

UNIVERZITET CRNE GORE
ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET PODGORICA

Spec. Sci Milan Rešetar

**Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim
procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne
kapacitvnosti u digitalizovani vremenski interval**

-MAGISTARSKI RAD-

Podgorica, 2023. Godine

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Milan Rešetar

Datum i mjesto rođenja: 22.08.1997. godine, Bar, Crna Gora

Naziv završenog osnovnog studijskog programa i godina diplomiranja: Elektronika, telekomunikacije i računari, 2018.

Naziv završenog specijalističkog studijskog programa i godina diplomiranja: Elektronika, 2019.

INFORMACIJE O MAGISTARSKOM RADU

Elektrotehnički fakultet Podgorica

Postdiplomske magistarske akademske studije

Smjer: Elektronika

Naslov rada: Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval

OCJENA I ODBRANA MAGISTARSKOG RADA

Datum prijave magistarskog rada:

Datum sjednice Vijeća univerzitetske jedinice na kojoj je prihvaćena tema:

Komisija za ocjenu teme:

Prof. dr Nikša Tadić,
Univerzitet Crne Gore,
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Zoran Mijanović,
Univerzitet Crne Gore,
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Milena Erceg,
Univerzitet Crne Gore,
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Mentor:

Prof. dr Nikša Tadić,
Univerzitet Crne Gore,
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Komisija za ocjenu rada:

Prof. dr Nikša Tadić,
Univerzitet Crne Gore, mentor
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Zoran Mijanović,
Univerzitet Crne Gore, predsjednik
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Milena Erceg,
Univerzitet Crne Gore, član
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Komisija za odbranu rada:

Prof. dr Nikša Tadić,
Univerzitet Crne Gore, mentor
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Zoran Mijanović,
Univerzitet Crne Gore, predsjednik
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Prof. dr Milena Erceg,
Univerzitet Crne Gore, član
Elektrotehnički fakultet Podgorica

Datum odbrane:

Datum promocije:

Ime i prezime autora: Milan Rešetar, Spec. Sci

ETIČKA IZJAVA

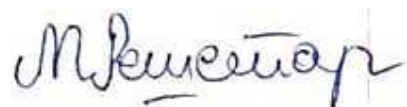
U skladu sa članom 22 Zakona o akademskom integritetu i članom 24 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, izjavljujem da je magistarski rad pod naslovom

"Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval"

moje originalno djelo.

Podnosilac izjave,

Milan Rešetar, Spec. Sci

U Podgorici, dana 08.05.2023. godine

Apstrakt

Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem, sa kombinovanjem integracija sa jednim i dva nagiba, i sa pretvaranjem normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval predstavlja temu ovog magistarskog rada. Predloženi dizajn se bazira na integraciji referentne struje koja protiče kroz kondenzatore diferencijalnog kapacitivnog senzora. Integracija na kondenzatoru manje kapacitivnosti obavlja se sa dvostrukim nagibom. Sa druge strane, integracija na kondenzatoru veće kapacitivnosti obavlja se sa jednim nagibom. Normalizovana diferencijalna kapacitivnost definisana kao odnos razlike i zbira kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora proporcionalna je trajanju samo jednog vremenskog intervala koji se digitalizuje primjenom brojačke metode. Ne postoji potreba za post-procesiranjem u predloženom konvertoru normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval. Prototip je napravljen korišćenjem diskretnih komponenti povezanih na štampanoj ploči univerzalnog tipa, sa unipolarnim naponom napajanja od 3.3 V. Izmjerena normalizovana diferencijalna kapacitivnost nalazi se u opsegu od -0.612 do 0.612, sa konstantnom sumom kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora od 970 pF. Postignuta je greška pune skale manja od 0.3 %, sa brzinama u opsegu od 1770 (za nultu vrijednost normalizovane diferencijalne kapacitivnosti) do 2755 (za maksimalnu vrijednost normalizovane diferencijalne kapacitivnosti) konverzija normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval u sekundi.

Ključne riječi: diferencijalni kapacitivni senzor, integracija sa jednim/dva nagiba, interfejs sa strujnim procesiranjem, normalizovana diferencijalna kapacitivnost, post-procesiranje

Abstract

The subject of this M.Sc. Thesis is the differential capacitive sensor with a current-mode signal processing, with mixed single/dual slope integration, and normalized differential capacitance to digitized time interval conversion. The proposed design is based on the integration of the reference current flowing through the capacitors of the differential capacitive sensor. The integration on the capacitor of a smaller capacitance is performed with a dual slope. On the other hand, the integration on the capacitor of a larger capacitance is performed with only one slope. The normalized differential capacitance defined as the difference-to-sum ratio of the capacitances of the differential capacitive sensor is proportional to the duration of only one time interval which is digitized using the counting method. There is no need for post-processing in the proposed converter of the normalized differential capacitance to digitized time interval. It has been prototyped using discrete off-the-shelf components mounted on a printed circuit board, with a single supply voltage of 3.3 V. The measured normalized differential capacitance is in the range from -0.612 to 0.612, with the constant sum of the capacitances of the differential capacitive sensor of 970 pF. Achieved full scale error is smaller than 0.3 %, with a range of conversion speed from 1770 (for the zero value of the normalized differential capacitance) to 2755 (for the largest value of the normalized differential capacitance) conversions of the normalized differential capacitance to digitized time interval per second.

Key words: Differential capacitive sensor, mixed single/dual slope integration, current-mode interface, normalized differential capacitance, post-processing

Sadržaj

Uvod	1
Poglavlje 1. Princip funkcionisanja diferencijalnih kapacitivnih senzora.....	3
Poglavlje 2. Pregled postojećih rješenja diferencijalnih kapacitivnih senzora	5
2.1 Diferencijalni kapacitivni senzor baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon 5	
2.1.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [1]	5
2.1.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [2]	6
2.1.3 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [3]	8
2.1.4 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [4]	10
2.1.5 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [5]	12
2.1.6 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [6]	14
2.1.7 DCS sa VCR-om na bazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti u napon [7]	15
2.1.8 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [8]	17
2.2 Diferencijalni kapacitivni senzor baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju 20	
2.2.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [9]	20
2.2.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [10]	21
2.3 Diferencijalni kapacitivni senzor baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme	24
2.3.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [11]	24
2.3.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [12]	26
2.3.3 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [13]	28
2.3.4 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [14]	30
2.3.5 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [15] i [16]	31
2.3.6 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [17]	32
2.3.7 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [18]	35
2.3.8 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [19]	37
2.3.9 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [20]	38
2.3.10 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme sa direktnom vezom priključaka DCS-a na mikrokontroler [21] i [22].....	40
2.4 Diferencijalni kapacitivni senzor baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u frekvenciju [23]	41
Poglavlje 3. Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval.....	43
3.1 Princip rada DCS-a sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval	43
3.2 Kontrolno kolo	46
3.3 Monostabilni multivibrator sa start-up kolom	49
3.4 Referentni strujni i naponski izvori.....	49

3.5 Analiza predloženog dcs-a uključujući parazitne kapacitivnosti i nesavršenost uparivanja strujnih izvora	50
Poglavlje 4. Measurement set-up za mjerenje performansi diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval	62
Poglavlje 5. Rezultati mjerenja i uporedna analiza	63
Poglavlje 6. Zaključak	73
Dodatak – fotografije prototipa algoritamskog instru-mentacionog pojačavača sa dinamičkom analognom obradom signala, realizovanog u diskretnoj tehnici	75
Literatura.....	78

Uvod

Diferencijalni kapacitivni senzori koriste se za konverziju niza ne-električnih veličina (linearni pomjeraj, ugaoni pomjeraj, diferencijalni pritisak, nivo tečnosti, ubrzanje,...) u električne veličine čijom se obradom dolazi do informacije o mjerenoj fizičkoj veličini. Diferencijalni kapacitivni senzori sastoje se od dva kondenzatora sa jednim zajedničkim priključkom, dok su preostali priključci ovih kondenzatora odvojeni. Kapacitivnosti ovih kondenzatora mijenjaju se na komplementaran način pod uticajem mjerene fizičke veličine po linearnom ili hiperbolnom zakonu. Ova komplementarnost podrazumjeva da je suma kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora konstantna u slučaju linearne zavisnosti, dok je u slučaju hiperbolne zavisnosti suma ovih kapacitivnosti približno konstantna. Ukoliko mjerena fizička veličina utiče na promjenu površine obloga kondenzatora u sklopu diferencijalnog kapacitivnog senzora, u pitanju je linearna zavisnost. Sa druge strane, ukoliko mjerena fizička veličina utiče na promjenu rastojanja između obloga kondenzatora u sklopu diferencijalnog kapacitivnog senzora, u pitanju je hiperbolna zavisnost. Bez obzira po kom zakonu se mijenjaju kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora (linearnom ili hiperbolnom), mjerena fizička veličina proporcionalna je normalizovanoj diferencijalnoj kapacitivnosti koja predstavlja odnos razlike i zbira kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora.

Postoji i posebna klasa diferencijalnih kapacitivnih senzora kod kojih je izlazni signal proporcionalan samo razlici pojedinačnih kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora, bez normalizacije. Ovi diferencijalni kapacitivni senzori su podložni uticajima promjenljivih parametara radnog okruženja (temperature, vlažnosti, vazdušnog pritiska, starenja komponenti). Stoga, ova klasa diferencijalnih kapacitivnih senzora koristi se samo u onim primjenama koje podrazumjevaju stabilne uslove radnog okruženja, kao što su primjene u preciznim laboratorijskim mjerenjima. Sa druge strane, diferencijalni kapacitivni senzori koji se baziraju na normalizovanoj diferencijalnoj kapacitivnosti su imuni na varijacije parametara radnog okruženja. Osim toga, diferencijalni kapacitivni senzori bazirani na razlici kapacitivnosti bez normalizacije imaju izlazne signale koji su različiti za linearni i hiperbolni slučaj. Ovaj problem ne postoji kod diferencijalnih kapacitivnih senzora sa normalizovanim izlazom.

U zavisnosti od izlazne veličine, diferencijalni kapacitivni senzori mogu se podijeliti na one sa konverzijom normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u napon, u struju, u vrijeme, i u frekvenciju. Diferencijalni kapacitivni senzori sa konverzijom normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u napon ili struju zahtjevaju dodatni analogno-digitalni konvertor u cilju dobijanja digitalnog ekvivalenta. Pošto mjerenje vremena i frekvencije korišćenjem brojačke metode rezultira efikasnom konverzijom vremena ili frekvenciju u digitalni ekvivalent, diferencijalni kapacitivni

senzori bazirani na konverziji normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme ili frekvenciju su od posebnog značaja. Ova klasa diferencijalnih kapacitivnih senzora može se podijeliti u dvije grupe: na one koji zahtijevaju post-procesiranje, i na one koji ne zahtijevaju post-procesiranje. Post-procesiranje dobijenih rezultata podrazumijeva obavljanje odgovarajućih matematičkih operacija sa izmjerenim trajanjima karakterističnih vremenskih intervala, odnosno izmjerenim vrijednostima karakterističnih frekvencija u cilju dobijanja normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalnoj formi. Ove matematičke operacije obavlja mikrokontroler prema algoritmu kojeg nameće matematički model samog diferencijalnog kapacitivnog senzora. Sa druge strane, diferencijalni kapacitivni senzori koji ne zahtijevaju post-procesiranje rezultiraju samo jednim izmjerenim vremenskim intervalom koji je direktno proporcionalan normalizovanoj diferencijalnoj kapacitivnosti. Na ovaj način skraćuje se trajanje konverzije normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalni ekvivalent. U ovom slučaju moguće je u potpunosti eliminirati upotrebu mikrokontrolera, podrazumijevajući da postoji odgovarajući interfejs koji obavlja kontrolnu funkciju.

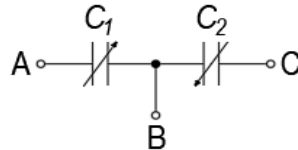
Zahtjevi za unipolarnim napajanjem i velikom brzinom konverzije kod senzorske interfejsne elektronike sve su aktuelniji posljednjih decenija. Sa druge strane, termin „pametni senzor“ podrazumijeva uključivanje mikrokontrolera u senzorski sistem u cilju obavljanja kontrolne funkcije i post-procesiranja radi dobijanja digitalnog ekvivalenta proporcionalnog mjerenoj veličini. U slučaju realizacije pametnih senzora u formi integrisanog mikrosistema, u onim pametnim senzorskim sistemima koji ne zahtijevaju post-procesiranje ulogu mikrokontrolera sve više preuzimaju kontrolna kola posebne namjene radi smanjenja površine na čipu i disipacije snage. Samim tim, zahtjev za izbjegavanjem post-procesiranja sve se više nameće.

Novi tip diferencijalnog kapacitivnog senzora bez post-procesiranja predstavlja temu ovog magistarskog rada. U skladu sa prethodno analiziranim trendovima i zahtjevima, predloženi dizajn diferencijalnog kapacitivnog senzora ne zahtijeva post-procesiranje. Ovaj diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval je isprojektovan, matematički modelovan, realizovan na nivou prototipa korišćenjem diskretnih komponenti, i eksperimentalno valorizovan. Konverzija normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalni ekvivalent obavlja se mjerenjem dužine trajanja samo jednog vremenskog intervala. Dizajn se bazira na integraciji referentnih struja koje protiču kroz kondenzatore diferencijalnog kapacitivnog senzora. Integracija referentne struje koja protiče kroz kondenzator manje kapacitivnosti obavlja se sa dvostrukim nagibom. Sa druge strane, integracija referentne struje koja protiče kroz kondenzator veće kapacitivnosti obavlja se sa jednim nagibom. Upotreba mikrokontrolera izbjegnuta je primjenom kontrolnog kola koje generiše kontrolne napone bilateralnih CMOS prekidača, generiše dva vremenska intervala konstantnog i poznatog trajanja, i obavlja mjerenje dužine trajanja vremenskog intervala direktno proporcionalnog normalizovanoj diferencijalnoj kapacitivnosti.

Princip funkcionisanja diferencijalnih kapacitivnih senzora

Električna šema diferencijalnog kapacitivnog senzora (differential capacitive sensor - DCS) prikazana je na slici 1. Najčešće, senzor se sastoji od tri paralelne ploče. Centralna ploča je fiksna, dok se druge dvije mogu pomjerati pod uticajem mjerene neelektrične veličine (pomjeraj, pritisak, nivo

Slika 1. Električna šema diferencijalnog kapacitivnog senzora.

tečnosti, ubrzanje,...). Dakle, DCS se može predstaviti pomoću dva kondenzatora C_1 i C_2 koji imaju zajedničku elektrodu. U odsustvu mjerene veličine (kada mjerena veličina ima nultu vrijednost), zajednička ploča je geometrijski centrirana, te važi $C_1 = C_2 = C_0$, gdje je C_0 nominalna kapacitivnost kondenzatora koji formiraju DCS u neopterećenom stanju. U slučaju pločastog kondenzatora, kapacitivnost C_0 iznosi:

$$C_0 = \varepsilon_0 \varepsilon_r \frac{A_0}{d_0} \quad (1)$$

gdje je ε_0 dielektrična permitivnost vakuuma, ε_r je relativna permitivnost dielektrika između ploča, A_0 je nominalna površina ploča i d_0 je nominalna udaljenost između ploča. Pod uticajem mjerene veličine zajednička ploča DCS-a se pomjera, što uzrokuje promjenu aktivne površine između ploča kondenzatora C_1 i C_2 ili promjenu udaljenosti između ploča kondenzatora C_1 i C_2 . Navedena promjena manifestuje se na takav način da se kapacitivnost C_1 smanjuje (povećava), dok se kapacitivnost C_2 povećava (smanjuje), pri čemu je zadovoljeno: $C_1 + C_2 = 2C_0 = const$. Kada se pod uticajem mjerene veličine mijenja površina između ploča kondenzatora, kapacitivnosti C_1 i C_2 imaju linearnu karakteristiku, i mogu se izraziti na sledeći način:

$$C_1 = C_0(1 \pm kx) \text{ i } C_2 = C_0(1 \mp kx) \quad (2)$$

gdje je k konstanta senzora, a x je fizička veličina koja se mjeri. Ukoliko se usled mjerene veličine mijenja udaljenost između ploča, tada kondenzatori imaju inverznu (hiperboličku) karakteristiku, datu relacijom:

$$C_1 = \frac{C_0}{1 \pm kx} \text{ i } C_2 = \frac{C_0}{1 \mp kx} \quad (3)$$

U oba slučaja, mjerena veličina x se može izraziti na sledeći način:

$$x = \frac{1}{k} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} \quad (4)$$

Diferencijalna kapacitivnost $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ se u većini slučajeva konvertuje prvo u ekvivalentnu analognu veličinu kao što je napon, struja, vrijeme/frekvencija, a zatim se obavlja digitalizacija tog analognog ekvivalenta. Diferencijalni kapacitivni senzori kod kojih se vrši konverzija diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ u napon predstavljeni su u radovima [1] - [8]. Diferencijalni kapacitivni senzori koji se baziraju na konverziji diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ u struju predstavljeni su u radovima [9] i [10]. Rješenja u radovima [11] - [22] se baziraju na konverziji diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ u vrijeme. Predstavljen je i rad u kojem se obavlja konverzija diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ u frekvenciju [23].

Pregled postojećih rješenja diferencijalnih kapacitivnih senzora

---

1.1 DIFERENCIJALNI KAPACITIVNI SENZOR BAZIRAN NA KONVERZIJI DIFERENCIJALNE KAPACITIVNOSTI U NAPON

2.1.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [1]

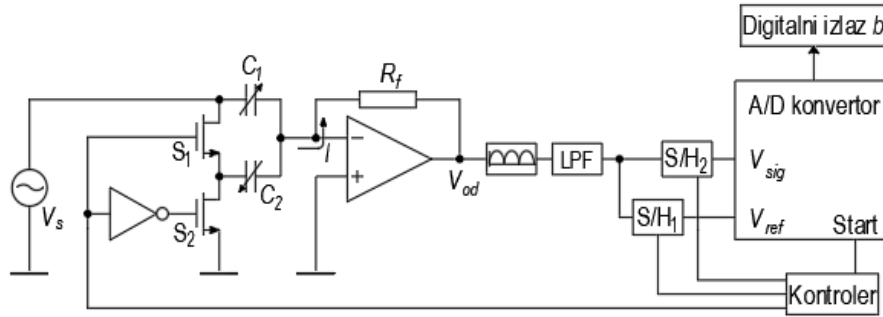
Električna šema DCSa sa diferencijatorom i A/D konvertorom [1] je prikazan na slici 2. Glavni element ovog kola je diferencijator kojeg sačinjavaju operacioni pojačavač, otpornik R_f , i kondenzatori C_1 i C_2 koji predstavljaju DCS. Pored diferencijatora, kolo sadrži i punotalasni ispravljač sa LPF-om na svom izlazu, A/D konvertor, sample and hold kola S/H₁ i S/H₂, i mikrokontroler. Cilj je da se na izlazu diferencijatora dobije napon V_{ods} , koji je proporcionalan kapacitivnosti DCS-a. U zavisnosti od prekidača S_1 i S_2 , struja I mijenja svoju vrijednost, što uzrokuje i promjenu napona na izlazu iz diferencijatora. Ukoliko je prekidač S_1 uključen, a prekidač S_2 isključen, struja I protiče kroz paralelnu vezu kondenzatora C_1 i C_2 , te je napon na izlazu iz diferencijatora, označen sa V_{od1} dat sledećom relacijom:

$$V_{od1} = -s(C_1 + C_2)R_fV_S \quad (5)$$

gdje je V_S sinusoidalni ulazni napon. Nakon toga, napon V_{od1} vodi se na punotalasni ispravljač sa čijeg izlaza LPF propušta DC komponentu koja se prosleđuje A/D konvertoru. Rezultat analogno-digitalne konverzije predstavlja binarni broj b_1 direktno proporcionalan ekvivalentnoj kapacitivnosti $C_1 + C_2$ koji se prosleđuje mikrokontroleru. U slučaju kada je S_1 isključen, a S_2 uključen, struja I protiče kroz kondenzator C_1 , pa je napon na izlazu iz diferencijatora, V_{od2} dat sledećom relacijom:

$$V_{od2} = -sC_1R_fV_S \quad (6)$$

Taj napon takođe prolazi kroz punotalasni ispravljač sa čijeg izlaza LPF propušta DC komponentu koja se prosleđuje A/D konvertoru. Rezultat analogno-digitalne konverzije predstavlja binarni broj b_2 direktno proporcionalan kapacitivnosti C_1 koji se prosleđuje mikrokontroleru. Mikrokontroler obavlja računsku operaciju dijeljenja brojeva b_2 i b_1 , što rezultira binarnim brojem b koji se može predstaviti kao:

Slika 2. Električna šema DCSa sa diferencijatorom i A/D konvertorom [1].

$$b = \frac{V_{od2}}{V_{od1}} = \frac{-sC_1R_fV_s}{-s(C_1+C_2)R_fV_s} = \frac{C_1}{C_1+C_2} = b_12^{-1} + b_22^{-2} + \dots + b_n2^{-n} \quad (7)$$

Relacija (4) se može modifikovati na sledeći način:

$$x = \frac{1}{k} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{1}{k} \left[\frac{2C_1}{C_1 + C_2} - 1 \right] \quad (8)$$

Kombinovanjem relacija (7) i (8), zaključuje se da je binarni broj b direktno proporcionalan mjerenoj veličini x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{1}{k} (2b - 1) \quad (9)$$

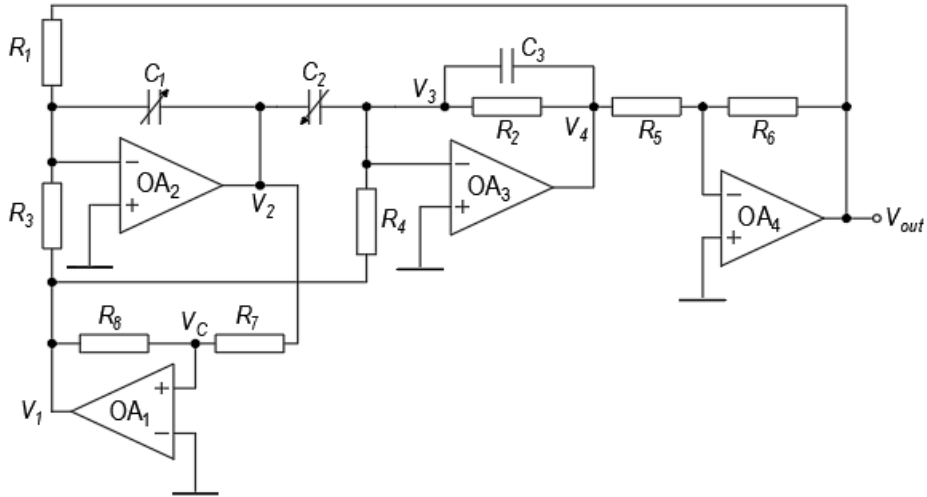
2.1.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [2]

Na slici 3. prikazana je električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [2]. Glavni element ovog kola je relaksacioni oscilator, koji se sastoji od integratora OA_2 i Šmitovog triggera OA_1 . Pored oscilatora, kolo sadrži i diferencijator OA_3 i invertujući pojačavač OA_4 . Kondenzatori C_1 i C_2 predstavljaju DCS. Kondenzator C_1 je u sastavu integratora, a kondenzator C_2 je u sastavu diferencijatora. Napon $v_1(t)$ je dat relacijom:

$$v_1(t) = V_{ref} \operatorname{sgn}[v_c(t)] \quad (10)$$

Koristeći se razdjelnikom napona, i relacijom (10) dobija se izraz za napon $v_c(t)$:

$$v_c(t) = \frac{R_7}{R_7 + R_8} v_1(t) + \frac{R_8}{R_7 + R_8} v_2(t) \quad (11)$$

Slika 3. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [2].

Ukoliko su svi operacioni pojačavači u kolu idealni, i ukoliko se zanemari kondenzator C_3 , mogu se pisati sledeće relacije:

$$\frac{V_1}{R_4} + j\omega C_2 V_2 = -\frac{V_4}{R_2} \Rightarrow V_4 = -\frac{R_2}{R_4} V_1 - R_2 j\omega C_2 V_2 \quad (12)$$

$$\frac{V_1}{R_3} + \frac{V_{out}}{R_1} = -j\omega C_1 V_2 \Rightarrow V_2 = -\frac{V_1}{j\omega C_1 R_3} - \frac{V_{out}}{j\omega C_1 R_1} \quad (13)$$

$$\frac{V_4}{R_5} = -\frac{V_{out}}{R_6} \Rightarrow V_{out} = -\frac{R_6}{R_5} V_4 \quad (14)$$

Kombinujući relacije (12) i (13) dobija se:

$$V_4 = -\frac{R_2}{R_4} V_1 + \frac{j\omega C_2 R_2}{j\omega C_1 R_3} V_1 + \frac{j\omega C_2 R_2}{j\omega C_1 R_1} V_{out} \quad (15)$$

Uvrstivši (15) u (14) dobija se izraz za izlazni napon V_{out} u funkciji napona V_1 :

$$V_{out} = \frac{R_6 R_2}{R_3 R_4} V_1 - \frac{R_6 R_2 C_2}{R_5 R_3 C_1} V_1 - \frac{R_6 R_2 C_2}{R_5 R_1 C_1} V_{out}$$

$$V_{out} \left(1 + \frac{R_6 R_2 C_2}{R_5 R_1 C_1} \right) = \frac{R_6}{R_3} V_1 \left(\frac{R_2}{R_4} - \frac{R_2 C_2}{R_3 C_1} \right)$$

$$V_{out} = \frac{R_6}{R_5} V_1 \frac{C_1 R_2 R_3 - C_2 R_2 R_4}{C_1 R_3 R_4} \frac{C_1 R_1 R_5}{C_1 R_1 R_5 + C_2 R_2 R_6}$$

$$V_{out} = \frac{R_6}{R_5} V_1 \frac{C_1 \frac{R_2}{R_4} - C_2 \frac{R_2}{R_3}}{C_1 + C_2 \frac{R_2 R_6}{R_1 R_5}} \quad (16)$$

Ukoliko se brojilac i imenilac pomnože vrijednošću R_5/R_6 , dobija se konačan izraz za izlazni napon V_{out} :

$$V_{out} = V_1 \frac{C_1 \frac{R_2}{R_4} - C_2 \frac{R_2}{R_3}}{C_1 \frac{R_5}{R_6} + C_2 \frac{R_2}{R_1}} \quad (17)$$

Pod uslovom da važi $R_3 = R_4$ i $R_1 R_5 = R_2 R_6$, tada se relacija (17) može uprostiti na sledeći način:

$$V_{out} = V_o \operatorname{sgn}[V_c(t)], \quad (18)$$

gdje je $V_o = \frac{R_1 C_1 - C_2}{R_3 C_1 + C_2} V_{ref} = \frac{R_1}{R_3} kx V_{ref}$ (19)

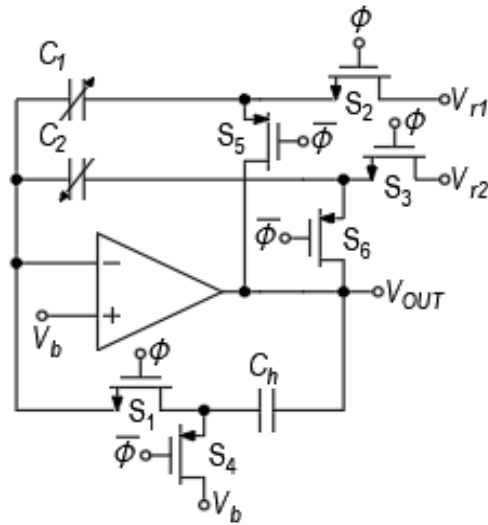
Iz relacija (18) i (19) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{R_3}{R_1} \frac{V_o}{V_{ref}} \quad (20)$$

2.1.3 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [3]

Na slici 4. prikazana je električna šema DCSa bazirana na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [3]. CMOS prekidače $S_1 - S_3$ kontroliše isti kontrolni signal Φ , a CMOS prekidače $S_4 - S_6$ kontroliše isti kontrolni signal $\bar{}$. Kontrolni signali Φ i $\bar{}$ su nepreklapajući. Kada je kontrolni signal Φ na visokom logičkom nivou, prekidači S_1, S_2 i S_3 su zatvoreni, a prekidači S_4, S_5 i S_6 su otvoreni. Kao posledica ovakve konfiguracije CMOS prekidača, kondenzatori C_1 i C_2 se pune do vrijednosti $(V_{r1}-V_b)$ i $(V_{r2}-V_b)$, respektivno, ukoliko je operacioni pojačavač idealan. Kada vrijednost kontrolnog signala padne na nivo logičke nule, kontrolni signal $\bar{}$ dostiže nivo logičke jedinice, i kondenzatori C_1 i C_2 su u paralelnoj vezi, zbog promjene konfiguracije CMOS prekidača.

Slika 4. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [3].

Izlazni napon V_{OUT} se može izraziti sledećom relacijom:

$$\begin{aligned}
 V_{OUT}(\bar{\Phi}) &= V_b + \frac{C_1(V_{r1} - V_b) + C_2(V_{r2} - V_b)}{C_1 + C_2} = V_b + \frac{C_1V_{r1} - C_1V_b + C_2V_{r2} - C_2V_b}{C_1 + C_2} = \\
 &= V_b + \frac{C_1V_{r1} + C_2V_{r2} - V_b(C_1 + C_2)}{C_1 + C_2} = V_b + \frac{C_1V_{r1} + C_2V_{r2}}{C_1 + C_2} - V_b \frac{C_1 + C_2}{C_1 + C_2} = \frac{C_1V_{r1} + C_2V_{r2}}{C_1 + C_2} \quad (21)
 \end{aligned}$$

Sistem zahtijeva dva referentna napona V_{r1} i V_{r2} , koji imaju simetrične vrijednosti u odnosu na polovinu napona napajanja, što se može predstaviti na sledeći način:

$$V_{r1} = \frac{V_{DD}}{2} + V_r \quad (22)$$

$$V_{r2} = \frac{V_{DD}}{2} - V_r \quad (23)$$

Tada se relacija (21) svodi na:

$$\begin{aligned}
 V_{OUT}(\bar{\Phi}) &= \frac{C_1V_{r1} + C_2V_{r2}}{C_1 + C_2} = \frac{C_1\left(\frac{V_{DD}}{2} + V_r\right) + C_2\left(\frac{V_{DD}}{2} - V_r\right)}{C_1 + C_2} = \\
 &= \frac{V_{DD}}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_1 + C_2} + V_r \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{V_{DD}}{2} + V_r kx \quad (24)
 \end{aligned}$$

Mjerena veličina x direktno je proporcionalna izlaznom naponu sistema:

$$x = \frac{1}{kV_r} (V_{OUT} - \frac{V_{DD}}{2}) \quad (25)$$

2.1.4 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [4]

Na slici 5. prikazana je električna šema DCSa bazirana na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [4]. Pristup se bazira na relaksacionom oscilatoru sa analognim integratorom, kojeg čine kondenzatori C_1 i C_2 , zajedno sa otpornikom R i operacionim pojačavačem. Prekidači S_1 , S_2 , S_3 i S_4 imaju isti kontrolni signal sa izlaza komparatora V_{comp} . U zavisnosti od položaja prekidača S_1 , S_3 i S_4 , kondenzatori C_1 i C_2 se pune i prazne na vrijednosti referentnih napona iste apsolutne vrijednosti suprotnog polariteta. Bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_3 i S_4 služe da samo jedan od kondenzatora C_1 i C_2 u datom trenutku bude povezan u povratnu granu operacionog pojačivača, kada se bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_3 i S_4 nalaze u položaju "2". Konfigurisani su tako da se kondenzator koji se ne nalazi u povratnoj grani operacionog pojačavača, C_1 ili C_2 , puni do istog nivoa kao i kondenzator koji je povezan u povratnu granu operacionog pojačivača. U zavisnosti od toga koji kondenzator čini povratnu granu operacionog pojačavača, napon na izlazu integratora se povećava ili smanjuje. Kada se u povratnoj grani operacionog pojačavača nalazi kondenzator C_1 , i otpornik R je povezan na $+V_R$, izlazni napon integratora opada sa nagibom V_R/RC_1 , i upoređuje se u komparatoru sa naponom $-V_R$. Vrijeme koje je potrebno da napon na izlazu integratora opadne do vrijednosti $-V_R$ označava se sa T_L , a vrijeme koje je potrebno da napon na izlazu integratora poraste do vrijednosti $+V_R$ označava se sa T_H . U trenutku kada izlazni napon integratora dostigne vrijednost $-V_R$, svi prekidači u kolu mijenjaju svoje položaje. U povratnoj grani operacionog pojačavača se nalazi kondenzator C_2 , i otpornik R je povezan na $-V_R$, izlazni napon integratora raste sa nagibom V_R/RC_2 , i upoređuje se u komparatoru sa naponom $+V_R$.

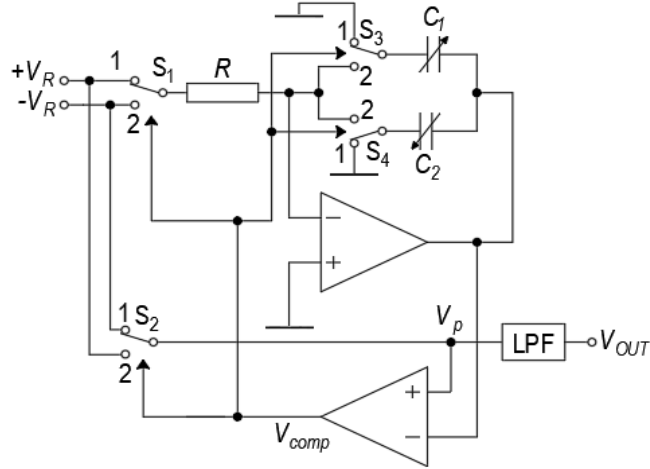
Posmatrajući napon na izlazu iz integratora i napon sa kojim se upoređuje, V_p , mogu se napisati sledeće relacije:

$$-V_R = V_R - \frac{V_R}{RC_1} T_L \quad (26)$$

$$V_R = -V_R + \frac{V_R}{RC_2} T_H \quad (27)$$

Iz relacija (26) i (27) slijedi:

$$T_H = 2RC_2 \text{ i } T_L = 2RC_1 \quad (28)$$

Slika 5. Električna šema DCS-a baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [4].

Ukoliko kondenzatori C_1 i C_2 koji čine DCS, imaju linearnu karakteristiku, kao u (2), napon na izlazu LPF-a, V_{OUT} , jednak je:

$$\begin{aligned}
 V_{OUT} &= \frac{1}{T} \int_0^{T_H+T_L} V_p dt = \frac{1}{T} \left[\int_0^{T_H} V_p dt + \int_0^{T_L} V_p dt \right] = \frac{1}{T} [T_H V_R - T_L V_R] = \frac{T_H - T_L}{T_H + T_L} V_R = \\
 &= V_R \frac{2RC_2 - 2RC_1}{2RC_2 + 2RC_1} = V_R \frac{C_2 - C_1}{C_2 + C_1} = V_R kx \quad (29)
 \end{aligned}$$

Mjerena veličina x se može izraziti na sledeći način:

$$x = \frac{1}{kV_R} V_{OUT} \quad (30)$$

Ukoliko kondenzatori C_1 i C_2 koji čine DCS, imaju hiperboličku (inverznu) karakteristiku, kao u (3), napon na izlazu LPF-a, V_{OUT} , jednak je:

$$V_{OUT} = -V_R kx \quad (31)$$

Mjerena veličina x se može izraziti na sledeći način:

$$x = -\frac{1}{kV_R} V_{OUT} \quad (32)$$

2.1.5 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [5]

Na slici 6. prikazana je električna šema DCSa bazirana na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [5]. Pristup se bazira na integratoru sa prekidačkim kondenzatorima C_1 i C_2 , koji čine DCS. Prekidače S_1 i S_2 kontroliše isti CLK signal periode T_C , visoke frekvencije. U zavisnosti od položaja prekidača S_1 i S_2 , kondenzatori C_1 i C_2 se pune i prazne na vrijednosti referentnih napona iste apsolutne vrijednosti suprotnog polariteta, kada se bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_1 i S_2 nalaze u položaju "1". Bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_3 i S_4 imaju isti kontrolni signal sa izlaza komparatora V_{comp} . Konfigurisani su tako da samo jedan od kondenzatora C_1 , C_2 ima konekciju sa invertujućim priključkom operacionog pojačavača, kada se bilateralni dvopoložajnih CMOS prekidači S_1 i S_2 nalaze u položaju "2". U zavisnosti od toga preko kojeg kondenzatora (C_1 ili C_2) se puni kondenzator C_F , napon na tom kondenzatoru se povećava ili smanjuje. Kao posledica punjenja kondenzatora C_F , izlazni napon integratora V_{oi} raste ili opada. Kada se kondenzator C_F puni preko kondenzatora C_2 , izlazni napon integratora raste sa korakom koji iznosi $V_R C_2 / C_F$, za svaku periodu CLK signala, i upoređuje se u komparatoru sa naponom V_R . Kada se kondenzator C_F puni preko kondenzatora C_1 , izlazni napon integratora opada sa korakom koji iznosi $V_R C_1 / C_F$, i upoređuje se u komparatoru sa naponom $-V_R$.

Ukoliko se sa T_H označi vrijeme koje je potrebno da integrator od vrijednosti $-V_R$ dostigne vrijednost $+V_R$, a sa T_L vrijeme koje je potrebno da integrator od vrijednosti $+V_R$ opadne do vrijednosti $-V_R$, važe sledeće relacije:

$$\frac{T_C}{T_H} = \frac{V_R \frac{C_2}{C_F}}{2V_R} \Rightarrow T_H = \frac{2C_F}{C_2} T_C \quad (33)$$

$$\frac{T_C}{T_L} = \frac{V_R \frac{C_1}{C_F}}{2V_R} \Rightarrow T_L = \frac{2C_F}{C_1} T_C \quad (34)$$

Pod uslovom da je granična frekvencija filtra propusnika niskih učestanosti (low pass filter - LPF) mnogo manja od frekvencije oscilovanja kola f [$f = 1/T$, $T = (T_H + T_L)$], izlaz iz LPF-a se može izraziti kao:

2.1.6 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [6]

DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon prikazan je na slici 7 [6]. Pristup se bazira na prekidačkim kondenzatorima C_1 i C_2 , koji čine DCS. Bilateralne CMOS prekidače S_2 i S_4 kontroliše isti signal Φ_2 , prekidače S_3 i S_5 kontroliše isti signal Φ_3 , a prekidače S_1 , S_6 , S_7 i S_8 kontrolišu signali Φ_1 , Φ_4 , Φ_5 i Φ_6 , respektivno. Kondenzatori C_1 i C_2 se pune i prazne do vrijednosti referentnih napona iste apsolutne vrijednosti suprotnog polariteta, u zavisnosti od položaja prekidača S_2 , S_3 , S_4 i S_5 . Kada su bilateralni CMOS prekidači S_3 i S_5 otvoreni (signal Φ_3 na niskom logičkom nivou), a prekidači S_2 i S_4 zatvoreni (signal Φ_2 na visokom logičkom nivou), kondenzatori C_1 i C_2 se pune. Punjenje kondenzatora C_1 i C_2 uzrokuje nagomilavanje naelektrisanja u zajedničkoj tački senzora V_Z . Kada su bilateralni CMOS prekidači S_1 , S_3 i S_7 otvoreni, a prekidač S_6 zatvoren, nagomilano naelektrisanje u tački V_Z će se prenijeti na kondenzator C_s . Zatvaranjem prekidača S_8 , naelektrisanje sa kondenzatora C_s će se prenijeti na kondenzator C_{out} . Prenijeto naelektrisanje, Q_{tr} , se može izraziti na sledeći način:

$$Q_{tr} = V_r C_1 - V_r C_2 = V_r (C_1 - C_2) \quad (38)$$

Prije početka novog ciklusa, kondenzator C_s se isprazni preko prekidača S_7 . Koristeći se relacijom (38), i osnovnom relacijom o količina naelektrisanja na kondenzatoru, $Q = CV$, dobija se izraz za napon V_s :

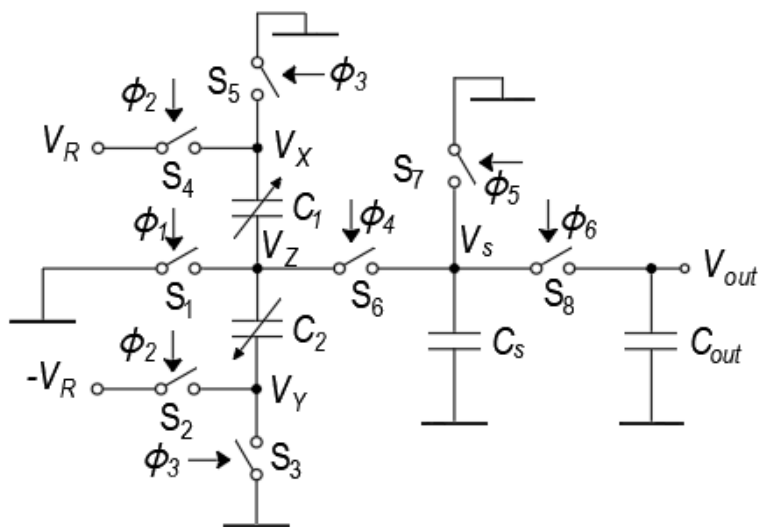
$$V_s = \frac{Q_{tr}}{C} = V_r \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2 + C_s} \quad (39)$$

Da bi napon na izlazu kola, V_{out} , dostigao vrijednost proporcionalnu diferencijalnoj kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ potrebno je nekoliko takt impulsa. Pod uslovom da je kapacitivnost C_s mnogo manja od ukupne kapacitivnosti $C_1 + C_2$, može se pisati sledeći izraz za izlazni napon kola V_{out} :

$$V_{out} = V_s = V_r \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = V_r kx \quad (40)$$

Iz relacije (40) slijedi da je mjerena veličina x jednaka:

$$x = \frac{1}{k} \frac{V_{out}}{V_r} \quad (41)$$

Slika 7. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [6].

2.1.7 DCS sa VCR-om na bazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti u napon [7]

DCS sa VCR-om baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [7] prikazan je na slici 8. Kolo predstavlja samo-balansirajući most u konfiguraciji sa DCS-om. Promjene u kapacitivnosti DCS-a uzrokuju varijacije u naponu V_b , koji predstavlja jedan od ulaza instrumentacionog pojačavača. Koristeći naponske djelitelje, za napone V_a i V_b se mogu napisati sledeće relacije:

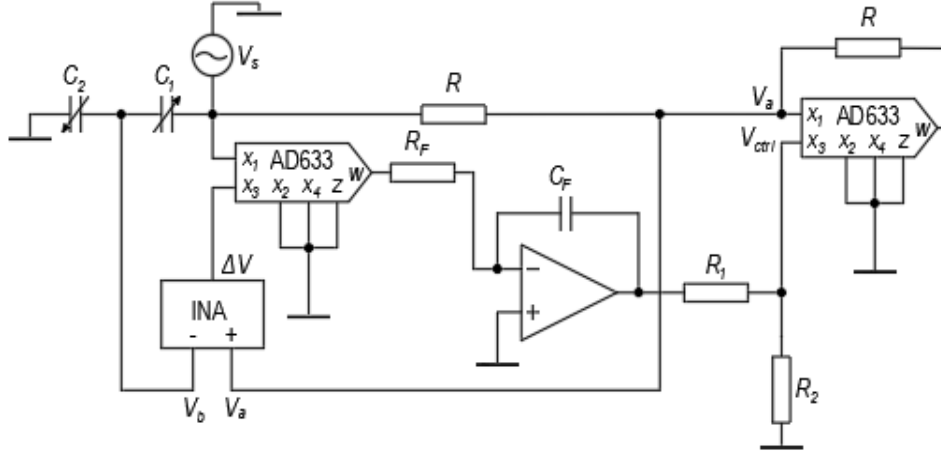
$$V_a = V_s \frac{R_{VCR}}{R + R_{VCR}} \quad (42)$$

$$V_b = V_s \frac{\frac{1}{j\omega C_2}}{\frac{1}{j\omega C_1} + \frac{1}{j\omega C_2}} = V_s \frac{C_1}{C_1 + C_2} \quad (43)$$

Iz (42) i (43) sledi da je izlaz instrumentacionog pojačavača ΔV jednak:

$$\Delta V = V_a - V_b = V_s \left(\frac{R_{VCR}}{R + R_{VCR}} - \frac{C_1}{C_1 + C_2} \right) \quad (44)$$

Zamjenivši C_1 i C_2 sa vrijednostima iz (2) dobija se:

Slika 8. DCS sa VCR-om baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [7].

$$\Delta V = V_s \left(\frac{R_{VCR}}{R + R_{VCR}} - \frac{C_0(1+x)}{C_0(1+x) + C_0(1-x)} \right) = V_s \left(\frac{R_{VCR}}{R + R_{VCR}} - \frac{1+x}{2} \right) \quad (45)$$

Poznata je otpornost naponom kontrolisanog otpornika:

$$R_{VCR} = \frac{10R}{10[V] - V_{ctrl}} \quad (46)$$

Relacija (45) se svodi na:

$$\begin{aligned} \Delta V &= V_s \left(\frac{\frac{10R}{10[V] - V_{ctrl}}}{R + \frac{10R}{10[V] - V_{ctrl}}} - \frac{1+x}{2} \right) = V_s \left(\frac{\frac{10R}{10[V] - V_{ctrl}}}{\frac{R(10[V] - V_{ctrl}) + 10R}{10[V] - V_{ctrl}}} - \frac{1+x}{2} \right) = \\ &= V_s \left(\frac{10R}{R(10[V] - V_{ctrl}) + 10R} - \frac{1+x}{2} \right) = V_s \left(\frac{10[V]}{20 - V_{ctrl}} - \frac{1+x}{2} \right) \end{aligned} \quad (47)$$

Sređujući relaciju (47) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$\begin{aligned} \Delta V &= V_s \left(\frac{20 - (1+x)(20 - V_{ctrl})}{2(20 - V_{ctrl})} \right) \Rightarrow \frac{\Delta V}{V_s} (40 - 2V_{ctrl}) = 20 - (1+x)(20 - V_{ctrl}) \\ \frac{\Delta V}{V_s} (40 - 2V_{ctrl}) &= 20 - 20 + V_{ctrl} - 20x + xV_{ctrl} = x(V_{ctrl} - 20) + V_{ctrl} \end{aligned}$$

$$x = \frac{V_{ctrl} - \frac{\Delta V}{V_s}(40 - 2V_{ctrl})}{20 - V_{ctrl}} = \frac{V_{ctrl}}{20 - V_{ctrl}} - 2\frac{\Delta V}{V_s} \quad (48)$$

Ukoliko je most u ravnotežnom stanju, važi da je $\Delta V = 0$, pa je mjerena veličina x nelinearno proporcionalna kontrolnom naponu VCR-a, V_{ctrl} :

$$x = \frac{V_{ctrl}}{20 - V_{ctrl}} \quad (49)$$

2.1.8 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u napon [8]

DCS na bazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti u napon sa naponom kontrolisanim otpornikom (VCR – Voltage Controlled Resistor) prikazan je na slici 9. [8]. Pobudni signal kola je sinusoidalni napon V_s data relacijom:

$$V_s(t) = |V_s| \sin(\omega t) \quad (50)$$

Iz relacije (50) slijedi da je zajednička tačka DCS-a, kojeg predstavljaju kondenzatori C_1 i C_2 takođe sinusoida, V_{in1} , koja se može izraziti na sledeći način:

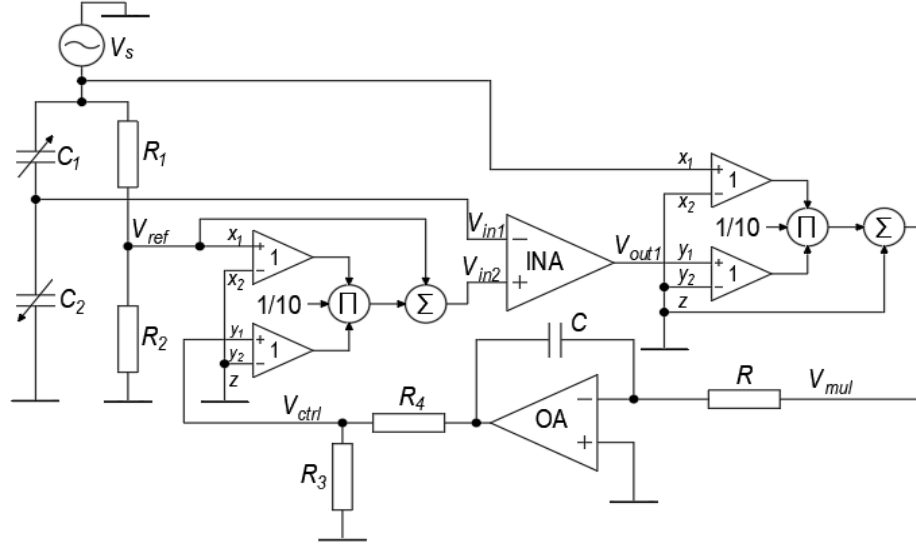
$$V_{in1} = (kx + 1) \frac{1}{2} V_s(t) \quad (51)$$

Pristup se bazira na VCR-u, koji se sastoji od analognog množača i otpornika R_2 . Izlaz VCR-a je V_{in2} , koji sa zajedničkom tačkom DCS-a, V_{in1} , predstavlja ulazne napone instrumentacionog pojačivača (INA – Instrumentation Amplifier). Izlazni signal INA se vodi na još jedan analogni množač, čiji je izlaz V_{mul} , u opštem slučaju jednak:

$$V_{mul}(t) = \frac{1}{10[V]} XY + Z \quad (52)$$

gdje su X i Y diferencijalni ulazi analognog množača, $X = x_1 - x_2$, $Y = y_1 - y_2$. Uvrstivši stvarne vrijednosti umjesto X , Y i Z dobija se izraz za izlazni signal analognog množača V_{mul}

$$V_{mul}(t) = \frac{1}{10[V]} V_s(t) V_{out1}(t) = \frac{1}{10[V]} |V_s| |\sin(\omega t)| |V_{out1}| \quad (53)$$

Slika 9. DCS na bazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti u napon sa naponom kontrolisanim otpornikom [8].

Izlazni signal množača, V_{mul} , se vodi na ulaz integratora, a zatim na naponski djelitelj kojeg čine otpornici R_3 i R_4 . Signal koji se dobija na izlazu naponskog djelitelja, V_{ctrl} , predstavlja kontrolni napon VCR-a i dat je izrazom:

$$\begin{aligned}
 V_{ctrl}(t) &= -\frac{R_3}{R_3 + R_4} \frac{1}{RC} \int_t V_{mul}(t) dt = -\frac{R_3}{R_3 + R_4} \frac{1}{RC} \int_t \left[\frac{1}{10[V]} \frac{|V_s| |V_{out1}|}{2} [1 - \cos(2\omega t)] \right] dt = \\
 &= -\frac{R_3}{R_3 + R_4} \frac{|V_s|}{20[V]} \frac{1}{RC} \int_t |V_{out1}| [1 - \cos(2\omega t)] dt \approx -\frac{R_3}{R_3 + R_4} \frac{|V_s|}{20[V]} \frac{1}{RC} \int_t |V_{out1}| dt
 \end{aligned} \quad (54)$$

Kontrolni napon V_{ctrl} se dovodi na analogni množač, da bi se dobio napon V_{in2} . Koristeći se relacijom (52) dobija se:

$$V_{in2} = \frac{1}{10[V]} V_{ref} V_{ctrl} + V_{ref} = V_{ref} \left(\frac{1}{10[V]} V_{ctrl} + 1 \right) \quad (55)$$

Napon V_{ref} se može izraziti u funkciji ulaznog sinusoidalnog napona V_s , koristeći naponski djelitelj, na sledeći način:

$$V_{ref} = \frac{R_1}{R_1 + R_2} V_s(t) = \frac{1}{2} V_s(t), \text{ ako je } R_1 = R_2 \quad (56)$$

Kada je sistem u ravnotežnom stanju, važi uslov $V_{in1} = V_{in2}$. Kombinujući relacije (51) i (55) dobija se:

$$\frac{1}{2}V_s(t)\left(\frac{1}{10[V]}V_{ctrl} + 1\right) = (kx + 1)\frac{1}{2}V_s(t) \Rightarrow \frac{1}{10[V]}V_{ctrl} + 1 = kx + 1 \quad (57)$$

Iz relacije (57) slijedi da je mjerena veličina x direktno proporcionalna kontrolnom naponu VCR-a, V_{ctrl} :

$$x = \frac{1}{k} \frac{1}{10[V]} V_{ctrl} \quad (58)$$

1.2 DIFERENCIJALNI KAPACITIVNI SENZOR BAZIRAN NA KONVERZIJI DIFERENCIJALNE KAPACITIVNOSTI U STRUJU

2.2.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [9]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [9] prikazana je na slici 10. Na zajedničku tačku DCS-a, kojeg čine kondenzatori C_1 i C_2 se dovodi strujni izvor I_{IN} . Preostala dva priključka DCS-a predstavljaju ulaze strujnog ogledala, kojeg formiraju MOSFET-ovi M_{1a} , M_{2a} , M_{1b} , M_{2b} i strujni izvori I_{B1} i I_{B2} , pri čemu mora biti zadovoljen uslov $I_{B1} = I_{B2}$. Da bi se izjelo zasićenje kola, zatvaranjem prekidača M_{sw} , kojeg kontroliše signal Φ , kondenzatori C_1 i C_2 se potpuno prazne. Perioda kontrolnog signala Φ je $T = T_D + T_M$, pri čemu je T_D faza pražnjenja kondenzatora C_1 i C_2 , a T_M faza mjerenja. Tokom faze pražnjenja T_D , struje i_1 i i_2 su jednake, pa je izlazna struja i_{out} jednaka nuli. Tokom faze mjerenja T_M , izlazna struja $i_{out} = i_1 - i_2$ je data sledećim izrazom:

$$\begin{aligned}
 i_{out} = i_1 - i_2 &= \frac{\frac{1}{j\omega C_2}}{\frac{1}{j\omega(C_1 + C_s)} + \frac{1}{j\omega C_2}} I_{IN} - \frac{\frac{1}{j\omega C_1}}{\frac{1}{j\omega(C_2 + C_s)} + \frac{1}{j\omega C_1}} I_{IN} = \\
 &= \frac{\frac{1}{C_2}}{\frac{C_2 + C_1 + C_s}{C_2(C_1 + C_s)}} I_{IN} - \frac{\frac{1}{C_1}}{\frac{C_2 + C_1 + C_s}{C_1(C_2 + C_s)}} I_{IN} = \frac{C_1 + C_s}{C_2 + C_1 + C_s} I_{IN} - \frac{C_2 + C_s}{C_2 + C_1 + C_s} I_{IN} = \\
 &= \frac{C_1 + C_s - C_2 - C_s}{C_1 + C_2 + C_s} I_{IN} = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2 + C_s} I_{IN} \quad (59)
 \end{aligned}$$

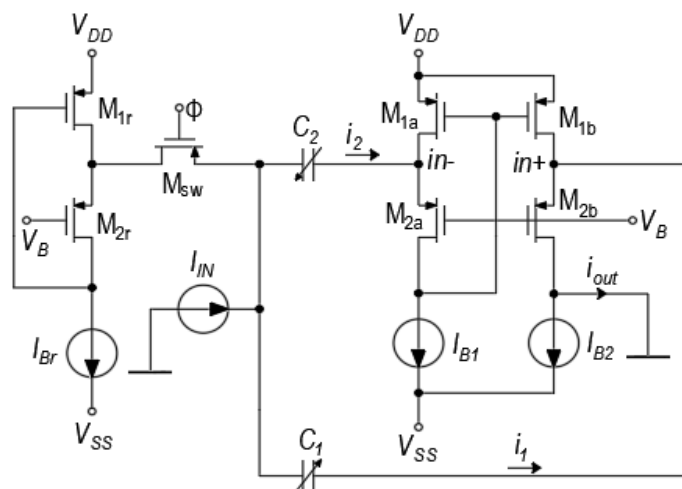
Relacija (129) se može pomnožiti izrazom $(C_1 + C_2) / (C_1 + C_2)$, i dobija se:

$$i_{out} = \frac{C_1 + C_2}{C_1 + C_2 + C_s} I_{IN} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} \quad (60)$$

gdje C_s predstavlja parazitnu kapacitivnost DCS-a.

Iz (60) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{i_{out}}{I_{IN}} \frac{C_1 + C_2 + C_s}{C_1 + C_2} \quad (61)$$

Slika 10. Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [9].

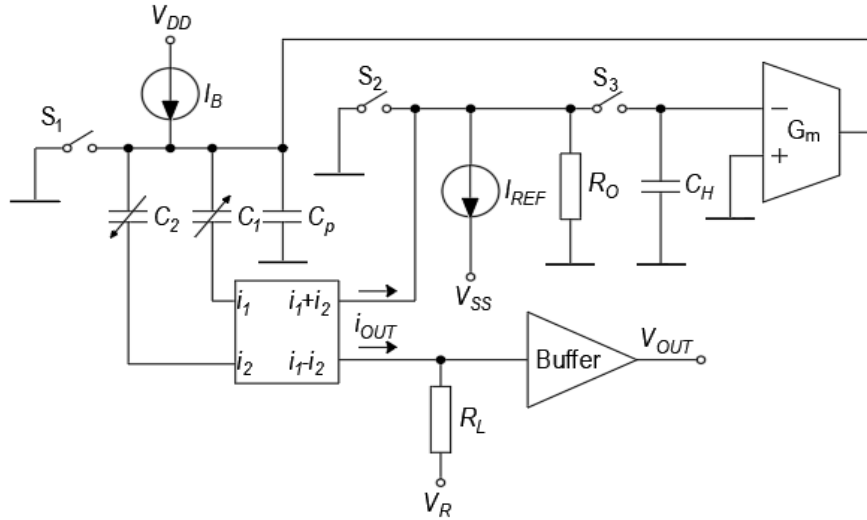
2.2.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [10]

Električna šema DCSa baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [10] prikazan je na slici 11. Kondenzatori C_1 i C_2 čine DCS, dok kondenzator C_p predstavlja parazitivnu kapacitivnost senzora. Na njihovu zajedničku tačku dovodi se strujni izvor I_B . Struja I_B se dijeli na struje i_1 i i_2 , koje protiču kroz kondenzatore C_1 i C_2 , respektivno, pri čemu jedan dio struje I_B preuzima parazitna kapacitivnost C_p . Preostala dva priključka DCSa se vode na ulaze kola, na čijim izlazima se dobija zbir, odnosno razlika struja i_1 i i_2 . Bilateralne CMOS prekidače S_1 i S_2 kontroliše isti signal Φ_1 periode $T=T_D+T_A+T_M$, a prekidač S_3 kontroliše signal Φ_2 , periode $T=T_D+T_A+T_M$, gdje T_D , T_A i T_M predstavljaju tri podintervala.

U prvoj fazi, trajanja T_D , svi prekidači su otvoreni, napon na kondenzatorima C_1 i C_2 je nula, i struje i_1 i i_2 su jednake. Napon na oba priključka transkonduktora G_M je nula, što uzrokuje nultu struju na njegovom izlazu.

U drugoj fazi, kada su bilateralni CMOS prekidači S_1 i S_2 otvoreni, a prekidač S_3 zatvoren, razlika struja I_{REF} i struje i_1+i_2 uzrokuje pad napona na otporniku R_O , koji se vodi na invertujući priključak transkonduktora G_M .

Na izlazu transkonduktora G_M se generiše struja koja se vodi na zajednički priključak DCSa, kako bi se nadoknadio gubitak struje koju preuzima parazitna kapacitivnost C_p . Samim tim, struja i_1+i_2 raste sve dok se ne izjednači sa strujom I_{REF} , i prekidač S_3 se zatvara. U trećoj fazi, svi prekidači su otvoreni. Ukupna struja koja ulazi u zajedničku tačku DCSa iznosi $I_B+G_MR_O(I_{REF}-i_1-i_2)$. Ukoliko se usvoji da je $I_{REF}=I_B$, koristeći opšte pravilo strujnog djelitelja dobijaju se izrazi za struje i_1 i i_2 :

Slika 11. Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u struju [10].

$$\begin{aligned}
 i_1 &= [I_B + G_M R_O (I_B - i_1 - i_2)] \frac{C_1}{C_1 + C_2 + C_p} = \\
 &= [I_B (G_M R_O + 1) - G_M R_O (i_1 + i_2)] \frac{C_1}{C_1 + C_2 + C_p} \quad (62)
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 i_2 &= [I_B + G_M R_O (I_B - i_1 - i_2)] \frac{C_2}{C_1 + C_2 + C_p} = \\
 &= [I_B (G_M R_O + 1) - G_M R_O (i_1 + i_2)] \frac{C_2}{C_1 + C_2 + C_p} \quad (63)
 \end{aligned}$$

U cilju olakšanog zapisa relacija, usvaja se $A = G_M R_O$ i $C_{eq} = C_1 + C_2 + C_p$. Iz (62) i (63) slijedi da je $i_1 + i_2$ jednako:

$$\begin{aligned}
 i_1 + i_2 &= [I_B (1 + A) - A(i_1 + i_2)] \frac{C_1}{C_{eq}} + [I_B (1 + A) - A(i_1 + i_2)] \frac{C_2}{C_{eq}} \\
 (i_1 + i_2) + (i_1 + i_2) A \frac{C_1}{C_{eq}} + (i_1 + i_2) A \frac{C_2}{C_{eq}} &= I_B (1 + A) \frac{C_1}{C_{eq}} + I_B (1 + A) \frac{C_2}{C_{eq}} \\
 (i_1 + i_2) \left(1 + A \frac{C_1}{C_{eq}} + A \frac{C_2}{C_{eq}} \right) &= \frac{I_B (1 + A)}{C_{eq}} (C_1 + C_2)
 \end{aligned}$$

$$(i_1 + i_2) \left(\frac{C_{eq} + A(C_1 + C_2)}{C_{eq}} \right) = \frac{I_B(1+A)}{C_{eq}}(C_1 + C_2)$$

$$i_1 + i_2 = \frac{I_B(1+A)(C_1 + C_2)}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} \quad (64)$$

Kombinujući relacije (62), (63) i (64) dobija se izraz za izlaznu struju kola $I_{OUT} = i_1 - i_2$:

$$I_{OUT} = i_1 - i_2 = [I_B(1+A) - A(i_1 + i_2)] \frac{C_1 - C_2}{C_{eq}} =$$

$$= \left[I_B(1+A) - A \left[I_B \frac{(1+A)(C_1 + C_2)}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} \right] \right] \frac{C_1 - C_2}{C_{eq}} =$$

$$= \frac{I_B(C_1 - C_2)}{C_{eq}} \left[(1+A) - A \frac{(1+A)(C_1 + C_2)}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} \right] =$$

$$= \frac{I_B(C_1 - C_2)}{C_{eq}} \left[\frac{[C_{eq} + A(C_1 + C_2)](1+A) - A(1+A)(C_1 + C_2)}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} \right] =$$

$$= \frac{I_B(C_1 - C_2)}{C_{eq}} \left[\frac{(1+A)[C_{eq} + A(C_1 + C_2) - A(C_1 + C_2)]}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} \right] =$$

$$= \frac{I_B(C_1 - C_2)}{C_{eq}} \frac{C_{eq}(1+A)}{C_{eq} + A(C_1 + C_2)} = I_B \frac{C_1 - C_2}{\frac{C_{eq}}{1+A} + \frac{A}{1+A}(C_1 + C_2)} \approx I_B \frac{C_1 - C_2}{\frac{C_{eq}}{1+A} + 2C_0} \quad (65)$$

Koristeći se relacijom o mjerenoj veličini x (4), može se pisati:

$$I_{OUT} = i_1 - i_2 = I_B \frac{C_1 + C_2}{\frac{C_{eq}}{1+A} + \frac{A}{1+A}(C_1 + C_2)} kx \approx I_B \frac{2C_0}{\frac{C_{eq}}{1+A} + 2C_0} kx \quad (66)$$

Dobija se izraz za mjerenu veličinu x , koja je proporcionalna izlaznoj struji $I_{OUT} = i_1 - i_2$:

$$x \approx I_{OUT} \frac{1}{k} \frac{\frac{C_{eq}}{1+A} + 2C_0}{2I_B C_0} \quad (67)$$

1.3 DIFERENCIJALNI KAPACITIVNI SENZOR BAZIRAN NA KONVERZIJI DIFERENCIJALNE KAPACITIVNOSTI U VRIJEME

1.3.1 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [11]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [11] prikazana je na slici 12. Kondenzatori C_1 i C_2 čine DCS, dok diode D_1 i D_2 predstavljaju prekidače. Operacioni pojačavač OA_1 , sa kondenzatorima C_1 i C_2 , i otpornikom R_f čini integrator. Kolo predstavlja relaksacioni oscilator, jer se izlaz komparatora V_d , vraća na ulaz integratora OA_1 . U zavisnosti od položaja prekidača D_1 i D_2 i stanja na izlazu komparatora OC, definišu se četiri faze rada datog DCS-a, T_i ($i=1,2,3,4$).

U prvoj fazi T_1 , na izlazu komparatora OC je visok logički nivo ($V_d=V_u$), prekidač D_1 je otvoren, a D_2 zatvoren. Kondenzator C_2 se puni preko otpornika R_f , pa napon na izlazu OA_1 opada, sve dok ne dostigne nulu, kada prekidači D_1 i D_2 mijenjaju svoje stanje. U početnom trenutku, napon na kondenzatoru C_2 jednak je donjem naponu praga komparatora OC, V_d . Vremenski interval T_1 dat je sledećom relacijom:

$$T_1 = \frac{C_2 R_f V_d}{V_u} \quad (68)$$

U drugoj fazi T_2 , kada je prekidač D_1 zatvoren, a D_2 otvoren, kondenzator C_1 se puni, što uzrokuje opadanje napona na izlazu OA_1 . Napon na izlazu OA_1 opada sve dok ne dostigne napon praga komparatora OC, $-V_u$, što uzrokuje promjenu logike na izlazu komparatora OC. Vremenski interval T_2 je dat sledećom relacijom:

$$T_2 = C_1 R_f \quad (69)$$

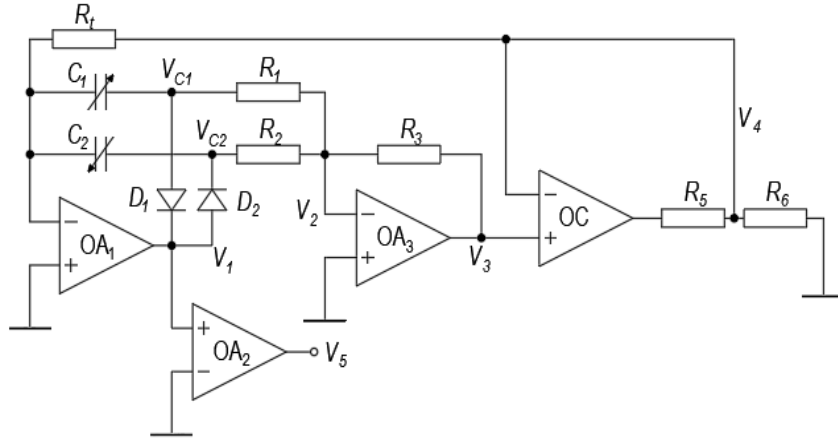
Promjenom logike na izlazu komparatora OC započinje treća faza, gdje prekidači D_1 i D_2 zadržavaju svoje stanje. Kondenzator C_1 se puni sve dok vrijednost izlaznog napona OA_1 ne dostigne nulu, što za posledicu ima promjenu stanja prekidača D_1 i D_2 . Vremenski interval T_3 je dat sledećom relacijom:

$$T_3 = \frac{C_1 R_f V_u}{V_d} \quad (70)$$

Mijenjanjem stanja prekidača D_1 i D_2 , kondenzator C_2 počinje da se puni. Punjenje kondenzatora C_2 uzrokuje rast napona na izlazu OA_1 , sve dok taj napon ne dostigne gornji napon praga komparatora OC, V_d . Za vremenski interval T_4 važi sledeća relacija:

$$T_4 = C_2 R_f \quad (71)$$

Slika 12. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [11].

Definišu se dva vremenska intervala, interval visokog nivoa izlaznog napona T_H , i interval niskog nivoa izlaznog napona T_L .

$$T_H = T_1 + T_4 = \frac{C_2 R_t V_d}{V_u} + C_2 R_t = C_2 R_t \frac{V_d + V_u}{V_u} \quad (72)$$

$$T_L = T_2 + T_3 = \frac{C_1 R_t V_u}{V_d} + C_1 R_t = C_1 R_t \frac{V_d + V_u}{V_d} \quad (73)$$

Konvertovana diferencijalna kapacitivnost $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$ jednaka je količniku visokog nivoa izlaznog napona i periode izlaznog napona:

$$\frac{T_H}{T_H + T_L} = \frac{C_2 R_t \frac{V_d + V_u}{V_u}}{C_2 R_t \frac{V_d + V_u}{V_u} + C_1 R_t \frac{V_d + V_u}{V_d}} = \frac{\frac{C_2}{V_u}}{\frac{C_2}{V_u} + \frac{C_1}{V_d}} = \frac{C_2}{C_1 \frac{V_u}{V_d} + C_2} = \frac{C_2}{C_1 + C_2} (1 + Y) \quad (74)$$

gdje je Y jednako:

$$Y = \frac{C_1 \left(1 - \frac{V_u}{V_d}\right)}{C_1 \frac{V_u}{V_d} + C_2} \quad (75)$$

Iz (60) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{1}{k} \left[\frac{2C_1}{C_1 + C_2} - 1 \right] = \frac{2}{k} \left[\frac{1}{1 + Y} \frac{T_H}{T_H + T_L} \right] - 1 \quad (76)$$

Ukoliko važi $V_u = V_d$, tada se (76) pojednostavljuje i dobija se:

$$x = \frac{2}{k} \left(\frac{T_H}{T_H + T_L} \right) - 1 \quad (77)$$

1.3.2 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [12]

Na slici 13 (a). prikazan je blok dijagram DCSa baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [12]. Na slici 13 (b). prikazan je konvertor kapacitivnosti u vrijeme (capacitance-to-time converter - CTC), koji se sastoji od konvertora kapacitivnosti u napon (capacitance-to-voltage converter - CVC), integratora i komparatora. Bilateralne CMOS prekidače S_1 , S_2 , S_3 i S_6 kontroliše isti signal Φ , a prekidače S_4 , S_5 i S_7 kontroliše isti signal $\bar{\Phi}$. Kontrolni signali Φ i $\bar{\Phi}$ su nepreklapajući. Kada je signal Φ na visokom logičkom nivou, bilateralni CMOS prekidači S_1 , S_2 i S_3 su zatvoreni, što uzrokuje punjenje kodenzatora C_1 i C_2 , koji čine DCS. Kodenzator C_1 se puni na vrijednost $V_{R1} - V_{DD}/2$, a kondenzator C_2 se puni na vrijednost $V_{R2} - V_{DD}/2$. Kada kontrolni signal Φ padne na nivo logičke nule, signal $\bar{\Phi}$ je na nivou logičke jedinice i prekidači S_4 i S_5 se zatvaraju. Zatvaranjem tih prekidača kondenzatori C_1 i C_2 su u paralelnoj vezi, i dobija se izraz za izlazni napon CVC-a:

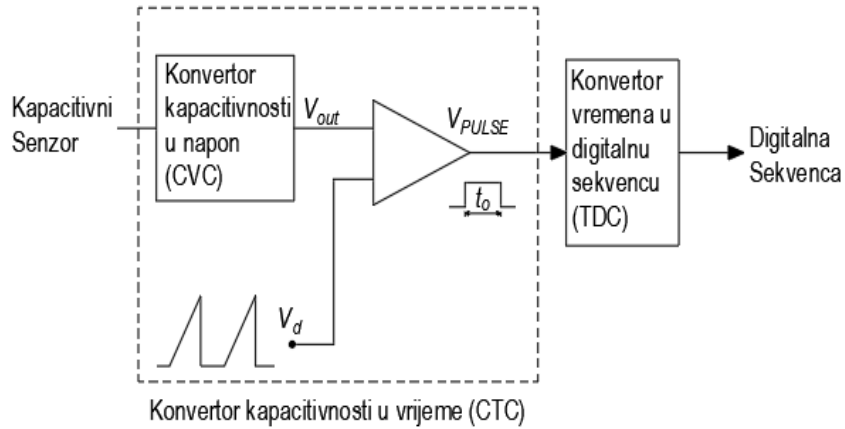
$$V_{out}(\bar{\Phi}) = \frac{C_1 V_{R1} + C_2 V_{R2}}{C_1 + C_2} \quad (78)$$

Ukoliko su V_{R1} i V_{R2} postavljeni na nivo $V_{DD}/2 + V_R$ i $V_{DD}/2 - V_R$, respektivno, relacija (78) se svodi na:

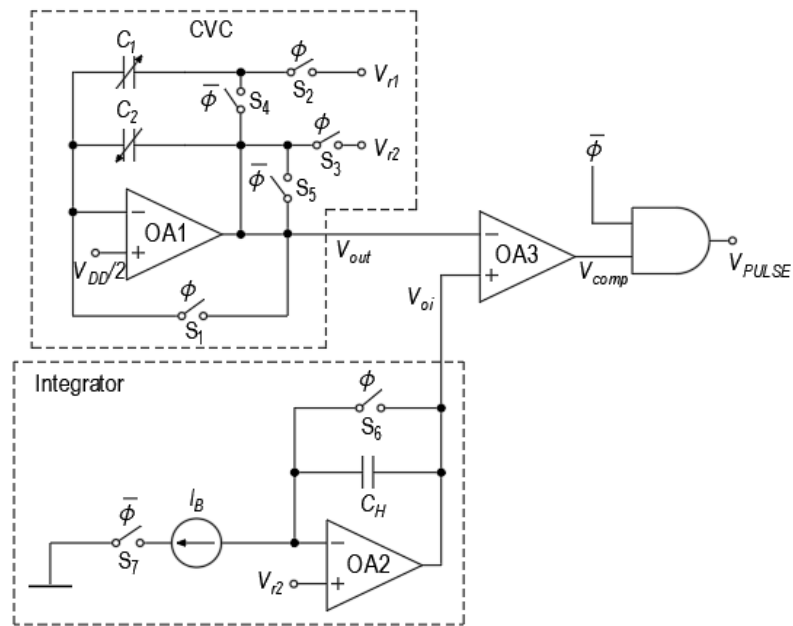
$$V_{out}(\bar{\Phi}) = \frac{V_{DD}}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_1 + C_2} + V_R \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = V_R \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} + \frac{V_{DD}}{2} \quad (79)$$

Napon V_{oi} predstavlja izlazni napon integratora. Kada je kontrolni signal Φ na visokom logičkom nivou, kondenzator C_H se prazni, a puni se kada je kontrolni signal $\bar{\Phi}$ na visokom logičkom nivou. Za vrijeme vremenskog intervala Δt napon V_{oi} jednak je:

$$V_{oi} = \frac{I_B \Delta t}{C_H} + V_{R2} \quad (80)$$

a)

b)

Slika 13. a) Blok dijagram DCSa baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [12], b) konvertor kapacitivnosti u vrijeme (capacitance-to-time converter - CTC)

Napon V_{out} se vodi na invertujući priključak komparatora, gdje se upoređuje sa naponom testerastog oblika V_{oi} .

Izlaz komparatora V_{comp} predstavlja jedan od ulaza logičkog I kola, dok je na drugom ulazu kontrolni signal $\bar{\Phi}$. Vrijeme koje je neophodno da napon V_d dostigne vrijednost $V_{out}(\bar{\Phi})$, t_0 , može se izraziti na sledeći način:

$$\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} V_R + \frac{V_{DD}}{2} = \frac{I_B t_0}{C_H} + \frac{V_{DD}}{2} - V_R \Rightarrow \frac{I_B t_0}{C_H} = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} V_R + V_R$$

$$t_0 = \left(\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} - 1 \right) \frac{C_H V_R}{I_B} = (kx - 1) \frac{C_H V_R}{I_B} \quad (81)$$

Ovaj vremenski interval je neophodno digitalizovati koristeći konvertor vremena u digitalnu sekvencu (time-to-digital converter - TDC). Iz relacije (81) može se zaključiti da je mjerena veličina x proporcionalna dužini trajanja visokog logičkog nivoa na izlazu kola:

$$x = \frac{1}{k} \frac{t_0 I_B}{C_H V_R} + 1 \quad (82)$$

1.3.3 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [13]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [13] prikazana je na slici 14. Kondenzatori C_1 i C_2 čine DCS. Zajednička tačka DCS-a je povezana na neinvertujući priključak operacionog pojačavača OA_1 . Jedan kraj kondenzatora C_2 je povezan na uzemljenje, dok je jedan kraj kondenzatora C_1 povezan ili na uzemljenje ili na referentni napon V_R , u zavisnosti od položaja bilateralnog CMOS prekidača S_1 . Definišu se tri faze rada datog kola: pripremna faza, faza punjenja i faza pražnjenja.

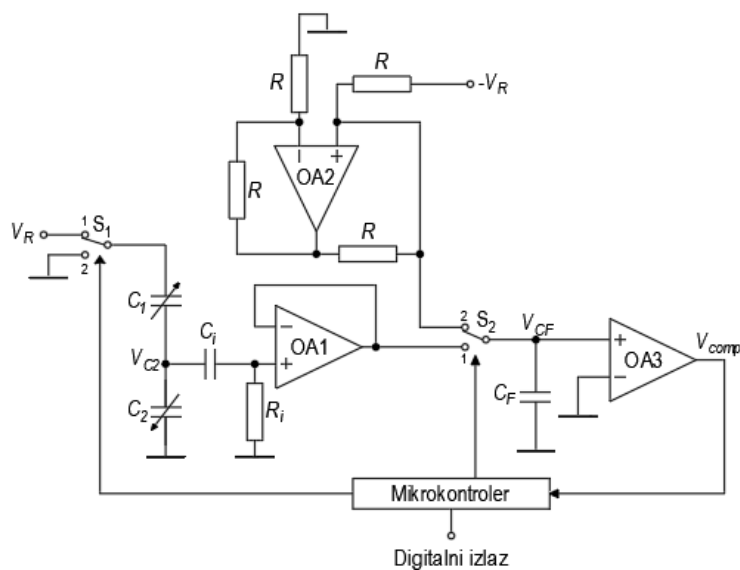
U pripreмноj fazi mikrokontroler postavlja prekidač S_1 u položaj „2“, a prekidač S_2 u položaj „1“. Oba kraja DCS-a su povezana na uzemljenje, pa je napon $V_{C2} = 0$, što za posledicu ima pražnjenje kondenzatora C_F .

U fazi punjenja, koja počinje kada je kontrolni signal periode T_C na visokom logičkom nivou, mikrokontroler postavlja prekidače S_1 i S_2 u položaj „1“. Kondenzatori C_1 i C_2 su u rednoj vezi i pune se ka vrijednosti referentnog napona V_R . Tokom ove faze, na izlazu komparatora je logička jedinica. Ukupno naelektrisanje akumulirano u DCS-u se može izraziti relacijom:

$$Q = V_R \left(\frac{C_1 C_2}{C_1 + C_2} \right) \quad (83)$$

Napon V_{C2} jednak je količniku ukupnog naelektrisanja i kapacitivnosti C_2 :

$$V_{C2} = \frac{Q}{C_2} = \frac{V_R C_1}{C_1 + C_2} \quad (84)$$

Slika 14. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [13].

Ukoliko se kapacitivnosti C_1 i C_2 zamijene vrijednostima iz (2), dobija se:

$$V_{C_2} = \frac{V_R(1 \pm kx)}{2} \quad (85)$$

Faza pražnjenja počinje opadajućom ivicom kontrolnog signala periode T_C . Mikrokontroler postavlja prekidače S_1 i S_2 u položaj “2”, što uzrokuje pražnjenje kondenzatora C_1 i C_2 preko uzemljenja. Operacioni pojačavač OA_2 , koji predstavlja naponom kontrolisan strujni izvor, na svom izlazu generiše struju vrijednosti V_R/R , što uzrokuje pražnjenje kondenzatora C_F . Na kraju faze pražnjenja, može se pisati sledeća relacija:

$$V_{C_2}C_F = \frac{V_R}{R}T_D \quad (86)$$

Kombinujući relacije (85) i (86) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$\pm kx = \frac{2T_D}{RC_F} - 1 \Rightarrow x = \pm \frac{1}{k} \left(\frac{2T_D}{RC_F} - 1 \right) \quad (87)$$

Mjerena veličina x je proporcionalna vremenskom intervalu T_D , koji se mjeri pomoću brojača implementiranog u mikrokontroleru.

1.3.4 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [14]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [14] prikazana je na slici 15. Pristup se bazira na prekidačkim kondenzatorima C_1 i C_2 , koji čine DCS. Svi prekidači u kolu, S_1, S_2, S_3, S_4, S_A i S_B su dvopoložajni. Prekidače S_A i S_B kontroliše isti signal periode T_C , visoke frekvencije, dok se prekidači S_1, S_2, S_3 i S_4 kontrolišu nezavisno, preko kola za kontrolu logike. U zavisnosti od položaja prekidača S_A i S_B , kondenzatori C_1 i C_2 se pune i prazne na vrijednosti referentnih napona iste apsolutne vrijednosti suprotnog polariteta, kada se bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_A i S_B nalaze u položaju "1". Dvopoložajni CMOS prekidači S_3 i S_4 su konfigurisani tako da samo jedan od kondenzatora C_1, C_2 ima konekciju sa invertujućim priključkom operacionog pojačavača, kada se bilateralni dvopoložajni CMOS prekidači S_A i S_B nalaze u položaju "2". U zavisnosti od toga preko kojeg kondenzatora (C_1 ili C_2) se puni kondenzator C_F , napon na tom kondenzatoru se povećava ili smanjuje. Kao posledica punjenja kondenzatora C_F , izlazni napon integratora V_{oi} raste ili opada. Kada se kondenzator C_F puni preko kondenzatora C_1 , izlazni napon integratora raste sa korakom koji iznosi $V_R C_1 / C_F$, i upoređuje se u komparatoru sa logičkom nulom. Izlazni napon komparatora V_{comp} se šalje kolu za kontrolu logike, koje je realizovano preko prekidača i flip-flopora. Vrijeme prve integracije, kada se kondenzator C_F puni preko kondenzatora C_1 se označava sa T_1 , a vrijeme druge integracije, kada se kondenzator C_F puni preko kondenzatora C_2 se označava sa T_2 . Da bio kolo ispravno funkcionisalo, mora biti ispunjen uslov $T_1 = T_2 = T = NT_C$. Na kraju druge integracije T_2 , ukupno naelektrisanje na kondenzatoru C_F je $V_R \frac{T}{T_C} (C_1 - C_2)$. Iz izraza za ukupno naelektrisanje se vidi da je napon na izlazu iz integratora jednak nuli ako je $C_1 = C_2$. Ako je to slučaj, ciklus konverzije se završava i za digitalni izlaz se uzima vrijednost nula.

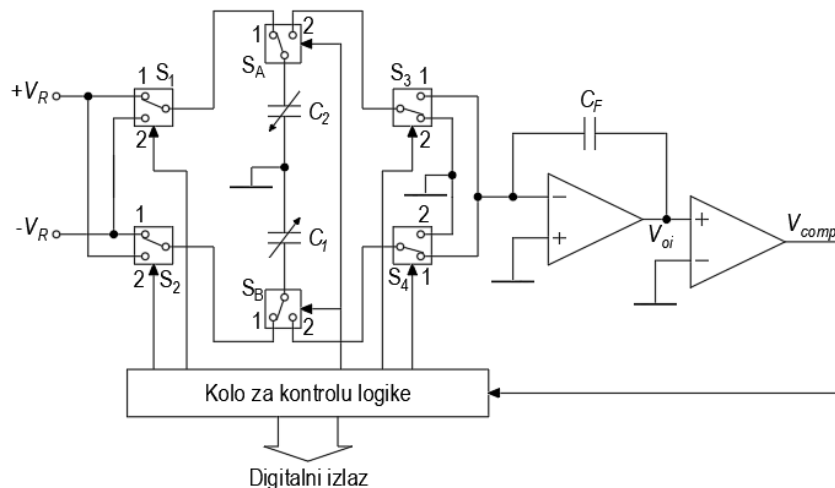
U slučaju da je $C_1 \neq C_2$, obavlja se treća integracija. Izlazni napon integratora raste ili opada, i mjeri se vrijeme koje je integratoru potrebno da dostigne nulu, $T_3 = NT_C$. Na kraju treće integracije T_3 , ukupno naelektrisanje na kondenzatoru C_F je dato relacijom $V_R \frac{T_3}{T_C} (C_1 + C_2)$.

Koristeći relacije o ukupnom naelektrisanju na kraju druge i treće integracije, može se pisati:

$$V_R \frac{T}{T_C} (C_1 - C_2) = V_R \frac{T_3}{T_C} (C_1 + C_2) \quad (88)$$

Sređivanjem relacije (88) dobija se:

$$T_3 = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} T = kxT \quad (89)$$

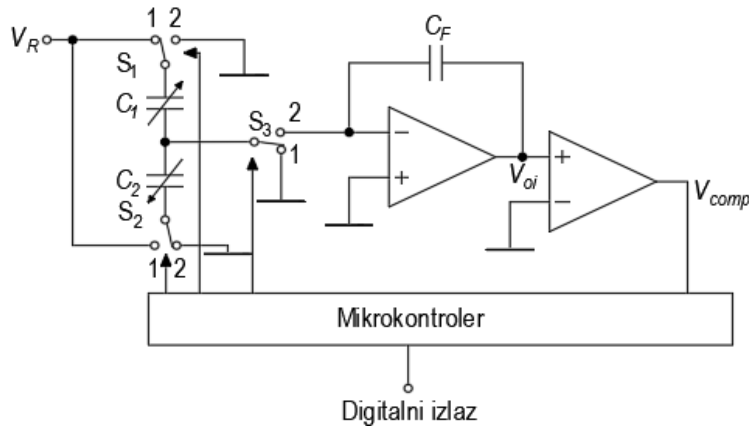
Slika 15. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [14].

Mjerena veličina x proporcionalna je trajanju treće integracije T_3 :

$$x = \frac{1}{k} \frac{T_3}{T} \quad (90)$$

1.3.5 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [15] i [16]

Na slici 16. prikazana je električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [15] i [16]. Svi prekidači u kolu, S_1 , S_2 i S_3 su dvopoložajni, i kontrolišu ih CLK signal, visoke frekvencije, periode T_C , kojeg generiše mikrokontroler. Da bi kolo ispravno funkcionisalo, neophodno je da u početnom trenutku napon na izlazu integratora V_{oi} bude jednak nuli. Informacija o vrijednosti napona na izlazu integratora se mikrokontroleru prosleđuje preko napona na izlazu iz komparatora V_{comp} . U zavisnosti od vrijednosti napona V_{comp} , mikrokontroler konfigurira prekidače S_1 , S_2 i S_3 kako bi napon na izlazu iz integratora doveo do nule. Tada počinje ciklus konverzije, u kojem se obavljaju dvije integracije, trajanja T_1 i T_2 . T_1 je fiksni vremenski interval, a T_2 je vremenski interval koji se mjeri preko brojača implementiranog u mikrokontroleru. Tokom prve integracije, prekidači S_1 , S_2 i S_3 su konfigurisani tako da se kondenzator C_1 puni do vrijednosti referentnog napona V_R , a kondenzator C_2 se prazni, kada je CLK na visokom logičkom nivou. Kada je CLK na logičkoj nuli, prekidači mijenjaju svoj položaj, kondenzator C_2 kreće da se puni, i ukupno naelektrisanje sa kondenzatora C_1 i C_2 se prenosi na kondenzator C_F . Ukupno naelektrisanje na kondenzatoru C_F u tom trenutku iznosi $V_R(C_1 - C_2)$. Napon na izlazu iz integratora će rasti ili opadati, u zavisnosti od odnosa kapacitivnosti kondenzatora C_1 i C_2 . Kada izlazni napon integratora postane nula, započinje druga integracija, trajanja T_2 . Na početku druge integracije mikrokontroler aktivira brojač, koji mjeri vremenski interval T_2 . Kontrolni signali konfiguriraju prekidače S_1 , S_2 i S_3 tako da se oba kondenzatora C_1 i C_2 pune do vrijednosti referentnog napona V_R .

Slika 16. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [15], [16].

Njihovo ukupno naelektrisanje $V_R(C_1+C_2)$ se prenosi na kondenzator C_F . Na kraju obje integracije, napon na izlazu iz integratora jednak je nuli, pa se može napisati sledeća relacija:

$$V_R \left(\frac{C_1 - C_2}{C_F} \right) \frac{T_1}{T_C} = V_R \left(\frac{C_1 + C_2}{C_F} \right) \frac{T_2}{T_C} \quad (91)$$

Iz (91) sledi:

$$T_2 = \left(\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} \right) T_1 = kxT_1 \quad (92)$$

Ukoliko se sa N_1 označi broj perioda CLK signala tokom trajanja prve integracije, a sa N_2 broj perioda CLK signala tokom trajanja druge integracije, dobija se:

$$N_2 = \left(\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} \right) N_1 = kxN_1 \quad (93)$$

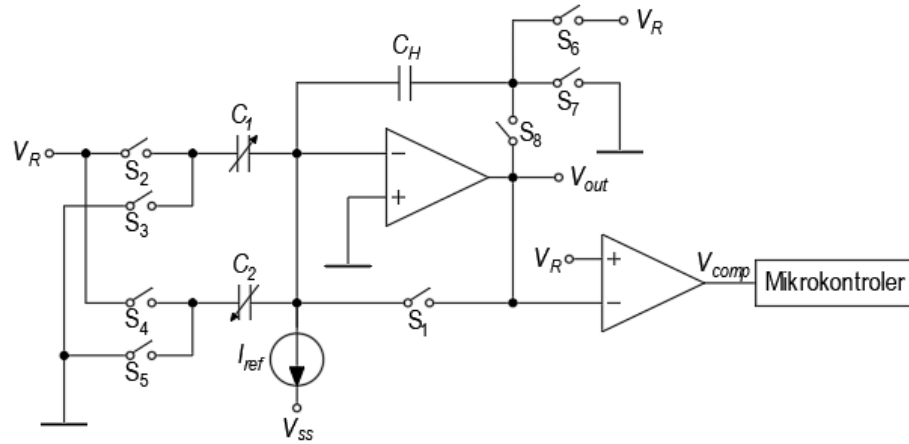
Iz (93) sledi izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{N_2}{N_1} \quad (94)$$

1.3.6 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [17]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [17] prikazana je na slici 17. Pristup se bazira na integratoru sa prekidačkim kondenzatorima sa kombinacijom naponskog i strujnog procesiranja. Sve bilateralne CMOS prekidače u kolu $S_1 - S_8$ kontrolišu

Slika 17. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [17].

nepreklapajući signali Φ_1 , Φ_2 , Φ_{s1} i Φ_{s2} , koje generiše mikrokontroler. Kondenzatori C_1 i C_2 čine DCS, a C_H predstavlja integracioni kondenzator. U zavisnosti od položaja bilateralnih CMOS prekidača $S_1 - S_8$, kondenzatori C_1 , C_2 i C_H se pune i prazne, što uzrokuje promjenu izlaznog napona operacionog pojačavača V_{out} . Taj napon se u komparatoru upoređuje sa referentnim naponom V_R . Izlaz komparatora V_{comp} prosleđuje se mikrokontroleru.

U početnoj fazi, kada je kontrolni signal Φ_{s1} na logičkoj jedinici, prekidači S_1 , S_3 , S_4 i S_7 su zatvoreni, što uzrokuje pražnjenje kondenzatora C_1 i C_H . Kondenzator C_2 se puni do vrijednosti referentnog napona V_R . Kada Φ_{s1} padne na nivo logičke nule, kontrolni signal Φ_1 postaje logička jedinica i prekidači S_2 , S_5 i S_8 se zatvaraju. U tom kratkom početnom trenutku, količina naelektrisanja na kondenzatoru C_1 je $C_1 V_R$, a količina naelektrisanja na kondenzatoru C_2 je $C_2 V_R$. Algebarska suma ovih naelektrisanja predstavlja izlaz operacionog pojačavača $V_{out}(1)$, koji iznosi:

$$V_{out}(1) = -\frac{C_1 - C_2}{C_H} V_R \quad (95)$$

Tokom vremenskog intervala Δt integracioni kondenzator C_H se puni do vrijednosti $I_{ref} \Delta t$. Tada je izlazni napon operacionog pojačavača $V_{out}(2)$ jednak:

$$V_{out}(2) = -\frac{C_1 - C_2}{C_H} V_R + \frac{I_{ref}}{C_H} \Delta t \quad (96)$$

Vrijeme koje je neophodno da napon $V_{out}(2)$ poraste od vrijednosti $V_{out}(1)$ do vrijednosti referentnog napona V_R , se označava sa t_1 i može se izraziti na sledeći način:

$$t_1 = \frac{(C_1 - C_2) + C_H}{I_{ref}} V_R \quad (97)$$

Kada napon $V_{out}(2)$ dostigne vrijednost V_R stanje na komparatoru se mijenja što uzrokuje i promjenu u kontrolnim signalima Φ_1 i Φ_{s2} . Mijenja se i konfiguracija prekidača S_1 , S_3 , S_5 i S_6 , kondenzatori C_1 i C_2 se prazne a kondenzator C_H se puni do vrijednosti referentnog napona V_R . Napon na izlazu operacionog pojačavača $V_{out}(3)$ je jednak:

$$V_{out}(3) = -\frac{C_1 + C_2}{C_H} V_R + V_R \quad (98)$$

Tokom kratkog vremenskog intervala Δt integracioni kondenzator C_H se puni do vrijednosti $I_{ref} \Delta t$. Tada je izlazni napon operacionog pojačavača $V_{out}(4)$ jednak:

$$V_{out}(4) = \frac{-(C_1 + C_2) + C_H}{C_H} V_R + \frac{I_{ref}}{C_H} \Delta t \quad (99)$$

Vrijeme koje je neophodno da napon $V_{out}(4)$ poraste od vrijednosti $V_{out}(3)$ do vrijednosti referentnog napona V_R , se označava sa t_2 i može se izraziti na sledeći način:

$$t_2 = \frac{C_1 + C_2}{I_{ref}} V_R \quad (100)$$

Vremenski intervali t_1 i t_2 se mjere brojačima koji su integrisani u mikrokontroleru. Izlaz kola N se definiše kao odnos vremenskih intervala t_1 i t_2 :

$$N = \frac{t_1}{t_2} = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} + \frac{C_H}{C_1 + C_2} = kx + \frac{C_H}{C_1 + C_2} \quad (101)$$

Iz (101) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} N - \frac{1}{k} \frac{C_H}{C_1 + C_2} \quad (102)$$

1.3.7 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [18]

DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [18] predstavljen je na slici 18. Na slici su prikazani i kontrolni signali svih bilateralnih CMOS prekidača u kolu. Pristup se bazira na integratoru sa prekidačkim kondenzatorima sa kombinacijom naponskog i strujnog procesiranja. U fazi kada je kontrolni signal Φ_{S1} na logičkoj jedinici, kondenzatori C_1 i C_2 , koji čine DCS se pune do vrijedosti referentnog napona V_R . U toj fazi, mikrokontroler konfigurira prekidače S_6 i S_7 tako da napon V_{r1} ima konekciju sa invertujućim priključkom komparatora. U sledećoj fazi, kada je kontrolni signal Φ_1 na visokom logičkom nivou, prekidači S_3 i S_4 se zatvaraju, pa je izlazni napon operacionog pojačavača $V_{out}(1)$, dat sledećim izrazom:

$$V_{out}(1) = V_R \quad (103)$$

Tokom kratkog vremenskog intervala Δt , kondenzator C_1 se puni preko referentne struje I_{ref} . Nakon vremenskog intervala Δt , napon na izlazu iz operacionog pojačavača $V_{out}(2)$ je jednak:

$$V_{out}(2) = V_R + \frac{I_{ref}}{C_1} \Delta t \quad (104)$$

Vrijeme koje je potrebno da napon $V_{out}(2)$ poraste od vrijednosti V_{r1} do vrijednosti V_{r2} označava se sa t_1 , i može se napisati sledeća relacija:

$$t_1 = \frac{C_1}{I_{ref}} (V_{r2} - V_{r1}) \quad (105)$$

Kada napon $V_{out}(2)$ dostigne vrijednost V_{r1} , mikrokontroler konfigurira prekidače S_6 i S_7 tako da se napon na invertujućem priključku komparatora promijeni sa V_{r1} na V_{r2} . Napon $V_{out}(2)$ dalje raste, dok ne dostigne vrijednost V_{r2} , i tada mikrokontroler ponovo postavlja napon V_{r1} na invertujućem priključku komparatora.

U sledećoj fazi, kada je kontrolni signal Φ_{S1} na visokom logičkom nivou, kondenzatori C_1 i C_2 se pune do vrijednosti referentnog napona V_R . Kada kontrolni signal Φ_2 dostigne logičku jedinicu, napon na izlazu iperacionog pojačavača $V_{out}(3)$ je jednak:

$$V_{out}(3) = V_R \quad (106)$$

1.3.8 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [19]

DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [19] prikazan je na slici 19. Kondenzatori C_1 i C_2 , koji čine DCS su povezani direktno u povratnu granu operacionog pojačavača, i sa otpornikom R čine integrator. Bilateralne CMOS prekidače S_1 i S_2 kontroliše isti signal kojeg generiše mikrokontroler. Kolo obavlja dvije integracije, trajanja T_1 i T_2 . Trajanje prve integracije T_1 je fiksno, dok se trajanje druge integracije T_2 mjeri. Napon na izlazu integratora V_{oi} se dovodi na neinvertujući priključak komparatora, gdje se upoređuje sa logičkom nulom. Informacija o stanju izlaznog napona integratora V_{oi} se mikrokontroleru prosleđuje posredno, preko izlaznog napona komparatora V_{comp} . U toku prve integracije, prekidač S_1 je u položaju 2, a prekidač S_2 je zatvoren, što će u potpunosti isprazniti kondenzator C_2 . Napon na izlazu integratora V_{oi} raste, i na kraju prve integracije je jednak:

$$V_{oi}(T = T_1) = \frac{V_R}{RC_1} T_1 \quad (111)$$

Prekidači mijenjaju svoje položaje na kraju prve integracije, pa se u povratnoj grani operacionog pojačavača nalazi redna veza kondenzatora C_1 i C_2 . Napon na izlazu integratora V_{oi} opada, i na kraju druge integracije je jednak:

$$V_{oi}(T = T_2) = \frac{V_R(C_1 + C_2)}{RC_1 C_2} T_2 \quad (112)$$

Iz (111) i (112) slijedi:

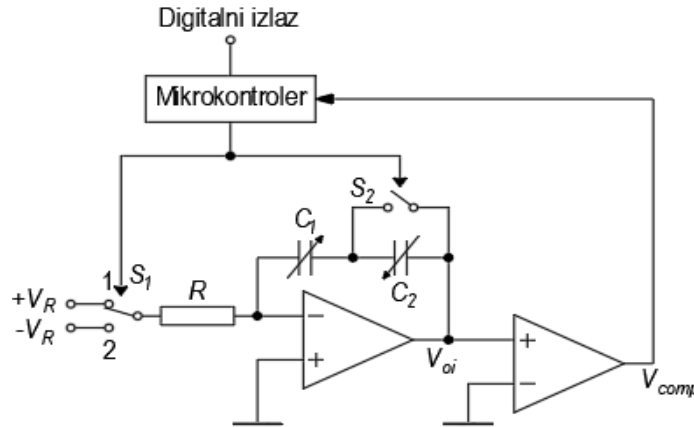
$$\frac{V_R}{RC_1} T_1 = \frac{V_R(C_1 + C_2)}{RC_1 C_2} T_2 \quad (113)$$

Iz relacije (96) dobija se odnos vremenskih intervala prve i druge integracije T_1 i T_2 :

$$T_2 = \frac{C_2}{C_1 + C_2} T_1 \quad (114)$$

Kombinujući relaciju (114) sa relacijom o principu rada DCSa (4), dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{1}{k} \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{T_1 - 2T_2}{T_1} \quad (115)$$

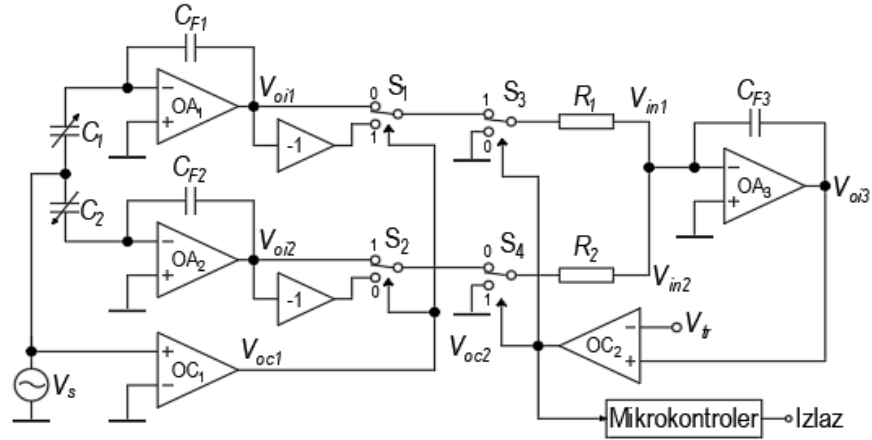
Slika 19. DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [19].

1.3.9 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [20]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [20] prikazana je na slici 20. Na zajedničku tačku DCS-a, kojeg čine kondenzatori C_1 i C_2 se dovodi ulazni sinusoidalni napon V_s . Na izlazima integratora dobijaju se trougaoni naponi V_{oi1} i V_{oi2} . Ti naponi, kao i njihovi inverzni ekvivalenti se vode na bilateralni CMOS prekidač S_1 (S_2) koji predstavlja punotalasni ispravljač. CMOS prekidači S_1 i S_2 imaju isti kontrolni signal sa izlaza komparatora V_{oc1} , na čijem neinvertujućem priključku se dovodi sinusoidalni napon V_s , koji se upoređuje sa logičkom nulom. Nakon toga, pomoću bilateralnog CMOS prekidača S_3 (S_4) se vrši modulacija signala dobijenih na izlazu punotalasnog ispravljača. CMOS prekidači S_3 i S_4 imaju isti kontrolni signal sa izlaza komparatora V_{oc2} . Naponi dobijeni nakon modulacije, V_{in1} i V_{in2} se dovode na analogni integrator, kojeg čine operacioni pojačavač OA_3 , kondenzator C_{F3} , i otpornici R_1 i R_2 . Integrator predstavlja LPF, koji toliko slabi ulazne signale, da se na njegovom izlazu dobija samo DC komponenta, koja se vodi na neinvertujući priključak komparatora OC_2 i upoređuje se sa referentnim trougaonim naponom V_{tr} . Vrijeme tokom kojeg je izlazni napon komparatora V_{oc2} na visokom logičkom nivou označava se sa T_1 , a vrijeme tokom kojeg je izlazni napon komparatora V_{oc2} na niskom logičkom nivou označava se sa T_2 . Srednje vrijednosti ulaznih signala LPF-a V_{in1} i V_{in2} su direktno proporcionalne kapacitivnostima C_1 i C_2 , respektivno. Takođe, srednje vrijednosti ulaznih signala LPF-a V_{in1} i V_{in2} su direktno proporcionalne D i $(1-D)$, respektivno, gdje je $D = T_1/(T_1+T_2)$.

Izlazni napon LPF-a, V_{oi3} , se može izraziti na sledeći način, ukoliko važi $R_1 = R_2 = R$:

$$V_{oi3} = -\frac{1}{R_1} V_{in1} - \frac{1}{R_2} V_{in2} = -\frac{1}{j\omega RC_{F3}} (V_{in1} + V_{in2}) \quad (116)$$

Slika 20. Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme [20].

Kada je $C_1 = C_2$, tada važi $\overline{V_{in1}} = -\overline{V_{in2}}$, gdje su $\overline{V_{in1}}$ i $\overline{V_{in2}}$ srednje vrijednosti napona V_{in1} i V_{in2} , respektivno. Kao posledica jednakosti tih napona, napon V_{oi3} jednak je nuli i $T_1 = T_2$. Kada je $C_1 < C_2$, povećava se vremenski interval T_1 , a smanjuje T_2 . Napon V_{in1} raste, a napon V_{in2} opada. Proces se nastavlja sve dok napon V_{oi3} ne postane konstantan, tj dok se ne ispuni uslov $V_{in1} = -V_{in2}$.

Nakon što se ispuni uslov $V_{in1} = -V_{in2}$, može se pisati sledeća relacija:

$$C_1 D = C_2 (1 - D) \quad (117)$$

Relacija (117) se može zapisati i na sledeći način:

$$\frac{C_1}{C_2} = \frac{1 - D}{D} = \frac{1 - \frac{T_1}{T_1 + T_2}}{\frac{T_1}{T_1 + T_2}} = \frac{\frac{T_1 + T_2 - T_1}{T_1 + T_2}}{\frac{T_1}{T_1 + T_2}} = \frac{T_2}{T_1} \quad (118)$$

Iz (118) se može pisati sledeća relacija:

$$\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{T_2 - T_1}{T_2 + T_1} = \pm kx \quad (119)$$

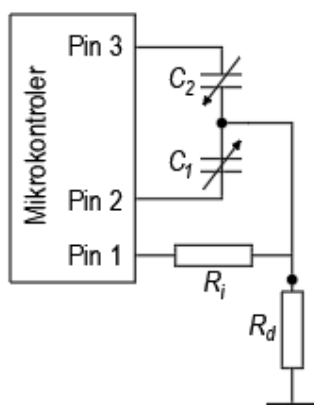
Iz (119) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \pm \frac{1}{k} \frac{T_2 - T_1}{T_2 + T_1} \quad (120)$$

1.3.10 DCS baziran na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme sa direktnom vezom priključaka DCS-a na mikrokontroler [21] i [22]

Električna šema DCS-a koji se svojim priključcima direktno povezuje na mikrokontroler [21] i [22] prikazana je na slici 21. Pristup se bazira na selekciji pojedinačnih kondenzatora C_1 i C_2 koji formiraju diferencijalni kapacitivni senzor postavljanjem odgovarajućih naponskih vrijednosti i stanja visoke impedanse na portove mikrokontrolera na koje su povezani priključci senzora. Prethodno napunjen kondenzator C_1 , odnosno C_2 , kao i paralelna veza kondenzatora C_1 i C_2 , prazni se do definisanog naponskog nivoa po eksponencijalnom zakonu preko otpornika poznate otpornosti. Primjenom tajmera mikrokontrolera obavlja se mjerenje vremena pražnjenja kondenzatora kapacitivnosti C_1 , C_2 , i C_1+C_2 . Ovako izmjereni vremenski intervali se na odgovarajući način matematički obrađuju u mikrokontroleru u cilju izračunavanja diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$.

Prvo mjerenje koje mikrokontroler obavlja je mjerenje pražnjenja kondenzatora kapacitivnosti C_1 , označeno sa T_1 . Drugo mjerenje je pražnjenje kondenzatora kapacitivnosti C_2 , označeno sa T_2 , a treće mjerenje je pražnjenje kondenzatora kapacitivnosti C_1+C_2 .

Slika 21. Električna šema DCS-a koji se svojim priključcima direktno povezuje na mikrokontroler [21] i [22].

Vremenski intervali T_1 , T_2 i T_3 su dati sledećim relacijama:

$$T_1 = kC_0 + kC_0x \quad (121)$$

$$T_2 = kC_0 - kC_0x \quad (122)$$

$$T_3 = 2kC_0 \quad (123)$$

Iz (121), (122) i (123) dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{T_1 - T_2}{T_3} \quad (124)$$

1.4 DIFERENCIJALNI KAPACITIVNI SENZOR BAZIRAN NA KONVERZIJI DIFERENCIJALNE KAPACITIVNOSTI U FREKVENCIJU [23]

Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u frekvenciju [23] prikazana je na slici 22. Bilateralne CMOS prekidače S_1 , S_2 i S_5 kontrolirše isti signal Φ_{sw} , CMOS prekidač S_3 kontrolirše signal Φ_1 , a CMOS prekidač S_4 kontrolirše signal Φ_2 , koji je ujedno i izlaz iz konvertora napona u frekvenciju VFC. Kondenzatori C_a i C_{F1} zajedno sa operacionim pojačavačem OA_1 čine integrator sa izlaznim naponom V_{oi1} . Kondenzatori C_b i C_{F2} zajedno sa operacionim pojačavačem OA_2 čine integrator sa izlaznim naponom V_{oi2} . Kroz kondenzatore C_1 i C_2 , koji čine DCS, protiču struje I_1 i I_2 , koje se mijenjaju po zakonu dq/dt , gdje je q količina naelektrisanja na kondenzatoru C_1 (C_2). Za struje I_1 i I_2 se mogu pisati sledeće relacije:

$$I_1 = -C_1 \frac{dV_{oi1}}{dt} = -C_1 \frac{V_R C}{C_F} f_1 \quad (125)$$

$$I_2 = C_2 \frac{dV_{oi2}}{dt} = C_2 \frac{V_R C}{C_F} f_2 \quad (126)$$

Iz relacija (125) i (126) dobija se izraz za struju I_3 :

$$I_3 = I_1 + I_2 = (C_2 f_2 - C_1 f_1) \frac{V_R C}{C_F} \quad (127)$$

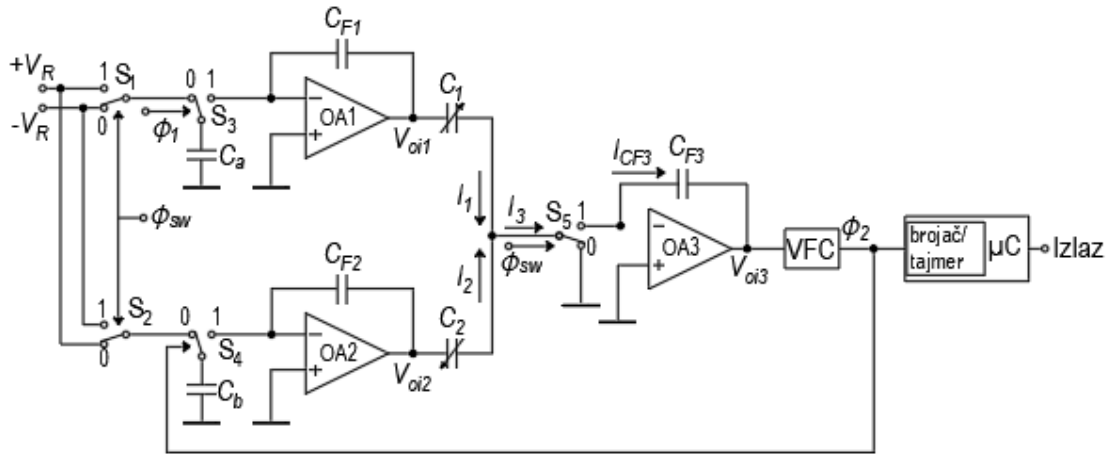
Rezultujuća struja $I_3 = I_1 + I_2$ jednaka je struji I_{CF3} , ako je bilateralni dvopoložajni CMOS prekidač S_5 u položaju „1“. Ukoliko je prekidač S_5 u položaju „0“, struja I_{CF3} jednaka je nuli, pa je samim tim i izlazni napon V_{oi3} jednak nuli.

Izlazni napon V_{oi3} se može izraziti na sledeći način:

$$V_{oi3} = -\frac{1}{C_{F3}} \int I_{CF3} dt = (C_1 f_1 - C_2 f_2) \frac{V_R C}{2C_F C_{F3}} t \quad (128)$$

Da bi kolo obavljalo konverziju diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2)/(C_1 + C_2)$, frekvencije f_1 i f_2 kontrolnih signala Φ_1 i Φ_2 moraju biti jednake. Ukoliko važi da je $C_1 > C_2$, izlazna frekvencija f_2 raste, što uzrokuje smanjenje struje I_3 . Frekvencija f_2 raste sve dok struje I_1 i I_2 ne postanu jednake po apsolutnoj vrijednosti, $|I_1| = |I_2|$. Tada se iz relacije (128) dobija sledeći uslov:

$$C_1 f_1 = C_2 f_2, \text{ tj. } \frac{C_1}{C_2} = \frac{f_2}{f_1} \quad (129)$$

Slika 22. Električna šema DCS-a baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u frekvenciju [23].

Slično, ako je $C_1 < C_2$, izlazna frekvencija f_2 se smanjuje, struja I_3 raste, a napon V_{oi3} opada. Frekvencija f_2 se smanjuje sve dok struje I_1 i I_2 ne postanu jednake po apsolutnoj vrijednosti, $|I_1| = |I_2|$.

Obavljanjem računске operacije dijeljenja razlike i zbira frekvencija f_2 i f_1 , dobija se:

$$\frac{f_2 - f_1}{f_2 + f_1} = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = kx \quad (130)$$

Iz (121) slijedi da je mjerena veličina x jednaka:

$$x = \frac{1}{k} \frac{f_2 - f_1}{f_2 + f_1} \quad (131)$$

Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval

---

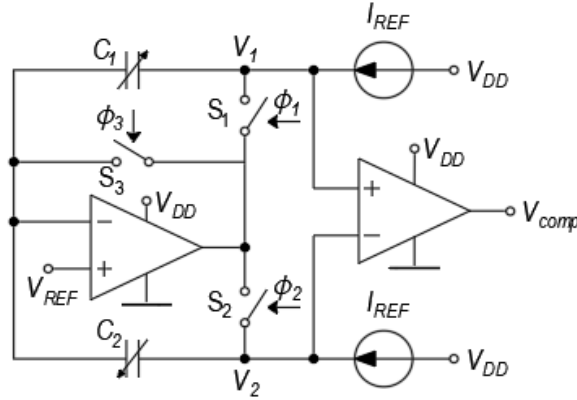
1.5 PRINCIP RADA DCS-A SA STRUJNIM PROCESIRANJEM NA BAZI PRETVARANJA DIFERENCIJALNE KAPACITIVNOSTI U DIGITALIZOVANI VREMENSKI INTERVAL

Električna šema DCS-a sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval prikazana je na slici 23. Kolo se sastoji od operacionog pojačavača OA, komparatora COMP, bilateralnih CMOS prekidača S_1 , S_2 i S_3 , referentnog DC napona V_{ref} , dva referentna strujna izvora I_{ref} i kondenzatora C_1 i C_2 , koji čine DCS. Bilateralne CMOS prekidače S_1 , S_2 i S_3 kontrolišu naponski signali Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 .

Zajednički čvor DCS-a povezan je na invertujući priključak operacionog pojačavača OA. Neinvertujući priključak operacionog pojačavača OA je povezan na referentni napon V_{ref} . Dva nezavisna kraja DCS-a priključeni su na DC strujne izvore I_{ref} .

Jedan ciklus rada datog kola sastoji se od tri faze. Prva faza započinje startovanjem kvazi-stabilnog stanja monostabilnog multivibratora (MM), trajanja T_{MM} . Tokom ove faze, svi kontrolni naponi Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 se postavljaju na visok logički nivo, $\Phi_1 = \Phi_2 = \Phi_3 = V_{DD}$, što uzrokuje zatvaranje svih bilateralnih CMOS prekidača S_1 , S_2 i S_3 . Kao posledica takve konfiguracije prekidača, kondenzatori C_1 i C_2 se prazne. Trajanje kvazi-stabilnog stanja monostabilnog multivibratora (MM), T_{MM} , mora biti dovoljno dugo da bi se kondenzatori C_1 i C_2 potpuno ispraznili. Za vrijeme trajanja pražnjenja kondenzatora C_1 i C_2 , vrijednost izlaznog napona komparatora, V_{comp} je neizvjesno. Uzima se pretpostavka da je $V_{comp} = 0$ za $C_1 < C_2$, i $V_{comp} = V_{DD}$ za $C_1 > C_2$, iako to ne mora biti slučaj.

Druga faza započinje odmah nakon završetka prve faze, tako što se kontrolni naponi Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 konfiguriraju na sledeći način: $\Phi_1 = \Phi_2 = 0$, $\Phi_3 = V_{DD}$. To uzrokuje otvaranje bilateralnih CMOS prekidača S_1 i S_2 , a zatvaranje bilateralnog CMOS prekidača S_3 . Tada se operacioni pojačavač OA nalazi u konfiguraciji jediničnog pojačavača zahvaljujući negativnoj povratnoj sprezi uspostavljenoj od izlaza do invertujućeg ulaza operacionog pojačavača, primjenom zatvorenog prekidača S_3 . Referentne struje I_{ref} protiču kroz kondenzatore C_1 i C_2 , i obavlja se prva integracija.

Slika 23. Električna šema DCSa sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval

Naponi V_1 i V_2 na nezavisnim krajevima konenzatora C_1 i C_2 se mijenjaju u drugoj fazi prema sledećim relacijama:

$$V_1 = V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_1} t \quad (132)$$

$$V_2 = V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_2} t \quad (133)$$

Trajanje druge faze T_1 je konstantno i unaprijed određeno, $T_1 = const$. U zavisnosti od odnosa kapacitivnosti C_1 i C_2 , izlazni napon komparatora V_{comp} tokom druge faze se može izraziti na sledeći način:

$$V_{comp} = \begin{cases} V_{DD}, & C_1 < C_2 \\ 0, & C_1 > C_2 \end{cases} \quad (134)$$

Treća faza započinje odmah nakon završetka druge faze, tako što se kontrolni naponi Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 konfiguriraju na sledeći način: $\Phi_1 = V_{DD}$, $\Phi_2 = 0$ ($C_1 < C_2$, $V_{comp} = V_{DD}$), ili $\Phi_1 = 0$, $\Phi_2 = V_{DD}$ ($C_1 > C_2$, $V_{comp} = 0$), pri čemu je $\Phi_3 = 0$ u oba slučaja.

Ako je $C_1 < C_2$, bilateralni CMOS prekidač S_1 je zatvoren, dok su prekidači S_2 i S_3 otvoreni. Ista referentna struja I_{ref} protiče kroz kondenzatore C_1 i C_2 . Smjer ove struje određuje donji strujni izvor I_{ref} . To znači da referentna struja I_{ref} donjeg strujnog izvora teče kroz kondenzator C_1 u suprotnom smjeru u odnosu na drugu fazu, a kroz kondenzator C_2 u istom smjeru kao i tokom druge faze.

Ako je $C_1 > C_2$, bilateralni CMOS prekidač S_2 je zatvoren, dok su prekidači S_1 i S_3 otvoreni. Ista referentna struja I_{ref} protiče kroz kondenzatore C_1 i C_2 . Smjer ove struje određuje gornji strujni

izvor I_{ref} . To znači da referentna struja I_{ref} donjeg strujnog izvora teče kroz kondenzator C_2 u suprotnom smjeru u odnosu na drugu fazu, a kroz kondenzator C_1 u istom smjeru kao i tokom druge faze. Naponi V_1 i V_2 na nezavisnim krajevima konenzatora C_1 i C_2 se mijenjaju u trećoj fazi prema sledećim relacijama:

$$V_1 = \begin{cases} V_{REF} - \frac{I_{REF}}{C_1}(t - T_1), C_1 < C_2 \\ V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_1}(t + T_1), C_1 > C_2 \end{cases} \quad (135)$$

$$V_2 = \begin{cases} V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_2}(t + T_1), C_1 < C_2 \\ V_{REF} - \frac{I_{REF}}{C_2}(t - T_1), C_1 > C_2 \end{cases} \quad (136)$$

Treća faza T_2 traje sve dok se ne ispuni sledeći uslov:

$$V_1(T_2) = V_2(T_2) \quad (137)$$

Izlazni napon komparatora V_{comp} mijenja svoje stanje sa V_{DD} na 0 ($C_1 < C_2$), ili sa 0 na V_{DD} ($C_1 > C_2$), kada se ispuni uslov iz relacije iznad (137).

Kombinujući relacije (135, 136 i 137), u zavisnosti od odnosa kapacitivnosti C_1 i C_2 , izraz za mjerenu veličinu x se dobija na sledeći način:

$$\begin{aligned} V_{REF} - \frac{I_{REF}}{C_1}T_2 + \frac{I_{REF}}{C_1}T_1 &= V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_2}T_2 + \frac{I_{REF}}{C_2}T_1 \\ \left(\frac{1}{C_1} - \frac{1}{C_2}\right)T_1 &= \left(\frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2}\right)T_2 \Rightarrow \frac{C_2 - C_1}{C_1 C_2}T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2}T_2 \\ \frac{C_2 - C_1}{C_1 + C_2} = \frac{T_2}{T_1} &\Rightarrow x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = -\frac{T_2}{T_1}, \quad C_1 < C_2 \end{aligned} \quad (138)$$

$$\begin{aligned} V_{REF} + \frac{I_{REF}}{C_1}T_2 + \frac{I_{REF}}{C_1}T_1 &= V_{REF} - \frac{I_{REF}}{C_2}T_2 + \frac{I_{REF}}{C_2}T_1 \\ \left(\frac{1}{C_1} - \frac{1}{C_2}\right)T_1 &= -\left(\frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2}\right)T_2 \Rightarrow \frac{C_1 - C_2}{C_1 C_2}T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2}T_2 \end{aligned}$$

$$x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{T_2}{T_1}, \quad C_1 > C_2 \quad (139)$$

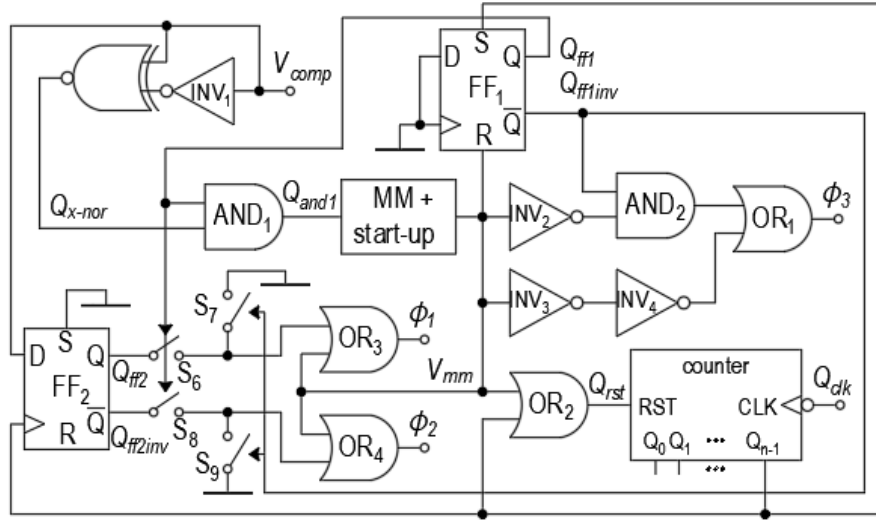
$$x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \begin{cases} -\frac{T_2}{T_1}, & C_1 < C_2 \\ \frac{T_2}{T_1}, & C_1 > C_2 \end{cases} \quad (140)$$

Polaritet izraza (140) određuje vrijednost izlaznog napona komparatora V_{comp} , dat relacijom (134), koja je ista tokom druge i treće faze. S obzirom da je vrijeme trajanja druge faze T_1 konstantno i unaprijed određeno, mjerena veličina x se dobija mjerenjem trajanja treće faze T_2 .

1.6 KONTROLNO KOLO

Na slici 24. prikazana je električna šema kontrolnog kola, koje služi za generisanje kontrolnih naponskih signala Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 , vremenskih intervala T_{MM} i T_1 , kao i za mjerenje vremenskog intervala T_2 .

Predloženi DCS mora da započne sa radom neposredno nakon uključenja napona napajanja. U tu svrhu, u sklopu MM-a se implementira start-up kolo, koje omogućava generisanje impulsa za početak rada MM-a. MM ulazi u kvazi-stabilno stanje trajanja T_{MM} , postavljajući napon $V_{mm} = V_{DD}$ na reset ulaz D flip-flopa FF₁, na ulaze invertora INV₂ i INV₃, i na jedan od ulaza logičkih ILI kola OR₂, OR₃ i OR₄. Kao posledica ovakve konfiguracije, dobija se visok logički nivo na invertovanom izlaznom naponu Q_{ffinv} D flip-flopa FF₁, na reset priključku Q_{rst} brojača, kao i na kontrolnim naponima Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 , $Q_{ffinv} = Q_{rst} = \Phi_1 = \Phi_2 = \Phi_3 = V_{DD}$. Time započinje prva faza. Brojač se resetuje, bilateralni CMOS prekidači S₇ i S₉ se zatvaraju preko kontrolnog napona $Q_{ffinv} = V_{DD}$, i nizak naponski nivo se dovodi na jedan od ulaza logičkih ILI kola OR₃ i OR₄. S obzirom da je izlazni napon Q_{ffl} D flip-flopa FF₁ na niskom logičkom nivou, $Q_{ffl} = 0$, bilateralni CMOS prekidači S₆ i S₈ su otvoreni. Dodatno, i jedan od ulaza logičkog I kola AND₁ je na niskom logičkom nivou, te je njegov izlazni napon Q_{and1} na niskom logičkom nivou, $Q_{and1} = 0$, što za posledicu ima zaključavanje MM-a.

Slika 24. Električna šema kontrolne jedinice za generisanje kontrolnih naponskih signala Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 , vremenskih intervala T_{MM} i T_1 , kao i za mjerenje vremenskog intervala T_2 .

Kada se završi kvazi-stabilno stanje MM-a, započinje njegovo stabilno stanje, a samim tim započinje i druga faza. Napon V_{mm} koji je na niskom logičkom nivou, $V_{mm} = 0$, se postavlja na reset ulaz D flip-flopa FF₁, na ulaze invertora INV₂ i INV₃, i na jedan od ulaza logičkih ILI kola OR₂, OR₃ i OR₄. Kao posledica ovakve konfiguracije, na invertovanom izlaznom naponu Q_{ff1inv} D flip-flopa FF₁ i dalje ostaje visok logički nivo, $Q_{ff1} = V_{DD}$. Dodatno, i kontrolni napon Φ_3 ostaje na visokom logičkom nivou, $\Phi_3 = V_{DD}$, zbog stanja na invertoru INV₂, logičkom I kolu AND₂ i logičkom ili kolu OR₁. U isto vrijeme, bilateralni CMOS prekidači S₇ i S₉ ostaju zatvoreni preko kontrolnog napona $Q_{ff1inv} = V_{DD}$, i nizak naponski nivo se dovodi na jedan od ulaza logičkih ILI kola OR₃ i OR₄. Izlazni napon Q_{ff1} D flip-flopa FF₁ je i dalje na niskom logičkom nivou, $Q_{ff1} = 0$, bilateralni CMOS prekidači S₆ i S₈ su i dalje otvoreni. S obzirom da je na oba ulaza logičkih ILI kola OR₃ i OR₄ nizak naponski nivo, kontrolni naponi Φ_1 i Φ_2 su na niskom naponskom nivou, $\Phi_1 = \Phi_2 = 0$. S obzirom da je brojač resetovan u prvoj fazi, bit najveće težine n -bitnog brojača se postavlja na nizak naponski nivo, $Q_{n-1} = 0$. Na oba ulaza logičkog ILI kola OR₂ su logičke nule, pa je i reset priključak brojača na niskom naponskom nivou, $Q_{rst} = 0$. Brojač počinje da broji impulse clock signala Q_{clk} . S obzirom da je izlazni napon Q_{ff1} D flip-flopa FF₁ i dalje na niskom logičkom nivou, $Q_{ff1} = 0$, izlazni napon Q_{and1} logičkog I kola je takođe na niskom logičkom nivou, $Q_{and1} = 0$, pa je MM i dalje zakočen. Kada bit najveće težine n -bitnog brojača postane logička jedinica, $Q_{n-1} = V_{DD}$, završava se druga faza, i započinje treća faza. Vrijeme trajanja prve faze T_1 dato je sledećom relacijom:

$$T_1 = N_1 T_{clk} = \frac{N_1}{f_{clk}} \quad (141)$$

gdje su T_{clk} i f_{clk} perioda i frekvencija clock signala, respektivno, a $N_1 = 2^{n-1}$. MM je još uvijek u stabilnom stanju ($V_{mm} = 0$). Sa rastućom ivicom bita najveće težine Q_{n-1} (koji je ujedno i clock priključak D flip-flopa FF₂), na izlazu Q_{ff2} D flip-flopa FF₂ je vrijednost izlaznog napona komparatora, $Q_{ff2} = V_{comp}$ i $Q_{ff2inv} = \overline{V_{comp}}$. U isto vrijeme, sa rastućom ivicom bita najveće težine Q_{n-1} , setuje se flip-flop FF₁, i na njegovom izlazu je visok naponski nivo, $Q_{ff1} = V_{DD}$ ($Q_{ff1inv} = 0$). Dodatno, sa rastućom ivicom bita najveće težine Q_{n-1} , na reset priključku Q_{rst} brojača se dovodi visok naponski nivo (preko logičkog ILI kola OR₂), $Q_{rst} = V_{DD}$, i brojač se resetuje. Nakon resetovanja brojača, na njegovom reset priključku Q_{rst} je nizak naponski nivo, $Q_{rst} = 0$, i brojač ponovo kreće da broji impulse clock signala Q_{clk} , što se poklapa sa početkom treće faze.

S obzirom da je izlazni napon Q_{ff1} D flip-flopa FF₁ na visokom naponskom nivou, $Q_{ff1} = V_{DD}$, bilateralni CMOS prekidači S₆ i S₈ su zatvoreni, dok su bilateralni CMOS prekidači S₇ i S₉ otvoreni. Kao posledica takve konfiguracije prekidača, naponi $Q_{ff2} = V_{comp}$ i $Q_{ff2inv} = \overline{V_{comp}}$ se dovode na ulaze logičkih ILI kola OR₃ i OR₄. Izlazni napon MM-a je i dalje na niskom logičkom nivou, $V_{mm} = 0$, pa su kontrolni naponski signali Φ_1 i Φ_2 setovani na $\Phi_1 = Q_{ff2} = V_{comp}$ i $\Phi_2 = Q_{ff2inv} = \overline{V_{comp}}$. Dodatno, s obzirom da je izlazni napon Q_{ff1} D flip-flopa FF₁ na visokom naponskom nivou, $Q_{ff1} = V_{DD}$, izlazni napon Q_{and1} logičkog I kola AND₁ postaje jednak izlaznom naponu Q_{x-nor} ekskluzivnog NILI kola, $Q_{and1} = Q_{x-nor}$. Time se otključava MM. Izlazni napon komparatora V_{comp} se dovodi detektoru ivice (edge detector) koji se sastoji od invertora INV₁ i ekskluzivnog NILI kola. Svaki put kada se ispuni uslov (137), stanje na komparatoru se mijenja, i detektor ivice generiše impuls Q_{x-nor} na izlazu ekskluzivnog NILI kola. Trajanje tog impulsa jednako je trajanju kašnjenja invertora INV₁. S obzirom da je MM otključan u trećoj fazi, sa rastućom ivicom signala $Q_{and1} = Q_{x-nor}$ započinje kvazi-stabilno stanje MM-a, i na njegovom izlazu je visok naponski nivo, $V_{mm} = V_{DD}$. Time se završava treća faza, i ponovo započinje prva faza. Kada detektor ivice generiše kratak impuls Q_{x-nor} na svom izlazu, binarni zapis N_2 na izlazu brojača proporcionalan je vremenu trajanja treće faze T_2 :

$$T_2 = N_2 T_{clk} = \frac{N_2}{f_{clk}} \quad (142)$$

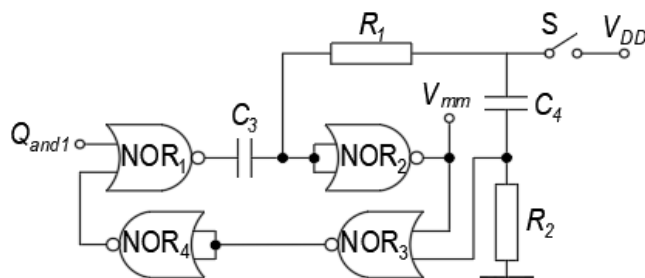
Kombinujući relacije (140, 141 i 142) dobija se sledeći izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \begin{cases} -\frac{N_2}{N_1}, & C_1 < C_2 \\ \frac{N_2}{N_1}, & C_1 > C_2 \end{cases} \quad (143)$$

1.7 MONOSTABILNI MULTIVIBRATOR SA START-UP KOLOM

Električna šema monostabilnog multivibratora sa start-up kolom prikazana je na slici 25. MM sa start-up kolom mora omogućiti ne samo generisanje impulsa za početak kvazi-stabilnog stanja trajanja T_{MM} MM-a neposredno nakon uključjenja napona napajanja, već i obezbediti normalan rad kola nakon isteka prve periode. MM se sastoji od logičkih NILI kola NOR_1 i NOR_2 , otpornika R_1 i kodenzatora C_3 . Trajanje kvazi-stabilnog stanja MM-a, iznosi $T_{MM} \approx R_1 C_3 \ln 2$. Umjesto direktne veze između izlaznog napona MM-a V_{mm} i drugog ulaza logičkog NILI kola NOR_1 realizuje se start-up kolo koje se sastoji od logičkih NILI kola NOR_3 i NOR_4 , kao i od diferencijatora $R_2 - C_4$. Diferencijator služi da generiše kratak impuls odmah nakon uključjenja napona napajanja, zatvaranjem prekidača S . Ovaj kratki impuls se prenosi na drugi ulaz logičkog NILI kola NOR_1 preko logičkih NILI kola NOR_3 i NOR_4 . Na ovaj način, MM ulazi u kvazi-stabilno stanje odmah nakon uključjenja napona napajanja, što omogućuje početak rada datog diferencijalnog kapacitivnog senzora.

Slika 25. Električna šema monostabilnog multivibratora sa start-up kolom.

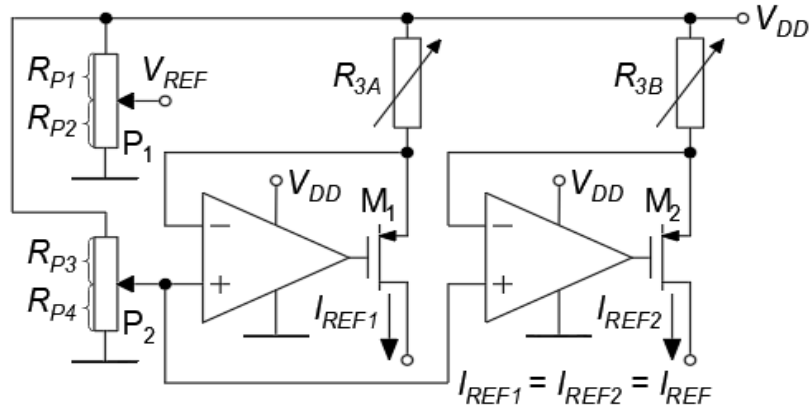
1.8 REFERENTNI STRUJNI I NAPONSKI IZVORI

Električna šema referentnog naponskog izvora V_{REF} i dva referentna strujna izvora $I_{REF1} = I_{REF2} = I_{REF}$ prikazana je na slici 26. Referentni naponski izvor V_{REF} se sastoji samo od jednog potenciometra P_1 . Može se izraziti na sledeći način:

$$V_{REF} = \frac{R_{p2}}{R_{p1} + R_{p2}} V_{DD} \quad (144)$$

gdje su R_{p1} i R_{p2} gradivni elementi potenciometra P_1 , $R_{p1} + R_{p2} = const$. Referentni strujni izvor I_{REF1} (I_{REF2}) se sastoji od potenciometra P_2 , operacionog pojačavača, MOSFET-a M_1 (M_2), i otpornika R_{3A} (R_{3B}). Pod pretpostavkom da su operacioni pojačavači idealni, i ukoliko je ispunjen uslov $R_{3A} = R_{3B} = R_3$, DC referentne struje I_{REF1} i I_{REF2} su jednake i date relacijom:

$$I_{REF1} = I_{REF2} = I_{REF} = \frac{R_{p3}}{R_{p3} + R_{p4}} \frac{V_{DD}}{R_3} \quad (145)$$

Slika 26. Električna šema referentnog naponskog izvora V_{REF} i dva referentna strujna izvora I_{REF} .

1.9 ANALIZA PREDLOŽENOG DCS-A UKLJUČUJUĆI PARAZITNE KAPACITIVNOSTI I NESAVRŠENOST UPARIVANJA STRUJNIH IZVORA

Električna šema predloženog DCS-a sa strujnim procesiranjem uključujući i njegove parazitne kapacitivnosti C_{1x} i C_{2x} data je na slici 27. U nastavku je prikazana detaljna analiza predloženog DCS-a sa strujnim procesiranjem imajući u vidu i postojanje dvije parazitne kapacitivnosti C_{1x} i C_{2x} , na neinvertujućem i invertujućem priključku komparatora, respektivno.

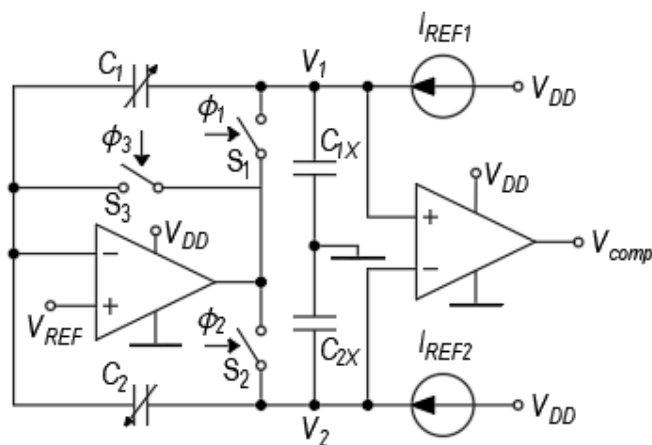
Kao što je već rečeno, u prvoj fazi se svi kontrolni naponi Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 postavljaju na visok logički nivo, $\Phi_1 = \Phi_2 = \Phi_3 = V_{DD}$, što uzrokuje zatvaranje svih bilateralnih CMOS prekidača S_1 , S_2 i S_3 . Kao posledica takve konfiguracije prekidača, kondenzatori C_1 i C_2 se prazne. Naponi na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 , V_{C1} i V_{C2} jednaki su nuli, $V_{C1}(T_0) = V_{C2}(T_0) = 0$, dok su naponi na krajevima parazitnih kapacitivnosti C_{1x} i C_{2x} , V_{C1x} i V_{C2x} jednaki naponu V_{REF} , $V_{C1x}(T_0) = V_{C2x}(T_0) = V_{REF}$.

U drugoj fazi, kontrolni naponi Φ_1 i Φ_2 su na nivou logičke nule, a kontrolni napon Φ_3 na nivou logičke jedinice, pa su bilateralni CMOS prekidači S_1 i S_2 otvoreni, a bilateralni CMOS prekidač S_3 je zatvoren. Električna šema takve konfiguracije kola je prikazana na slici 28. Strujni izvor I_{REF1} jednak je zbiru struje i_{c1} , koja protiče kroz kondenzator C_1 i struje i_{c1x} , koja protiče kroz kondenzator parazitne kapacitivnosti C_{1x} , $I_{REF1} = i_{c1} + i_{c1x}$. Analogno, strujni izvor I_{REF2} jednak je zbiru struje i_{c2} , koja protiče kroz kondenzator C_2 i struje i_{c2x} , koja protiče kroz kondenzator parazitne kapacitivnosti C_{2x} , $I_{REF2} = i_{c2} + i_{c2x}$.

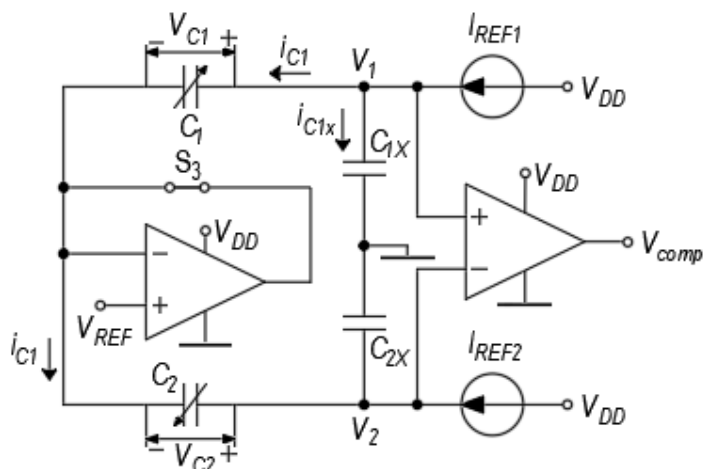
Napon V_1 je dat relacijama:

$$V_1 = V_{REF} + \frac{1}{C_1} \int i_{c1} dt \quad (146)$$

$$V_1 = \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1x} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int (I_{REF1} - i_{c1}) dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1} dt \quad (147)$$

Slika 27. Predloženi DCS sa strujnim procesiranjem uključujući i parazitne kapacitvnosti i nesavršeno uparene struje referentnih strujnih izvora.

Slika 28. Predloženi DCS sa strujnim procesiranjem uključujući i parazitne kapacitvnosti i nesavršeno uparene struje referentnih strujnih izvora, u drugoj fazi konverzije diferencijalne kapacitvnosti.

Izjednačavanjem relacija (146) i (147) dobija se:

$$V_{REF} + \frac{1}{C_1} \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1} dt$$

$$\left(\frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_{1x}} \right) \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - V_{REF} \Rightarrow \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1 C_{1x}} \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - V_{REF}$$

$$\int i_{c1} dt = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} \quad (148)$$

Kombinovanjem relacija (146) i (148) dalje slijedi:

$$\begin{aligned}
V_1 &= V_{REF} + \frac{1}{C_1} \left(\frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} \right) = \\
&= V_{REF} + \frac{1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + A
\end{aligned} \tag{149}$$

Konstanta A se može dobiti iz početnih uslova za napon na krajevima kondenzatora C_1, V_{C1} :

$$V_{C1}(0-) = 0 \tag{150}$$

$$V_{C1}(0+) = -\frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + A \tag{151}$$

$$A = \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} \tag{152}$$

Konačan izraz za napon V_1 je:

$$V_1 = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} = V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t \tag{153}$$

Analogno, napon V_2 se može predstaviti relacijom:

$$V_2 = \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t + \frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} = V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t \tag{154}$$

Na kraju druge faze, izrazi za napone V_1, V_2 , kao i za napone na krajevima kondenzatora C_1 i C_2, V_{C1} i V_{C2} su dati sledećim relacijama:

$$V_1(T_1) = V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 \tag{155}$$

$$V_2(T_1) = V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 \tag{156}$$

$$V_{C1}(T_1) = V_1(T_1) - V_{REF} = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 \tag{157}$$

$$V_{C2}(T_1) = V_2(T_1) - V_{REF} = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 \tag{158}$$

U trećoj fazi, ukoliko je $C_1 < C_2$, tada je $V_{comp}(T_1) = V_{DD}$, bilateralni CMOS prekidači se konfiguriraju na već opisan način u poglavlju 3.1. Električna šema takve konfiguracije je prikazana na slici 29. Struja I_{REF2} , donjeg strujnog izvora jednaka je zbiru struja i_{c2} , koja protiče kroz kondenzatore C_1 i C_2 , i struje i_{c2x} , koja protiče kroz kondenzator parazitne kapacitivnosti C_{2x} , $I_{REF2} = i_{c2} + i_{c2x}$. Napon V_2 je dat sledećim relacijama:

$$V_2 = V_{REF} + \frac{1}{C_2} \int i_{c2} dt \quad (159)$$

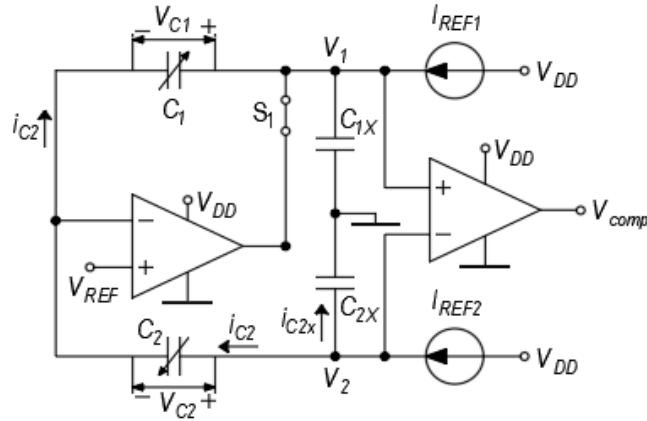
$$V_2 = \frac{1}{C_{2x}} \int i_{c2x} dt = \frac{1}{C_{2x}} \int (I_{REF2} - i_{c2}) dt = \frac{1}{C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{1}{C_{2x}} \int i_{c2} dt \quad (160)$$

Mogu se pisati sledeće relacije:

$$\begin{aligned} V_{REF} + \frac{1}{C_2} \int i_{c2} dt &= \frac{1}{C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{1}{C_{2x}} \int i_{c2} dt \\ \left(\frac{1}{C_2} + \frac{1}{C_{2x}} \right) \int i_{c2} dt &= \frac{1}{C_{2x}} \int I_{REF2} dt - V_{REF} \Rightarrow \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2 C_{2x}} \int i_{c2} dt = \frac{1}{C_{2x}} \int I_{REF2} dt - V_{REF} \\ \int i_{c2} dt &= \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{C_2 C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} \end{aligned} \quad (161)$$

Kombinujući relacije (159) i (161) dobija se izraz za napon V_2 :

$$\begin{aligned} V_2 &= V_{REF} + \frac{1}{C_2} \left(\frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{C_2 C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} \right) = \\ &= V_{REF} + \frac{1}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} = \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{1}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt = \\ &= \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t + A \end{aligned} \quad (162)$$

Slika 29. Predloženi DCS sa strujnim procesiranjem uključujući parazitne kapacitivnosti i nesavršeno uparene struje referentnih strujnih izvora, u trećoj fazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti, $C_1 < C_2$

Napon V_{C2} , na krajevima kondenzatora C_2 jednak je:

$$\begin{aligned}
 V_{C2} &= V_2 - V_{REF} = \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t + A - V_{REF} = \\
 &= -\frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t + A
 \end{aligned} \tag{163}$$

Konstanta A se može dobiti iz početnih uslova napona na krajevima kondenzatora C_2 , V_{C2} :

$$V_{C2}(0^-) = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 \quad ; \quad V_{C2}(0^+) = -\frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + A \tag{164}$$

$$A = \frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 \tag{165}$$

Konačno, napon V_2 se može izraziti na sledeći način:

$$\begin{aligned}
 V_2 &= \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} t + \frac{C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 = \\
 &= V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} (t + T_1)
 \end{aligned} \tag{166}$$

Za napon V_1 mogu se pisati sledeće relacije

$$V_1 = V_{REF} - \frac{1}{C_1} \int i_{c2} dt = V_{REF} - \frac{1}{C_1} \left(\frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt - \frac{C_2 C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} \right) =$$

$$\begin{aligned}
&= V_{REF} - \frac{1}{C_1} \frac{C_2}{C_2 + C_{2x}} \int I_{REF2} dt + \frac{1}{C_1} \frac{C_2 C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} V_{REF} = \\
&= \left(1 + \frac{1}{C_1} \frac{C_2 C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} \right) V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + A = \\
&= \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + A \tag{167}
\end{aligned}$$

Napon V_{C1} , na krajevima kondenzatora C_1 jednak je:

$$\begin{aligned}
V_{C1} &= V_1 - V_{REF} = \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} - V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + A = \\
&= \frac{C_1 C_2 + C_1 C_{2x} + C_2 C_{2x} - C_1 C_2 - C_1 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + A = \\
&= \frac{C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + A \tag{168}
\end{aligned}$$

Konstanta A se dobija iz sledećih uslova:

$$V_{C1}(0-) = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 \quad ; \quad V_{C1}(0+) = \frac{C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} + A \tag{169}$$

$$A + \frac{C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1$$

$$A = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 - \frac{C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} \tag{170}$$

Konačno, napon V_1 jednak je:

$$\begin{aligned}
V_1 &= \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 - \frac{C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} = \\
&= \frac{C_1 C_2 + C_1 C_{2x} + C_2 C_{2x} - C_2 C_{2x}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t = \\
&= V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1 (C_2 + C_{2x})} t \tag{171}
\end{aligned}$$

Ukoliko do izjednačavanja napona V_1 i V_2 dolazi u trenutku T_2 , $V_1(T_2) = V_2(T_2)$, koristeći (166) i (171) važe sledeće relacije:

$$V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 - \frac{C_2 I_{REF2}}{C_1(C_2 + C_{2x})} T_2 = V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} (T_1 + T_2) \quad (172)$$

$$\left(\frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} - \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} \right) T_1 = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} \left(1 + \frac{C_2}{C_1} \right) T_2 \quad (173)$$

$$\frac{(C_2 + C_{2x}) I_{REF1} - (C_1 + C_{1x}) I_{REF2}}{(C_1 + C_{1x})(C_2 + C_{2x})} T_1 = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} \frac{C_1 + C_2}{C_1} T_2 \quad (174)$$

Uzimajući u obzir nesavršenost uparivanja strujnih izvora I_{REF1} i I_{REF2} , mogu se pisati sledeće relacije:

$$\Delta I = I_{REF1} - I_{REF2} \quad ; \quad I = \frac{1}{2} (I_{REF1} + I_{REF2}) \quad (175)$$

$$I_{REF1} = I + \frac{1}{2} \Delta I \quad ; \quad I_{REF2} = I - \frac{1}{2} \Delta I \quad (176)$$

Uvrštavanjem (176) u (174) dobija se:

$$\frac{(C_2 + C_{2x}) \left(I + \frac{1}{2} \Delta I \right) - (C_1 + C_{1x}) \left(I - \frac{1}{2} \Delta I \right)}{C_1 + C_{1x}} T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1} \left(I - \frac{1}{2} \Delta I \right) T_2$$

$$\frac{(C_2 + C_{2x} - C_1 - C_{1x}) I + \frac{1}{2} (C_2 + C_{2x} + C_1 + C_{1x}) \Delta I}{C_1 + C_{1x}} T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1} I T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_1} \Delta I T_2$$

$$T_1 \frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} I + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_{1x}} \Delta I T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1} I T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_1} \Delta I T_2$$

$$\frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} I T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_1} I T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_{1x}} \Delta I T_1 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_1} \Delta I T_2$$

$$\frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{(C_1 + C_2)(C_1 + C_{1x})} I T_1 = \frac{I}{C_1} T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{(C_1 + C_2)(C_1 + C_{1x})} \Delta I T_1 - \frac{\Delta I}{2 C_1} T_2$$

$$\frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} I T_1 = \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1} I T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \Delta I T_1 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1} \Delta I T_2$$

$$\frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} = \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1} \frac{T_2}{T_1} - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \frac{\Delta I}{I} - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1} \frac{\Delta I}{I} \frac{T_2}{T_1}$$

$$\frac{C_2 - C_1 + C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} = \left(1 - \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1} \frac{T_2}{T_1} - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \frac{\Delta I}{I} \quad (177)$$

Sređujući relaciju (179), dobija se sledeći izraz:

$$\frac{C_2 - C_1}{C_1 + C_2} = \frac{C_{1x} - C_{2x}}{C_1 + C_2} + \left(1 - \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \left(1 + \frac{C_{1x}}{C_1}\right) \frac{T_2}{T_1} - \frac{1}{2} \left(1 + \frac{C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2}\right) \frac{\Delta I}{I} \quad (178)$$

Konačno, dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} - \left(1 - \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \left(1 + \frac{C_{1x}}{C_1}\right) \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \left(1 + \frac{C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2}\right) \frac{\Delta I}{I} \quad (179)$$

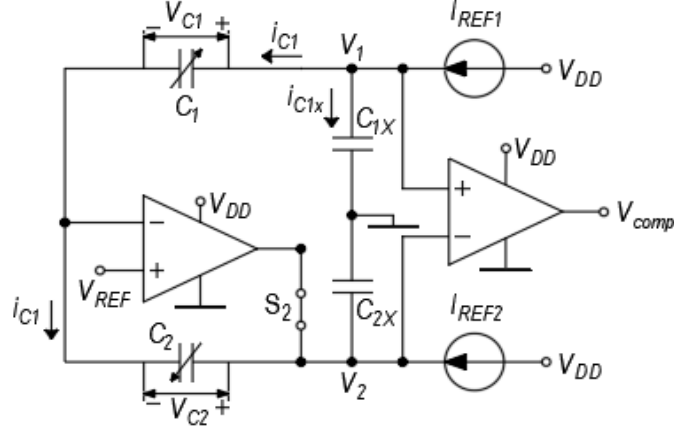
Ukoliko je u trećoj fazi $C_1 > C_2$, tada je $V_{comp}(T_1) = 0$, bilateralni CMOS prekidači se konfiguriraju na već opisan način u poglavlju 3.1. Električna šema takve konfiguracije je prikazana na slici 30. Struja I_1 , gornjeg strujnog izvora jednaka je zbiru struja i_{c1} , koja protiče kroz kondenzatore C_1 i C_2 , i struje i_{c1x} , koja protiče kroz kondenzator parazitne kapacitivnosti C_{1x} , $I_1 = i_{c1} + i_{c1x}$. Napon V_1 je dat sledećim relacijama:

$$V_1 = V_{REF} + \frac{1}{C_1} \int i_{c1} dt \quad (180)$$

$$V_1 = \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1x} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int (I_{REF1} - i_{c1}) dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1} dt \quad (181)$$

Mogu se pisati sledeće relacije:

$$V_{REF} + \frac{1}{C_1} \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{1}{C_{1x}} \int i_{c1} dt$$

Slika 30. Predloženi DCS sa strujnim procesiranjem uključujući parazitne kapacitivnosti i nesavršeno uparene struje referentnih strujnih izvora, u trećoj fazi konverzije diferencijalne kapacitivnosti, $C_1 > C_2$

$$\left(\frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_{1x}} \right) \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - V_{REF} \Rightarrow \frac{C_1 + C_{1x}}{C_1 C_{1x}} \int i_{c1} dt = \frac{1}{C_{1x}} \int I_{REF1} dt - V_{REF}$$

$$\int i_{c1} dt = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} \quad (182)$$

Kombinujući relacije (180) i (182) dobija se izraz za napon V_1 :

$$\begin{aligned} V_1 &= V_{REF} + \frac{1}{C_1} \left(\frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} \right) = \\ &= V_{REF} + \frac{1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt = \\ &= \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + A \end{aligned} \quad (183)$$

Napon V_{C1} , na krajevima kondenzatora C_1 jednak je:

$$\begin{aligned} V_{C1} &= V_1 - V_{REF} = \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + A - V_{REF} = \\ &= -\frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + A \end{aligned} \quad (184)$$

Konstanta A se može dobiti iz početnih uslova napona na krajevima kondenzatora C_1 , V_{C1} :

$$V_{C1}(0-) = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 \quad ; \quad V_{C1}(0+) = -\frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + A \quad (185)$$

$$A = \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 \quad (186)$$

Konačno, napon V_1 se može izraziti na sledeći način:

$$\begin{aligned} V_1 &= \frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} t + \frac{C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} T_1 = \\ &= V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} (t + T_1) \end{aligned} \quad (187)$$

Za napon V_2 mogu se pisati sledeće relacije

$$\begin{aligned} V_2 &= V_{REF} - \frac{1}{C_2} \int i_{c1} dt = V_{REF} - \frac{1}{C_2} \left(\frac{C_1}{C_1 + C_{1x}} \int I_{REF1} dt - \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} V_{REF} \right) = \\ &= V_{REF} + \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} - \frac{C_1}{C_2 (C_1 + C_{1x})} \int I_{REF1} dt = \\ &= \left(1 + \frac{1}{C_2} \frac{C_1 C_{1x}}{C_1 + C_{1x}} \right) V_{REF} - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t + A = \\ &= \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t + A \end{aligned} \quad (188)$$

Napon V_{C2} , na krajevima kondenzatora C_2 jednak je:

$$\begin{aligned} V_{C2} &= V_2 - V_{REF} = \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} - V_{REF} - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t + A = \\ &= \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t + A \end{aligned} \quad (189)$$

Konstanta A se dobija iz sledećih uslova:

$$V_{C2}(0-) = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 \quad ; \quad V_{C2}(0+) = \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} + A \quad (190)$$

$$A + \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1$$

$$A = \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 - \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} \quad (191)$$

Konačno, napon V_2 jednak je:

$$V_2 = \frac{C_1 C_2 + (C_1 + C_2) C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 - \frac{C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} =$$

$$= \frac{C_1 C_2 + C_1 C_{1x} + C_2 C_{1x} - C_1 C_{1x}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t =$$

$$= V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} t \quad (192)$$

Ukoliko do izjednačavanja napona V_1 i V_2 dolazi u trenutku T_2 , $V_1(T_2) = V_2(T_2)$, koristeći (187) i (192) važe sledeće relacije:

$$V_{REF} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} T_1 - \frac{C_1 I_{REF1}}{C_2 (C_1 + C_{1x})} T_2 = V_{REF} + \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} (T_1 + T_2) \quad (193)$$

$$\left(-\frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} + \frac{I_{REF2}}{C_2 + C_{2x}} \right) T_1 = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} \left(1 + \frac{C_1}{C_2} \right) T_2 \quad (194)$$

$$\frac{(C_1 + C_{1x}) I_{REF2} - (C_2 + C_{2x}) I_{REF1}}{(C_1 + C_{1x})(C_2 + C_{2x})} T_1 = \frac{I_{REF1}}{C_1 + C_{1x}} \frac{C_1 + C_2}{C_2} T_2 \quad (195)$$

Uzimajući u obzir nesavršenost uparivanja strujnih izvora I_{REF1} i I_{REF2} , važe relacije (175) i (176).

Uvrštavanjem (175) i (176) u (195) dobija se:

$$\frac{(C_1 + C_{1x}) \left(I - \frac{1}{2} \Delta I \right) - (C_2 + C_{2x}) \left(I + \frac{1}{2} \Delta I \right)}{C_2 + C_{2x}} T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_2} \left(I + \frac{1}{2} \Delta I \right) T_2$$

$$\frac{(C_1 + C_{1x} - C_2 - C_{2x}) I - \frac{1}{2} (C_1 + C_{1x} + C_2 + C_{2x}) \Delta I}{C_2 + C_{2x}} T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_2} I T_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_2} \Delta I T_2$$

$$\frac{C_1 - C_2 + C_{1x} - C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} I T_1 = \frac{C_1 + C_2}{C_2} I T_2 + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_2 + C_{2x}} \Delta I T_1 + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2}{C_2} \Delta I T_2$$

$$\begin{aligned}
\frac{C_1 - C_2 + C_{1x} - C_{2x}}{(C_1 + C_2)(C_2 + C_{2x})} IT_1 &= \frac{I}{C_2} T_2 + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{(C_1 + C_2)(C_2 + C_{2x})} \Delta T_1 + \frac{\Delta I}{2C_2} T_2 \\
\frac{C_1 - C_2 + C_{1x} - C_{2x}}{C_1 + C_2} IT_1 &= \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2} IT_2 - \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \Delta T_1 + \frac{1}{2} \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2} \Delta T_2 \\
\frac{C_1 - C_2 + C_{1x} - C_{2x}}{C_1 + C_2} &= \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2} \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \frac{\Delta I}{I} + \frac{1}{2} \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2} \frac{\Delta I}{I} \frac{T_2}{T_1} \\
\frac{C_1 - C_2 + C_{1x} - C_{2x}}{C_1 + C_2} &= \left(1 + \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \frac{C_2 + C_{2x}}{C_2} \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \frac{C_1 + C_2 + C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2} \frac{\Delta I}{I}
\end{aligned} \tag{196}$$

Konačno, sređujući relaciju (202), dobija se izraz za mjerenu veličinu x :

$$\frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \frac{C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} + \left(1 + \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \left(1 + \frac{C_{2x}}{C_2}\right) \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \left(1 + \frac{C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2}\right) \frac{\Delta I}{I} \tag{197}$$

Dakle, uzimajući u obzir parazitne kapacitivnosti C_{1x} i C_{2x} na neinvertujućem i invertujućem kraju komparatora, kao i nesavršenosti uparivanja strujnih izvora I_{REF1} i I_{REF2} , mjerena veličina x se može izraziti na sledeći način:

$$x = \frac{C_1 - C_2}{C_1 + C_2} = \begin{cases} \frac{C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} - \left(1 - \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \left(1 + \frac{C_{1x}}{C_1}\right) \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \left(1 + \frac{C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2}\right) \frac{\Delta I}{I}, & C_1 < C_2 \\ \frac{C_{2x} - C_{1x}}{C_1 + C_2} + \left(1 + \frac{1}{2} \frac{\Delta I}{I}\right) \left(1 + \frac{C_{2x}}{C_2}\right) \frac{T_2}{T_1} + \frac{1}{2} \left(1 + \frac{C_{1x} + C_{2x}}{C_1 + C_2}\right) \frac{\Delta I}{I}, & C_1 > C_2 \end{cases} \tag{198}$$

Measurement set-up za mjerenje performansi diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval

---

Predloženo rješenje diferencijalnog kapacitivnog senzora je eksperimentalno valorizovano mjerenjem performansi na prototipu realizovanom u diskretnoj tehnici. Prototip će biti napravljen korišćenjem diskretnih aktivnih i pasivnih elektronskih komponenti zalemljenih na razvojnu štampanu ploču, i povezanih odgovarajućim metalizacijama i jump-erima.

Korišćene su sledeće aktivne elektronske komponente:

- naponski stabilizator LT1021-10 za generisanje temperaturno stabilisanog napona od $V_{TS} = 10 \text{ V}$,
- rail-to-rail operacioni pojačavač MCP6021E/P, koristi se za realizaciju interfejsnog kola koje omogućava održavanje virtuelnog referentnog napona V_{ref} na zajedničkom priključku diferencijalnog kapacitivnog senzora. Koristi se i za realizaciju dva strujna izvora sa jednakim referentnim strujama I_{refs}
- P-kanalni MOSFET ALD1107, koji služi za generisanje dva strujna izvora sa jednakim referentnim strujama I_{refs}
- Naponski komparator TLC352IP,
- Digitalni brojač TC4040BP, koji služi za generisanje fiksnih vremenskih intervala T_0 i T_1 , kao i za mjerenje vremenskog intervala T_2 ,
- D flip-flop-ovi HEF4013BP,
- Logička I kola MC14081BCP,
- Logička ILI kola CD4071BE,
- Logička NILI kola CD4001BE,
- Logička ekskluzivna NILI kola HCF4077BE,
- Invertori CD4069UBE,
- Bilateralni CMOS prekidači iz integrisanog kola MAX4614CPD.

Korišćene su sledeće pasivne elektronske komponente:

- Metal-filmski otpornici $R_{3A} = R_{3B} = 100\text{k}\Omega$, $R_1 = R_2 = 10\text{k}\Omega$,
- Kondenzatori $C_3 = 4.7\text{nF}$ i $C_4 = 22\text{nF}$ u sklopu MM-a sa start-up kolom.

Korišćena je sledeća mjerna instrumentacija:

- Stabilisani izvor za napajanje TENMA T2-13310,
- Generator proizvoljnih talasnih oblika RIGOL DG4102 (2 kanala, 100 MHz, 500 MS/s),
- Digitalni multimetar MASTECH MS8218,
- Osciloskop Teledyne LeCroy WaveJet Touch 334 (4 kanala, 350 MHz, 2 GS/s),
- LCR metar Keysight U1773C za mjerenje kapacitivnosti C_1 i C_2 u sklopu diferencijalnog kapacitivnog senzora.

U sklopu prototipa diferencijalnog kapacitivnog senzora realizovanog u diskretnoj tehnici su korišćeni polipropilenski kondenzatori FKP2O100331D00HF00 i FKP2O100471D00HO00, nominalnih vrijednosti 33 pF i 47 pF, respektivno. Kapacitivnosti C_1 i C_2 će se mijenjati u koracima od po 33 pF, u nominalnim opsezima kapacitivnosti $188 \text{ pF} < C_1 < 782 \text{ pF}$, $188 \text{ pF} < C_2 < 782 \text{ pF}$, ali tako da uvijek bude obezbjeđeno: $C_1 + C_2 = 970 \text{ pF}$. Početna vrijednost kapacitivnosti C_1 , C_2 je realizovana kao paralelna veza četiri kondenzatora nominalnih vrijednosti od po 47 pF. Ostale vrijednosti kapacitivnosti C_1 i C_2 se mijenjaju dodavanjem u paralelnu vezu (izdvajanjem iz paralelne veze) kondenzatora nominalne kapacitivnosti 33 pF.

Rezultati mjerenja i uporedna analiza

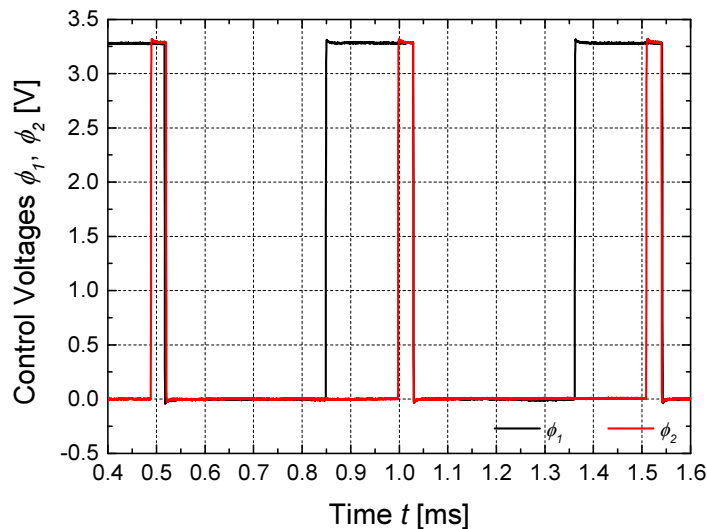

U ovom poglavlju su prikazani rezultati mjerenja u vremenskom domenu prototipa realizovanog u diskretnoj tehnici, koji su izmjereni pomoću osciloskopa Teledyne LeCroy WaveJet

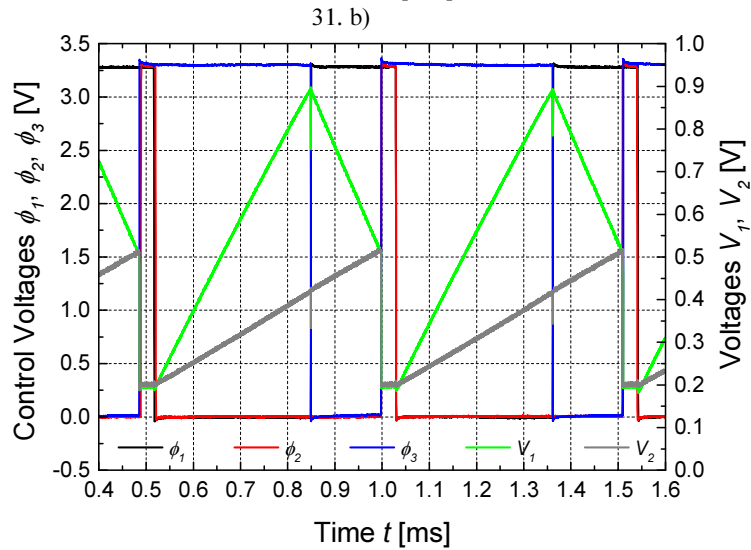
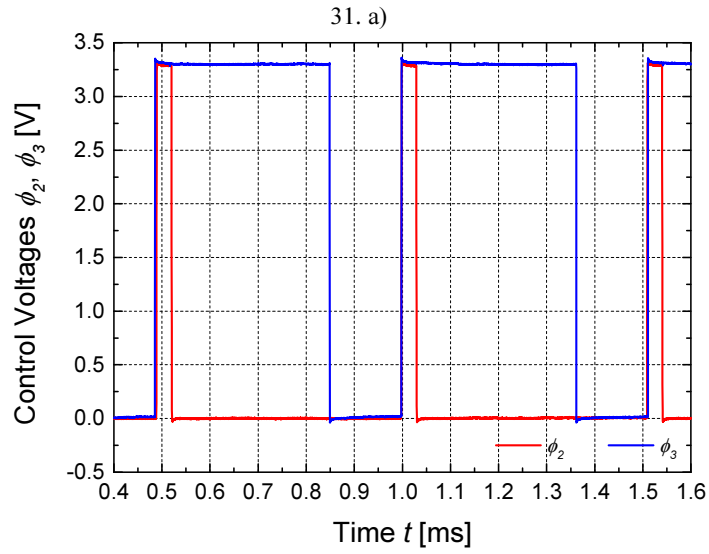
Touch 334. Takođe, prikazana je i uporedna analiza predloženog DCS-a sa strujnim procesiranjem sa najboljim rješenjima iz domena konverzije diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme/frekvenciju i digitalni ekvivalent.

Maksimalna frekvencija f_{clkmax} clock signala Q_{clk} , koji služi za taktovanje brojača je limitirana naponom napajanja V_{DD} . Eksperimentalno je utvrđeno da je maksimalna frekvencija f_{clkmax} clock signala Q_{clk} za taktovanje brojača jednaka $f_{clkmax} \approx 3.2\text{MHz}$ za napon napajanja $V_{DD} = 2.7\text{V}$, i $f_{clkmax} \approx 6.5\text{MHz}$ za napon napajanja $V_{DD} = 3.3\text{V}$. Da bi se postigla dovoljno velika frekvencija f_{clk} clock signala Q_{clk} , tj. dovoljno velika rezolucija binarnog broja N_2 na izlazu brojača, koji je proporcionalan trajanju druge faze T_2 , izabran je napon napajanja $V_{DD} = 3.3\text{V}$. Trajanje kvazistabilnog stanja monostabilnog multivibratora iznosi $T_{MM} \approx 32.6\mu\text{s} = \text{const}$. Trajanje prve faze iznosi $T_1 = 330.32\mu\text{s} = \text{const}$. Diferencijalna kapacitivnost iz relacije (4) je u domenu $|(C_1 - C_2) / (C_1 + C_2)| < 0.612$. Kako varijabilni vremenski interval T_2 ne može biti veći od $0.61 * T_1 = 202.2\mu\text{s}$, a minimalno iznosi $T_{2min} = 0$ (kada je $C_1 = C_2$), ukupno trajanje jednog ciklusa konverzije diferencijalne kapacitivnosti u digitalni ekvivalent je u granicama od $(T_0 + T_1 + T_2)_{min} = 362.9\mu\text{s}$ do $(T_0 + T_1 + T_2)_{max} = 565\mu\text{s}$. Dakle, predloženi DCS sa strujnim procesiranjem može da obavi 1770 do 2755 konverzija diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval u jednoj sekundi, u zavisnosti od vrijednosti kapacitivnosti C_1 i C_2 .

Na slikama 31, 32, 33, 34 i 35. su prikazani kontrolni naponi Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 , kao i naponi V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 , respektivno, za različite vrijednosti kondenzatora C_1 i C_2 .

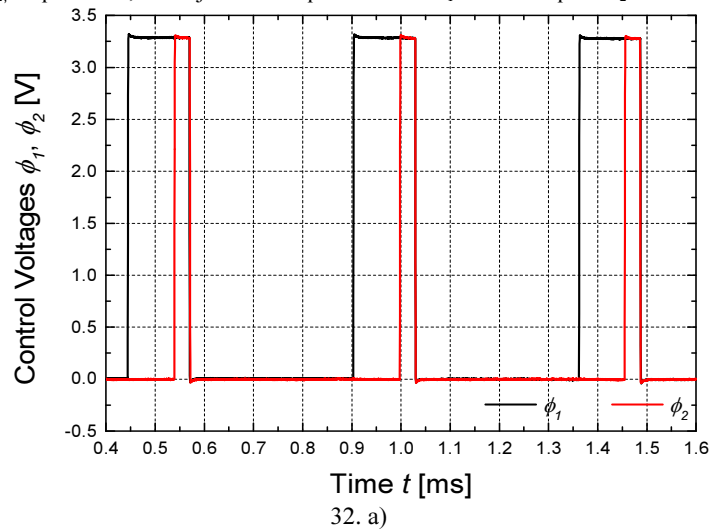

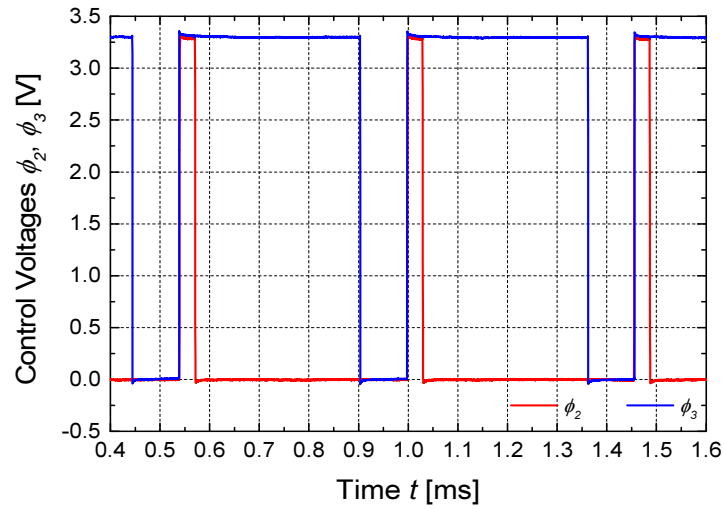

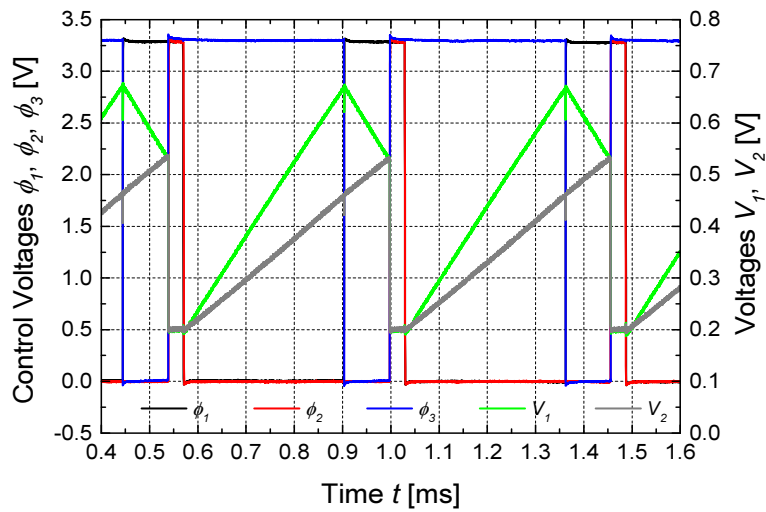
31. c)

Slika 31. Izmjereni vremenski odzivi kontrolnih napona Φ_1 , Φ_2 i Φ_3 , kao i napona V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 respektivno, za vrijednosti kapacitivnosti $C_1 = 191.03$ pF i $C_2 = 788.2$ pF.

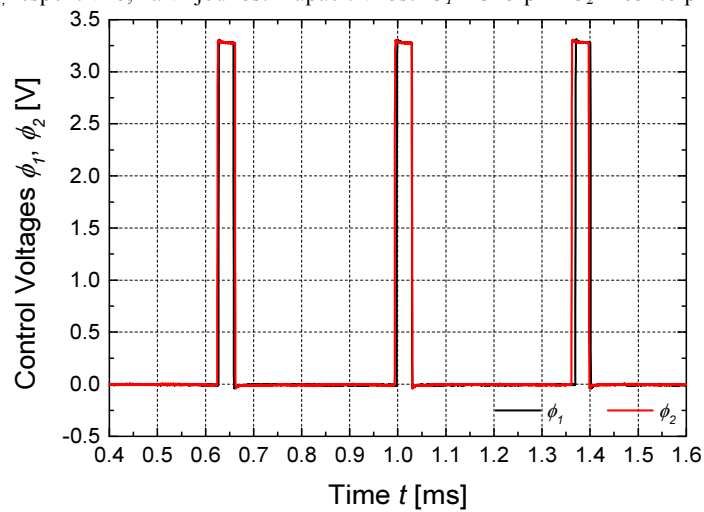

32. b)

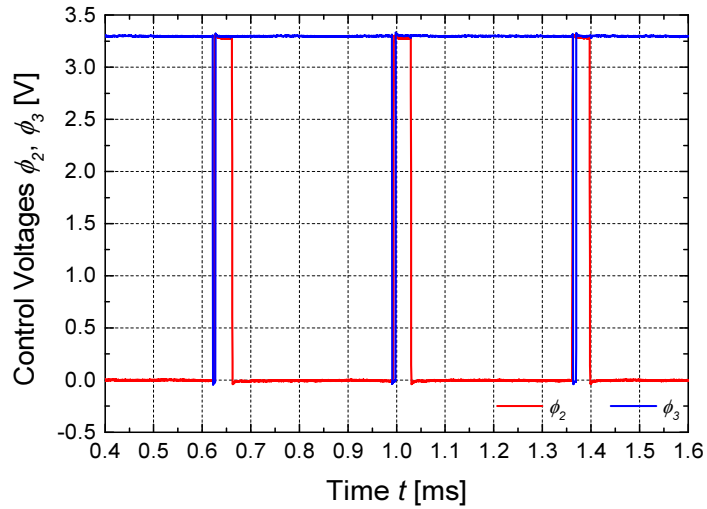

32. c)

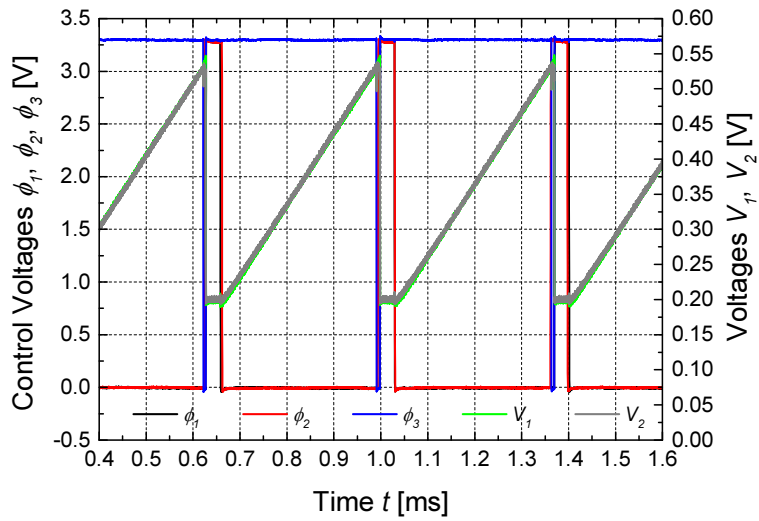
Slika 32. Izmjereni vremenski odzivi kontrolnih napona ϕ_1 , ϕ_2 i ϕ_3 , kao i napona V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 respektivno, za vrijednosti kapacitivnosti $C_1 = 325$ pF i $C_2 = 654.6$ pF.

33. a)

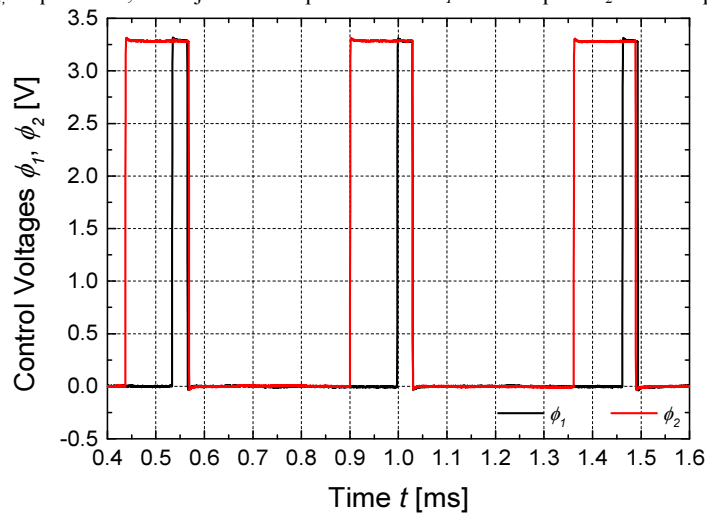

33. b)

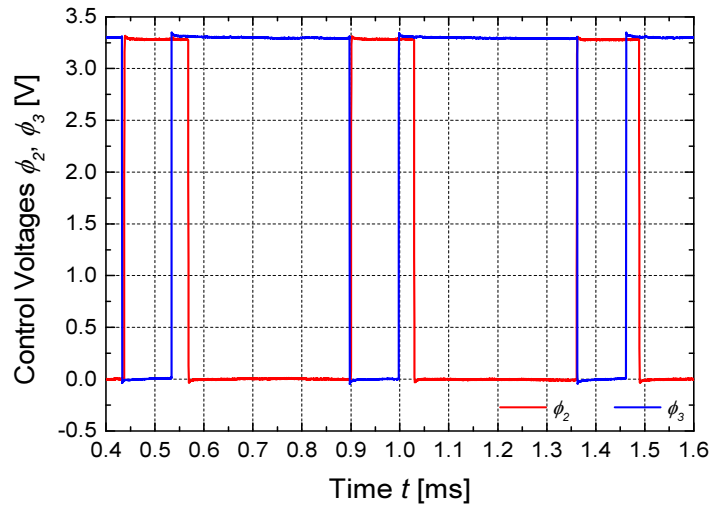

33. c)

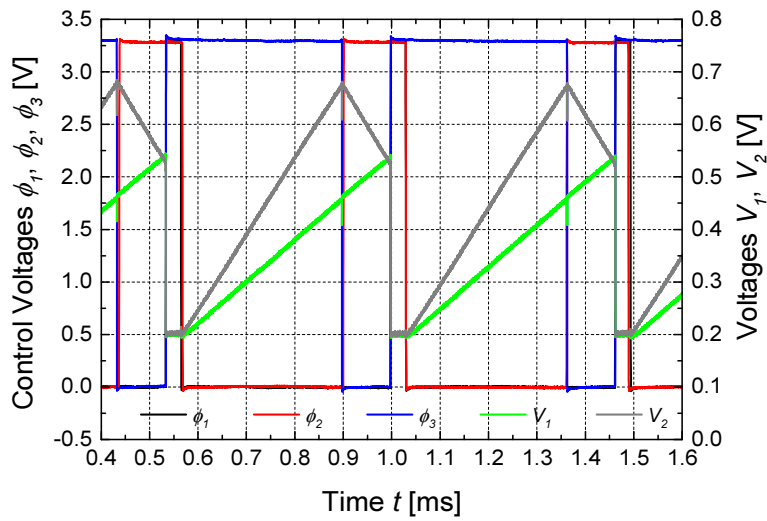
Slika 33. Izmjereni vremenski odzivi kontrolnih napona ϕ_1 , ϕ_2 i ϕ_3 , kao i napona V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 respektivno, za vrijednosti kapacitivnosti $C_1 = 489.2$ pF i $C_2 = 490.6$ pF.

34. a)

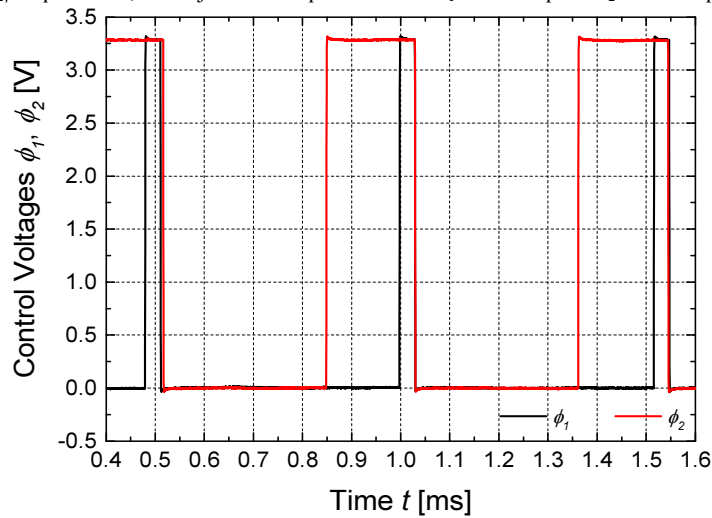

34. b)

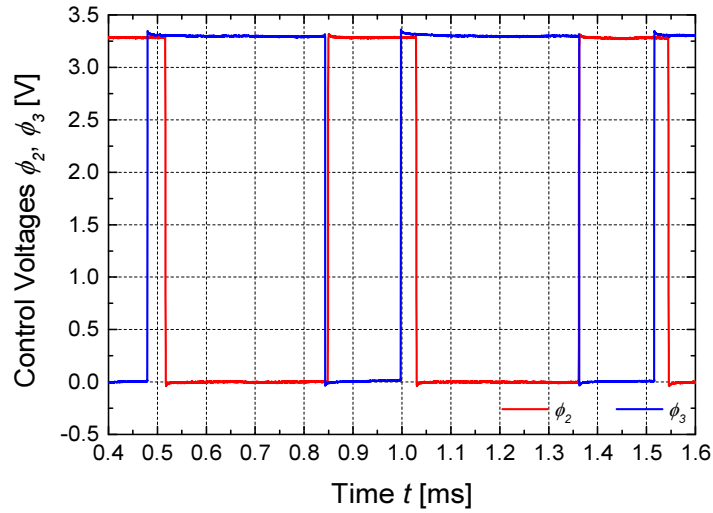

34. c)

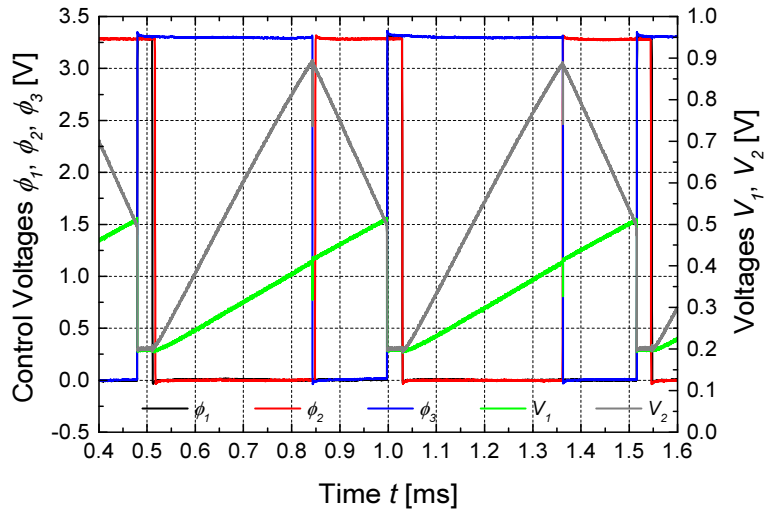
Slika 34. Izmjereni vremenski odzivi kontrolnih napona ϕ_1 , ϕ_2 i ϕ_3 , kao i napona V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 respektivno, za vrijednosti kapacitivnosti $C_1 = 655.4$ pF i $C_2 = 324.6$ pF.

35. a)

35. b)

35. c)

Slika 35. Izmjereni vremenski odzivi kontrolnih napona ϕ_1 , ϕ_2 i ϕ_3 , kao i napona V_1 i V_2 na krajevima kondenzatora C_1 i C_2 respektivno, za vrijednosti kapacitivnosti $C_1 = 788.3$ pF i $C_2 = 191.46$ pF.

U tabeli 1 su prikazani rezultati mjerenja diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval.

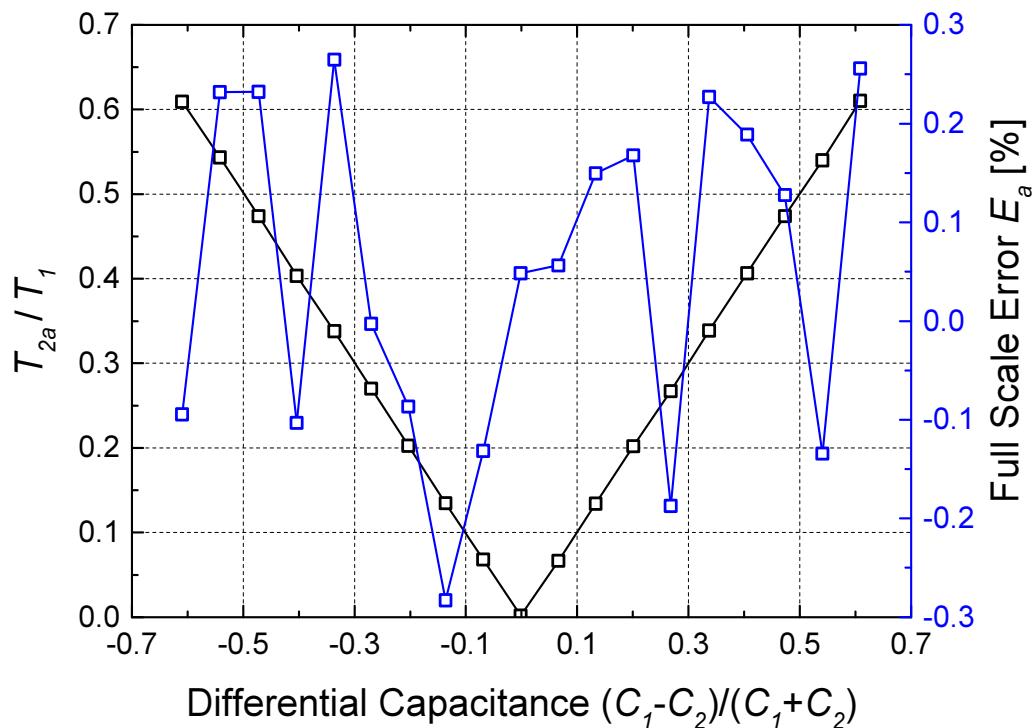
Tabela 1. Rezultati mjerenja diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval.

C_1 [pF]	C_2 [pF]	C_1+C_2 [pF]	C_1-C_2 [pF]	$(C_1-C_2)/(C_1+C_2)$	$ C_1-C_2 /(C_1+C_2)$	T_1 [μ m]	T_2/T_1	E_L [%]
191.14	788.6	979.74	-597.46	-0.60981	0.60981	335.74	0.60924	-0.09449
224.4	755.4	979.8	-531	-0.54195	0.54195	335.74	0.54336	0.23181
258.4	721.6	980	-463.2	-0.47265	0.47265	335.74	0.47407	0.23215
292	688	980	-396	-0.40408	0.40408	335.74	0.40345	-0.10309
325.2	655	980.2	-329.8	-0.33646	0.33646	335.74	0.33808	0.26468

357.7	622.5	980.2	-264.8	-0.27015	0.27015	335.74	0.27013	-0.00282
390.5	589.7	980.2	-199.2	-0.20322	0.20322	335.74	0.2027	-0.08663
423.3	557	980.3	-133.7	-0.13639	0.13639	335.74	0.13466	-0.2829
456.4	523.9	980.3	-67.5	-0.06886	0.06886	335.74	0.06805	-0.1315
489.3	490.9	980.2	-1.6	-0.00163	0.00163	335.74	0.00193	0.04841
522.6	457.6	980.2	65	0.06631	0.06631	335.74	0.06666	0.05638
555.4	424.8	980.2	130.6	0.13324	0.13324	335.74	0.13415	0.14951
588.6	391.5	980.1	197.1	0.2011	0.2011	335.74	0.20213	0.16786
621.5	358.6	980.1	262.9	0.26824	0.26824	335.74	0.2671	-0.18723
655.5	324.8	980.3	330.7	0.33735	0.33735	335.74	0.33873	0.22711
688.8	291.5	980.3	397.3	0.40528	0.40528	335.74	0.40644	0.18896
722.1	258.2	980.3	463.9	0.47322	0.47322	335.74	0.474	0.12766
755	225.1	980.1	529.9	0.54066	0.54066	335.74	0.53984	-0.13433
788.5	191.79	980.29	596.71	0.60871	0.60871	335.74	0.61027	0.25584

Na slici 36. prikazan je izmjereni odnos trajanja druge faze T_2/T_1 i diferencijalne kapacitivnosti $(C_1-C_2)/(C_1+C_2)$ sa korespondirajućom „full-scale“ greškom E_a .

Zaključuje se da je „full-scale“ greška manja od 0.3%. Greška koja je uzrokovana parazitnim kapacitivnostima je dominantna u zoni gdje je visoka vrijednost diferencijalne kapacitivnosti $(C_1-C_2)/(C_1+C_2)$. Sa druge strane, greška koja je uzrokovana kašnjenjem komparatora i kontrolne jedinice dominira u zoni gdje je niska vrijednost diferencijalne kapacitivnosti $(C_1-C_2)/(C_1+C_2)$.

Slika 36. Izmjereni odnos trajanja druge faze T_2/T_1 i diferencijalne kapacitivnosti $(C_1 - C_2) / (C_1 + C_2)$ sa korespondirajućom „full-scale“ greškom E_a .

U tabeli 2. je prikazana uporedna analiza predloženog DCS-a sa strujnim procesiranjem i najboljih rješenja iz domena konverzije diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme/frekvenciju i digitalni ekvivalent.

U tabeli 2. kolona označena sa NDC (normalized differential capacitance) predstavlja diferencijalnu kapacitivnost $(C_1 - C_2) / (C_1 + C_2)$, a kolona označena sa PP (post-processing) daje informaciju da li dato kolo zahtijeva dodatno procesiranje.

Iz tabele se vidi da predloženi diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem ima prednost u odnosu na većinu postojećih rješenja u pogledu napona napajanja, kao i u brzini konverzije. Takođe, većina datih rješenja zahtijeva dodatno procesiranje da bi se došlo do željenih rezultata. Upoređujući predloženi DCS sa [14] i [16] koji ne zahtijevaju dodatno procesiranje, vidi se da posjeduje prednost u pogledu napona napajanja (single supply naspram bipolarnog napajanja), kao i značajnu prednost u pogledu brzine konverzije, uz povećanu grešku.

Tabela 2. Uporedna analiza predloženog DCS-a sa strujnim procesiranjem i najboljih rješenja iz domena konverzije diferencijalne kapacitivnosti u vrijeme/frekvenciju i digitalni ekvivalent.

	Napon napajanja	Brzina [conv/s]	C_0 [pF]	NDC	$ NDC _{\max}$	PP	Greška [%]
[11]	bipolarni	~1000	3	$2T_1/(T_1+T_2)-1$; T_1, T_2 se mjere	NA	Da	0.10
[13]	bipolarni	25000	100	$AT-1$; $A=\text{const.}$, T se mjeri	0.90	Da	0.30
[14]	bipolarni	~10	500	T_3/T_1 , T_1 je fiksno, T_3 se mjeri	0.50	Ne	0.05
[16]	bipolarni	~10	250	T_2/T_1 , T_1 je fiksno, T_2 se mjeri	0.52	Ne	0.05
[17]	bipolarni	NA	1170	$T_1/T_2 - A$; $A=\text{const.}$, T_1, T_2 se mjere	0.50	Da	1.39
[19]	bipolarni	~10	400	$(T_1-2T_2)/T_1$; T_1 je fiksno, T_2 se mjeri	0.50	Da	0.20
[20]	bipolarni	~200	250	$(T_1-T_2)/(T_1+T_2)$; T_1, T_2 se mjere	0.20	Da	0.64
[22]	Single (5V)	~20	1.5	$(T_1-T_2)/T_3$; T_1, T_2, T_3 se mjere	0.07	Da	1.10
[23]	bipolarni	63	250	$(f_1-f_2)/(f_1+f_2)$; f_1, f_2 se mjere	0.60	Da	0.24
ovaj rad	Single (3.3V)	min:1770 max:2755	485	T_2/T_1 ; T_1 je fiksno, T_2 se mjeri	0.61	Ne	0.30

Zaključak

Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval namijenjen je aplikacijama koje zahtijevaju unipolarno napajanje, bez post-procesiranja. Normalizovana diferencijalna kapacitivnost definisana kao odnos razlike i sume kapacitivnosti kondenzatora koji formiraju diferencijalni kapacitivni senzor proporcionalna je dužini trajanja samo jednog varijabilnog vremenskog intervala. Pristup se bazira na integraciji referentne struje koja protiče kroz kondenzatore u sklopu diferencijalnog kapacitivnog senzora. Integracija referentne struje koja protiče kroz kondenzator manje kapacitivnosti obavlja se sa dvostrukim nagibom. Sa druge strane, integracija referentne struje koja protiče kroz kondenzator veće kapacitivnosti obavlja se sa jednim nagibom. Upotreba mikrokontrolera izbjegnuta je korišćenjem posebno isprojektovanog kola za generisanje kontrolnih napona koji regulišu rad bilateralnih CMOS prekidača, za generisanje dva vremenska intervala konstantne dužine trajanja, kao i za mjerenje dužine trajanja vremenskog intervala direktno proporcionalnog normalizovanoj diferencijalnoj kapacitivnosti. Prototip diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval napravljen je korišćenjem diskretnih aktivnih i pasivnih komponenti povezanih na štampanoj ploči univerzalnog tipa, i eksperimentalno valorizovan.

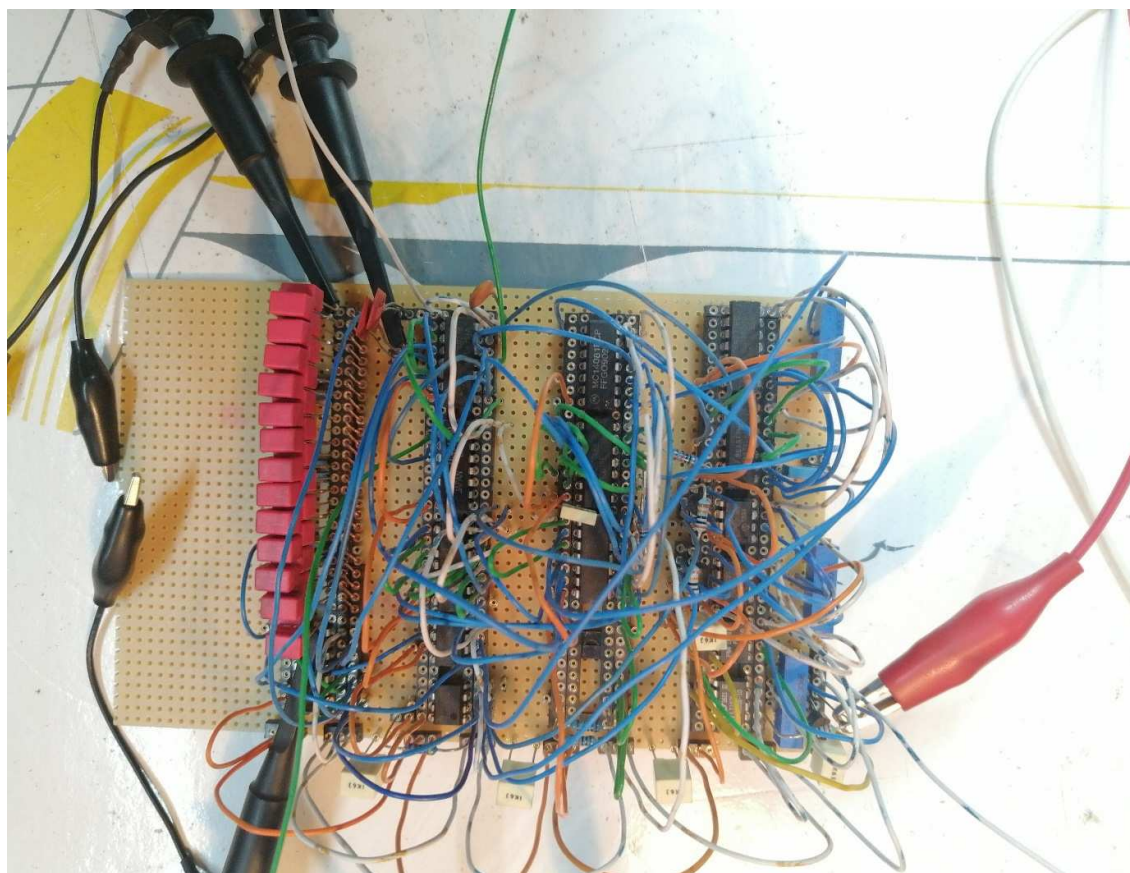
Greške uzrokovane prisustvom parazitnih kapacitivnosti i nedovoljne uparenosti struja dva referentna strujna izvora ograničavaju performanse predloženog rješenja. Greška uzrokovana nedovoljnom uparenošću struja dva referentna strujna izvora može se minimizirati jednostavnom kalibracijom ova dva strujna izvora. Sa druge strane, prisustvo parazitnih kapacitivnosti ograničava maksimalnu vrijednost normalizovane diferencijalne kapacitivnosti (maksimalnu vrijednost razlike kapacitivnosti diferencijalnog kapacitivnog senzora), i predstavlja problem koji se ne može riješiti primjenom jednostavne kalibracije. Pokazuje se da je greška uslijed parazitnih kapacitivnosti veća ukoliko je pojedinačna kapacitivnost diferencijalnog kapacitivnog senzora manja. Ovu grešku je moguće smanjiti povećanjem nominalne kapacitivnosti kondenzatora diferencijalnog kapacitivnog senzora u neopterećenom stanju. Međutim, ovaj pristup smanjivanja uticaja ovog tipa greške je u suprotnosti sa trendom minijaturizacije senzorske interfejsne elektronike, odnosno minimizacije vrijednosti pasivnih komponenti. Kako su parazitne kapacitivnosti posljedica konačnih dimenzija aktivnih i pasivnih komponenti, prisustva metalizacija na štampanoj ploči, i korišćenja metalnih kratko-spojnika (jumper-a) u prototipu realizovanom u diskretnoj tehnici, normalizovana diferencijalna kapacitivnost ima ograničen opseg za unaprijed definisanu vrijednost nominalne kapacitivnosti kondenzatora diferencijalnog kapacitivnog senzora u neopterećenom stanju. Potencijalna realizacija predloženog rješenja u integrisanoj tehnologiji značajno relaksira navedeni

problem zbog malih parazitnih efekata koje unose aktivne i pasivne komponente integrisane na čipu. Samim tim, realizacija predloženog rješenja u integrisanoj tehnologiji će rezultirati većim opsegom normalizovane diferencijalne kapacitivnosti uz manju vrijednost nominalne kapacitivnosti kondenzatora diferencijalnog kapacitivnog senzora u neopterećenom stanju.

Diferencijalni kapacitivni senzor sa strujnim procesiranjem na bazi pretvaranja diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval predstavlja prvi diferencijalni kapacitivni senzor sa unipolarnim napajanjem bez post-procesiranja koji je do sada realizovan. Takođe, zahvaljujući strujnom procesiranju postignuta je značajno veća brzina konverzije normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski ekvivalent u odnosu na većinu postojećih rješenja koja se baziraju na konverziji normalizovane diferencijalne kapacitivnosti u vremenski interval.

Dodatak – fotografije diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval, realizovanog u diskretnoj tehnici

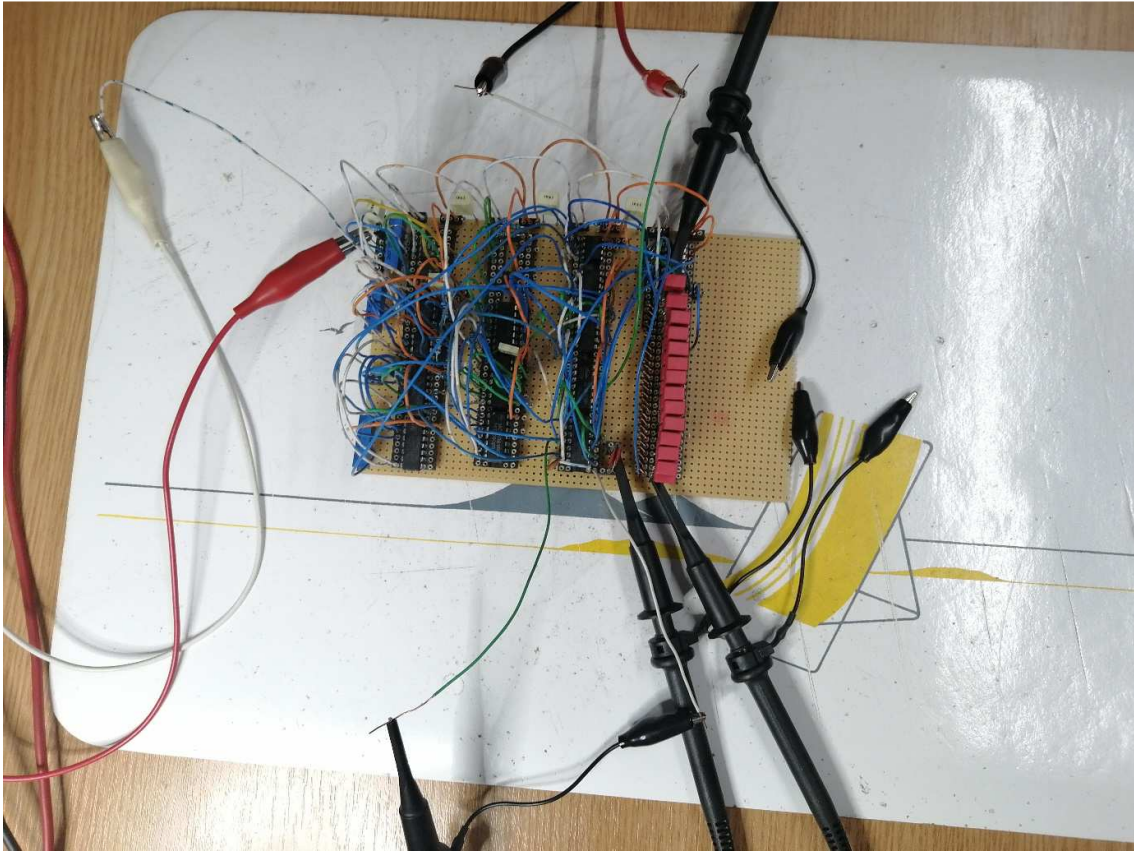

Slika 37. Prototip diferencijalnog kapacitivnog senzora sa strujnim procesiranjem baziranog na konverziji diferencijalne kapacitivnosti u digitalizovani vremenski interval realizovan u diskretnoj tehnici

Slika 38. Measurement set-up

Slika 39. Measurement set up (1)

Literatura

- [1] K. Mochizuki, T. Masuda, and K. Watanabe, "An interface circuit for high-accuracy signal processing of differential-capacitance transducers", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 47, no. 4, pp. 823-827, August 1998.
- [2] K. Mochizuki, K. Watanabe, and T. Masuda, "A high-accuracy, high-speed signal processing circuit of differential-capacitance transducers", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 47, no. 5, pp. 1244-1247, October 1998.
- [3] S. Ogawa, Y. Oisugi, K. Mochizuki, and K. Watanabe, "A switched-capacitor interface for differential capacitance transducers", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 50, no. 5, pp. 1296-1301, October 2001.
- [4] N. M. Mohan and V.J. Kumar, "Novel signal conditioning circuit for push-pull type capacitive transducers", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 56, no. 1, pp. 153-157, Februar 2007.
- [5] B. George and V. J. Kumar, "Switched capacitor signal conditioning for differential capacitive sensors", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 56, no. 3, pp.913-917, June 2007.
- [6] F. Aezinia and B. Bahreyni, "A low power CMOS integrated circuit for differential capacitive measurement", In the Proceedings of the IEEE 56th International Midwest Symposium on Circuits and Systems, pp. 189-139, Columbus, OH, USA, August 4-7, 2013.
- [7] G. Ferri, V. Stornelli, F.R. Parente, and G. Barile, " Full range analog Wheatstone bridge-based automatic circuit for differential capacitance sensor evaluation ", International Journal of Circuit Theory and Applications, vol. 45, no. 12, pp. 2149-2156, October 2016.
- [8] A. Depari, E. Sisinni, A. Flammini, G. Ferri, V. Stornelli, G. Barile, and F.R. Parente, "Autobalancing analog front end for full-range differential capacitive sensing", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 67, no. 4, pp. 885-893, April 2018.
- [9] S. Pennisi, "High-performance and simple CMOS interface circuit for differential capacitive sensors", IEEE Transactions on Circuits and Systems II: Express Briefs, vol. 52, no. 6, pp. 327-330, June 2005.
- [10] G. Scotti, S. Pennisi, P. Monsurro, and A. Trifiletti, " 88- μ A 1-MHz stray-insensitive CMOS current-mode interface IC for differential capacitive sensors ", IEEE Transactions on Circuits and Systems I: Regular Papers, vol. 61, no. 7, pp. 1905-1916, July 2014.
- [11] K. Mochizuki, K. Watanabe, T. Masuda, and M. Katsura, "A relaxation-oscillator-based interface for high-accuracy ratiometric signal processing of differential-capacitance transducers", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 47, no. 1, pp. 11-15, February 1998.

- [12] S. Ogawa, "A CMOS interface for differential capacitive sensors using a time-to-digital converter, in the Proceedings of IEEE 57th International Midwest Symposium on Circuits and Systems (MWSCAS), pp. 945-949, College Station, TX, USA, August 3-6, 2014.
- [13] N. Philip V., "Switched capacitor single-slope capacitance to direct digital converter for differential capacitive sensors", in the Proceedings of IEEE First International Conference on Control, Measurement and Instrumentation (CMI), pp. 239-243, Kolkata, India, January 8-10, 2016.
- [14] B. George and V. J. Kumar, "Switched capacitor triple slope capacitance to digital converter", IEE Proceedings - Circuits, Devices and Systems, vol. 153, no.2, pp. 148-152, April 2006
- [15] B. George and V. J. Kumar, "Novel switched-capacitor dual slope capacitance to digital converter for differential capacitive sensors", in the proceedings of the IEEE Instrumentation and Measurement Technology Conference, pp. 1-4, Singapore, May 5-7, 2009.
- [16] B. George and V. J. Kumar, "Analysis of the Switched-Capacitor Dual-Slope Capacitance-to-Digital Converter", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 59, no. 5, pp. 997-1006, May 2010.
- [17] M. Nagai and S. Ogawa, "A high-accuracy differential-capacitance-to-time converter for capacitive sensors", in the Proceedings of the 58th IEEE International Midwest Symposium on Circuits and Systems (MWSCAS), pp. 1-4, Fort Collins, CO, USA, August 2-5, 2015.
- [18] S. Ogawa, "A low-power, high-accuracy capacitance-to-time converter for differential capacitive sensors", in the Proceedings of IEEE 8th Latin American Symposium on Circuits & Systems (LASCAS), pp. 1-4, Bariloche, Argentina, February 20-23, 2017.
- [19] N. M. Mohan , A. R. Shet, S. Kedarnath, and V. J. Kumar, "Digital converter for differential capacitive sensors", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 57, no. 11, pp. 2576-2581, November 2008.
- [20] L. Areekath, B. George, and F. Reverter, "An Auto-Balancing Capacitance-to-Pulse-Width Converter for Capacitive Sensors", IEEE Sensors Journal, vol. 21, no. 1, pp. 765 - 775, January, 2021.
- [21] F. Reverter and O. Casas, "Direct interface circuit for differential capacitive sensors", in the Proceedings of IEEE International Instrumentation Measurement Technology Conference, pp. 1609-1613, Victoria, Vancouver Island, Canada, May 12-15, 2008.
- [22] F. Reverter and O. Casas, "Interfacing differential capacitive sensors to microcontrollers: a direct approach", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 59, no. 10, pp. 2763-2769, October 2010.
- [23] L. Areekath, B. George, and F. Reverter, "A closed-loop capacitance-to-frequency converter for single-element and differential capacitive sensors", IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement, vol. 69, no. 11, pp. 8773-8782, November 2020.